

İncanım

T E M E L İ S L A M B İ L G İ L E R İ

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

İnancım

Editör:

Prof. Dr. Mehmet Emin Özafşar - Prof. Dr. Recai Doğan

Yayın Yönetmeni:

Dr. Yüksel Salman

Yayın Koordinasyon:

Dr. Ömer Menekşe

Proje:

DİB, Din Eğitimi Dairesi Başkanlığı

Ünite Yazarları:

Ünite 6-7-9: Prof. Dr. Erdoğan Pazarbaşı

Ünite 1-4-8: Doç. Dr. Ali Kuşat

Ünite 2-3-5: Doç. Dr. Süleyman Akyürek

Düzeltili:

Altan Çap

Grafik Tasarım ve Uygulama

EDAM (Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi)

www.edam.com.tr • 0.216 481 30 23

Nevzat Onaran • Furkan Selçuk Ertargin

Dizgi

Nurgül Moldalieva - Mücella Tekin

Baskı:

Korza Basım • 0.312 342 22 08

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: 649

Mesleki Kitaplar: 50

8. Baskı 2010, Ankara

Din İşleri Yüksek Kurulu Kararı: 23.02.2006/33

2010.06.Y.0003.649

ISBN 975-19-3920-8

© Diyanet İşleri Başkanlığı Dini Yayınlar Dairesi Başkanlığı

İletişim:

Dini Yayınlar Dairesi Başkanlığı

Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı No:147/A Çankaya / Ankara

tel.: 0312. 295 72 93 -94 - faks: 0312. 284 72 88

e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

ÜNİTE 1

İNSAN ve DİN

1. İnsan Doğası	7
2. İnsan Doğası ve Din	8
3. Dinin İnsan Hayatındaki Yeri ve Önemi	9
4. Din Kavramı	13
5. Din Kavramına Farklı Bakışlar	14
6. Dinin Kaynağı	15
7. Çeşitli İnanç Biçimleri	16
8. Dinlerin Sınıflandırılması	17

ÜNİTE 2

İMAN ve İNSAN

1. İman ve Önemi	23
2. Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şahadet	25
3. İman - Davranış İlişkisi	
Yönünden İnsanlar	26
4. İman - Bilgi - Amel İlişkisi	30

ÜNİTE 3

ALLAH, İNSAN ve ÂLEM İLİŞKİSİ

1. Allah ve Yaratılış	41
2. Yaratılma Açısından İnsanın Konumu	42
3. İnsanın Allah'la İrtibatı	43
4. Yaratılma Açısından Âlem	47
5. İnsan - Âlem İlişkisinde İnsanın Sorumluluğu	50

ÜNİTE 4

ALLAH'A İMAN

1. Allah'ın Varlığı ve Birliği	57
2. Kur'an'da Allah'ın Sıfatları	58
3. Allah'ın Yaratıklarına Rahmet ve Sevgisini İfade Eden Güzel İsimleri (Esmâ-i Hüsnâ)	61
4. Allah'ın Rahmetini İfade Eden Güzel İsimleri	65
5. Allah'ın Kudretini İfade Eden Güzel İsimleri	68

ÜNİTE 5

MELEKLERE İMAN

1. Meleklerin Özellikleri	75
2. Meleklerin Görevleri	77
3. Meleklerden Başka Görünmeyen Varlıklar	80

ÜNİTE 6

KİTAPLARA İMAN

1. Vahiy ve Vahye Duyulan İhtiyaç	93
2. İlâhi Kitaplar	95
3. Kur'an-ı Kerim'in İndirilişi	100
4. Kur'an-ı Kerim'in Yazılışı ve Mushaf Haline Getirilişi	101
5. Kur'an-ı Kerim'in Bilgi Açısından Hedeflediği İnsan Modeli	103
6. Kur'an-ı Kerim'in İman Açısından Hedeflediği İnsan Modeli	106
7. Kur'an-ı Kerim'in Davranış Açısından Hedeflediği İnsan Modeli	107

ÜNİTE 7

PEYGAMBERLERE İMAN

1. Peygamberlik ve Peygamberlere Olan İhtiyaç	115
2. Peygamberlerin Özellikleri	117
3. Peygamberlerin Görevleri	120
4. Mucize ve Keramet	121
5. Bazı Peygamberlerin Hayatlarından Kesitler	122

ÜNİTE 8

AHİRETE İMAN

1. Ahiret Gününe İman ve Önemi	137
2. Ölüm ve Ölümden Sonra Dirilme	138
3. İnsanların Yaptıklarından Sorgulanması	141
4. Cennet ve Cehennem	143
5. Ölüm ve Ötesi ile İlgili Yanlış İnanışlar (Reenkarnasyon)	144

ÜNİTE 9

KADER ve KAZAYA İMAN

1. Kader ve Kaza Kavramları	151
2. İnsanın Kaderle İlgili Bazı Özellikleri	153
3. Kur'an-ı Kerim'de Kaderle İlgili Bazı Kavramlar	157

CEVAPLAR	166
----------------	-----

KAYNAKLAR	167
-----------------	-----

sunuş

İnancım

Rahmet ve merhamet sahibi Yüce Allah, insanı en güzel şekilde yaratmış, onu üstün yeteneklerle donatmış, ilâhî hitabın muhatabı kılarak, onurlandırmış ve ona sorumluluk yüklemiştir. Dünya hayatında ise onu yalnız bırakmamış, inançsızlığın karanlığından çıkarıp iman ve güzel ahlâkın aydınlığına kavuşturmak için ilâhî inayet ve lütuf olarak peygamberler ve kitaplar göndermiştir.

İlk insanla birlikte var olan din, insanın varoluşsal bir ihtiyacıdır. Din; hayatın bütünü ve nihaî anlamını bizlere öğreten, dünya ile ahiretin, akılla ruhun dengesini kurmamızı sağlayan, bireye iç huzuru kazandıran, topluma sevgi ve adalet getiren, bireysel ve toplumsal ödevlerimizi ibadet niteliğinde bir sorumluluğa dönüştüren hayatın bütününe yönelik öğütler toplamıdır.

Kendini, kâinatı ve Yaratanı anlamaya çalışan, O'nu sevip, O'na bağlanan insan, Yaratanın gönderdiği rahmet elçilerinin ve kutsal kitapların izinden giderek kulluğa ve hakikati anlamaya yönelmiştir.

İnsanın dine olan ihtiyacının yerinde ve doğru bilgiyle karşılanması bu bakımdan önemlidir.

Dinin öncelikli hedefi insan olduğuna göre dinî bilginin yaşadığımız hayatı aydınlatacak tarzda sürekli kendini yenilemesi, İslâm'ın aydınlık mesajının akıllarda ve gönüllerde tazelenmesi, bilgiyle hayat arasında dinamik bir bağın kurulması son derece önemlidir. Bu itibarla halkımızın din konusundaki bilgilenme ihtiyacını, hurafelerden uzak, sahîh dinî bilgiyle karşılamayı, onları inanç, ibadet, siyer ve ahlâk konularında aydınlatmayı amaç edinen Başkanlığımız, çağdaş ve bilimsel verileri de göz önüne alarak "Temel İslâm Bilgileri" adlı bir seri plânlamıştır. Elinizdeki kitap da bu serinin birincisi olan "İnancım" adlı eser olup, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı olarak açılan kurslarda okutulan Temel Dinî Bilgiler müfredat programına göre hazırlanmıştır.

Eserde, İslâm dininin temel esaslarından olan iman konusu üzerinde durulmuştur. İslâm akidesinin ve tevhid inancının esasını teşkil eden Allah'ın varlığına ve birliğine, meleklerle, kitaplara, peygamberlere, ahiret gününe, kader ve kazaya iman konuları ele alınmıştır.

Bu çalışmanın okuyuculara faydalı olması en büyük temennimizdir.

Gayret bizden, başarı Allah'tandır.

1.

ÜNİTE

İnönü

İnsan ve Din

1. İnsan Doğası
2. İnsan Doğası ve Din
3. Dinin İnsan Hayatındaki Yeri ve Önemi
4. Din Kavramı
5. Din Kavramına Farklı Bakışlar
6. Dinin Kaynağı
7. Çeşitli İnanç Biçimleri
8. Dinlerin Sınıflandırılması

ÜNİTE HAKKINDA

Bu ünite;

- İnsanın evrendeki yeri ve konumu,
- Diğer canlılar arasındaki yeri,
- Görev ve sorumluluklarının neler olabileceği,
- Bu çerçevede insan doğası ve din ilişkisi; insanın dini anlama ve kavramaya yönelik yapısı açıklanmaktadır.
- Ayrıca, din kavramı ve bu kavramın anlamı ve içeriği verilmekte, insanlar arasında tarihten günümüze kadar ortaya çıkmış inanç biçimlerine yer verilmektedir.

ÖĞRENME HEDEFLERİ

Bu ünitenin sonunda aşağıdaki hedef davranışlara ulaşmanız beklenmektedir:

1. İnsanın niçin yaratıldığını kavrama.
2. İnsan doğası ve din arasındaki ilişkiyi söyleme.
3. Dinin insan hayatındaki yeri ve önemini kavrama.
4. Dinin tanımını ve kaynağının neler olduğunu açıklama.
5. Çeşitli inanç biçimlerini ve dinleri sınıflama.

ÜNİTEYİ ÇALIŞIRKEN

1. Ünite başında verilen hedeflere ulaşip ulaşmadığınızı gözden geçirin. Ulaşamadığınızı düşündüğünüz hedeflere ilgili konuları tekrar okuyunuz.
2. Ünite içinde verilen araştırma, inceleme etkinliklerini mutlaka gerçekleştiriniz.
3. Kitabın sonundaki kaynakçadan ulaşabildiklerinizi inceleyiniz.

Düşünelim

Kur'an'a göre emaneti insan yüklendi. Böylece o;

- Kur'an'ı okuyup anlama ve gereklerini yerine getirme,
- Sorumluluk duyma,
- Kendini kemale erdirmeye,
- Sevme - sevilme ve
- Allah'ın buyruklarını yerine getirmeye söz vermiş oldu.

1

İnsan Doğası

Bu dünyadaki bütün varlıklar bir amaca yönelik yaratılmışlardır. Canlı ve cansız her varlık, yaratılış amacına uygun davranmaktadır. Bitkiler ne yapmaları gerekiyorsa onu yapmaktadır. Uygun ortamlarını bulduklarında yeşerip büyümekte, havadan karbondioksit alarak hayatımızın temeli olan oksijen üretmekte, beslenmemiz için türlü meyveler vermektedir. Bu görevlerini, yaratıldıkları andan itibaren aksatmadan yerine getirmektedir.

Bu konuyla ilgili olarak Yüce Rabbimiz; "O, göklerden sizin için su indirendir. İçilecek su ondandır. Hayvanlarınızı otlattığınız bitkiler de onunla meydana gelir" (Nahl, 16/10); "Yeryüzüne bir bakmadılar mı? Biz onda her güzel çiftten nice bitkiler bitirmişiz." (Şu'arâ, 26/7) buyurarak bir anlamda insanın niçin yaratıldığını sorgulamasını istemektedir.

7

Hayvanlara Verilen Görevler

Hayvanlar da, Allah'ın onlara içgüdü olarak verdiği görevlerini yerine getirme konusunda hata yapmamaktadır. İlk yaratıldığı günden beri bal üretmeye başlayan bal arısı, aynı görevini eksiksiz yerine getirmektedir.

"Rabbin bal arısına şöyle ilham etti: "Dağlardan, ağaçlardan ve insanların yaptıkları çardaklardan (kovanlardan) kendine evler edin" (Nahl, 16/68).

İnsanın Yaratılış Amacı

İnsanın yaratılış amacı diğer canlılardan çok farklıdır. Diğer canlılar insanın bu dünyadaki temel ihtiyaçlarını gidermeye yönelik içgüdüsel bir görevi yerine getirirken, insanın yaratılışı tamamen farklıdır. İnsana diğer canlılardan ayrı olarak birtakım özel nitelikler verilmiştir.

Bu nitelikler, insanın kendisini sevk ve idare etmeye yönelik iradi özelliklerdir. Bu özellikler insana sorumluluk alma ve yerine getirme yükümlülüğü vermektedir.

Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'e göre emaneti yüklenen insan; Kur'an'ı okuyup anlama ve gereklerini yerine getirme, sorumluluk duygusu, kendini geliştirme, olgunlaşma, sevme-sevilme ve Allah'ın buyruklarını yerine getirme konusunda sorumluluk altına girmeyi kabul etmiştir.

İlâhi emaneti yüklenen insan, yaratıldığı günden bu yana gelişerek kendinde mevcut niteliklerini açığa çıkarmaya çalışmıştır. Bu yöndeki bütün davranışlarından da Allah (c.c.) katında sorumlu tutulmuştur.

Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de, insanın niçin yaratıldığını ve sorumluluklarını açık bir şekilde sıralamaktadır:

- "Yoksa o insan hiçbir şey değilken, bizim, kendisini yaratmış olduğumuzu düşünmez mi?" (Meryem, 19/67).
- "Çünkü biz insanı karıştırılmış bir nutfeden yarattık; onu imtihan ediyoruz. Bu itibarla onu iştien ve gören bir varlık yaptık" (İnsan, 76/2).
- "Biz, yeryüzünde bulunan şeyleri, insanlardan hangilerinin daha güzel iş işlediklerini denemek için yeryüzüne süs yaptık." (Kehf, 18/7).
- "Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım" (Zâriyât, 51/56).

2

İnsan Doğası ve Din

İnsan, Allah'ı tanımaya ve O'na inanmaya elverişli bir yapıda yaratılmıştır. Hatta insan, fitraten maddî âlemden ruhanî âleme doğru bir gelişme gösterme özelliğine sahiptir. Bu hususta Yüce Yaratıcımız;

"Biz insanı en güzel biçimde yarattık" (Tîn, 95/4); "Hakka yönelen bir kimse olarak yüzünü dine çevir. Allah'ın insanları üzerinde yarattığı fitrata/hak dine sınıksız tutun. Allah'ın yaratmasında hiçbir değiştirme yoktur. İşte bu dos-doğru dindir. Fakat insanların çoğu bilmez" (Rûm, 30/30) buyurmaktadır.

İnsan çocukluğundan itibaren dini kabule, anlamaya ve yaşamaya elverişli bir doğaya sahiptir. Sevgili Peygamberimizin "'Her insan fitrat üzere doğar, anne-babası daha sonra onu Mecûsi, Yahûdi veya Hristiyan yapar" (Müslim, Kader, 6, (25), III/2048) hadisi, her çocuğun dini anlama, kavrama, inanma ve yaşamaya uygun bir fitrat üzerine yaratıldığını, ancak doğduktan sonra ve gelişme ortamına göre anne-babasının dinî kültürünü kabul ettiğini ifade etmektedir.

Çocuk doğduğu andan itibaren birtakım gelişim evreleri yaşar. Her evrede yaşaması ve gidermesi gereken bazı ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçların karşılanmasında dinin rolü büyüktür. Çocuk belirli bir yaştan sonra anne-babanın vereceği sevgi ve güven duygularının sınırlı olduğunu anlar ve sınırsız sevgiye, yani Allah’a yönelir; sınırsız güveni ancak Allah’ta bulur.

Bunun yanında insan, yaratılıştan kendi iradesiyle Allah’a inanmama özgürlüğüne de sahiptir. İnsan hayatta dinî bir çevrede büyümemesi veya yaşadığı birtakım olayların da etkisiyle herhangi bir dini kabul etmeyebilir. Allah inanma ve inanmama konusunda insanları serbest bırakmış, inanmaya zorlamamıştır. Yüce kitabımızda ifade edildiği gibi;

“Dinde zorlama yoktur” (Bakara, 2/256).

Ancak insan gelişim özellikleri itibariyle dini kabullenmeye, anlamaya ve ona göre yaşamaya elverişli bir yapıya sahiptir.

Din, insanın aklına, kalbine ve duygularına hitap ederek, insanın davranışlarını insanileştirir; onun nefsini temizlemesine yardımcı olur ve insanca yaşamının normlarını ona sunar. Böylece toplumda sosyal ve bireysel hayatın Allah’ın rızasına uygun bir niteliğe kavuşmasını sağlar.

3

Dinin İnsan Hayatındaki Yeri ve Önemi

İnsanın birtakım tabii eğilimlerle doğduğu ve ruh sağlığı ve başarısı için bu eğilimler doğrultusunda eğitilmesi gerektiği bilinen bir gerçektir. İnsanın fıtratı doğrultusunda yönlendirilmesi, bu dünyada daha olgun ve yaratılış gayesine uygun biçimde mutlu olması için bir ön koşul olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dünya ve Ahiret Mutluluğu ve Din

Din, insanın dünya ve ahirette mutlu olması için Allah (c.c.) tarafından gönderilmiş, insan hayatının bütününe yönelik öğüt ve buyruklar bütünüdür. Bu öğütler, yaşandığı ve yerine getirildiği takdirde din, bireysel ve toplumsal yaşantının insanca olmasına katkı sağlar.

Allah ve Başkalarıyla Manevî İlişki ve Din

Allah (c.c.) ile içten, güvenli bir bağ ve bu bağın uzantısı olarak başkalarıyla manevî bir beraberlik duygusu üzerine kurulmuş olan dinî yaşantı, insan ruhunun özelliklerinin ve özelliklerinin ortaya çıkarılmasında önemli bir fonksiyon görmektedir.

Sorunların Çözümü ve Din

İnsanın bu dünyada kendiliğinden çözemediği birtakım sorunların çözümüne ilâhî bilgi yardımcı olur. Mesela;

Düşünelim

- Niçin yaratıldık?
- Öldükten sonra ne olacak?
- Bu dünyada var olmamızın amacı nedir?

gibi soruların cevaplanması ancak Yüce Rabbimizin gönderdiği din yardımıyla olabilir.

Bu nedenle, insanlık tarihine bakıldığı zaman dinin olmadığı bir toplum bulmak neredeyse mümkün değildir. Bireysel olarak herhangi bir dine inanmayanlara rastlamak mümkün olsa da, dinsiz topluma rastlanmaz.

Düşünelim

İnsanlık tarihinde; bireysel olarak herhangi bir dine inanmayanlara rastlanıyor... Ancak, dinsiz topluma rastlanmıyor...

İnsanın Bedensel, Ruhsal ve Sosyal Hayatında Din

Dinin insanlardan uymalarını istediği inanç, ibadet ve ahlâk ilkelerinin insanın beden, ruh ve sosyal hayatları açısından hayati önemleri vardır.

- Dinin koyduğu birtakım ahlâk kuralları, bireyi ruhen olgunlaştırıp bencillikten kurtarmakta ve onun sosyalleşmesine yardımcı olmaktadır.
- İnsan için en yüksek değerler olan akıl, mal, can, namus ve neslin korunması konusunda koyduğu ilkeler yardımıyla din, insanın onuru ve saygın biçimde yaşamasını sağlar.

Rekabetçi Toplum ve Din

Maddeciliğin, serbest rekabetin ve bunlara bağlı olarak tüketimin en üst düzeye ulaştığı günümüz toplumlarında dine olan ihtiyaç, her zamankinden daha fazladır.

Maddî kazanımların insanın bütün manevî gereksinimlerini doyurmadığı bilinen bir gerçektir. İnsan belirli bir maddî doyuma ulaştığı zaman manevî boşluğunu gerçek ilâhî din ile dolduramazsa, bu boşluğu, batıl inançlar ve hurafelerle doldurma yoluna gitmekte; yahut bütününü maddenin esiri olarak çılgınca tüketimde bulunmaktadır. Bu da onun açlığını daha fazla artırmakta, onu tatminsizliğe sürüklemektedir. Oysa hidayet rehberi-miz Kur'an'da;

“...Haberiniz olsun, kalpler yalnızca Allah'ın zikriyle tatmin bulur” (Ra'd, 13/28).

denilmekte ve insanın iç huzurunun kaynağının Allah'ın dini olduğuna işaret edilmektedir. Kalben Allah'a bağlanmak, O'nu zikredip, anarak yaşamak insanların her koşulda kendileriyle ve âlemle daha barışık yaşamalarına imkân tanımaktadır.

Dinden Uzaklık

Dinî atmosferden uzak yaşayanlar, bu manevî ve ruhî boşluklarını giderebilmek için birtakım meditasyon benzeri egzersizlere yönelmekte ve fiziki aktivitelerden yardım beklemektedirler. Özellikle büyük şehirlerde belirli bir ekonomik düzeyin üzerinde olanların bu tür uygulamalara olan ilgilerindeki artışın önemli bir nedeni de manevî buhran ve bunalımda aranmalıdır.

Düşünelim

- Maddî kazanımların insanın bütün ihtiyaçlarını doyurmadığı bir gerçektir.
- İnsan belirli bir maddî doyuma ulaştığı zaman manevî boşluğunu gerçek ilâhî din ile dolduramazsa bu boşluğu, daha da fazla tüketerek doldurma yoluna gitmektedir.

İnsanın Maddî-Manevî İhtiyaçları ve Din

İnsan toplum içerisinde yaşayan bir varlıktır. Bu yönüyle insan, bir grup içerisinde yaşamak zorundadır.

- İnsan, zaman zaman başkalarının maddî ve manevî yardımına ihtiyaç duyar. Aynı duygu, düşünce ve inancı benimseyerek bir araya gelen insanlar, kendilerine has bir inanç, değer, gelenek ve kültür ortamı oluştururlar.
- Bu ortam içerisinde yaşamak için de birtakım yüksek değer ve ilkelerin bulunması gereklidir. İşte din, bu değer ve ilkeleri verir.

- Din, akrabalar ve komşularla nasıl bir ilişki içerisinde olunması gerektiği, onları ziyaret etmenin gerekliliğiyle ilgili tavsiyelerde bulunur. Sıla-i rahim, yani akrabaları ziyaret konusu sevgili Peygamberimizin ısrarla üzerinde durduğu bir davranıştır. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de "İyilik ve takvada yardımlaşın" (Mâide, 5/2). Peygamberimiz ise bir hadislerinde "Sıla-i rahim yapınız, çünkü akrabalarını ve dostlarını ziyaret edenin, Allah ömrünü uzatır ve rızkını genişletir" (el-Edebü'l-Müfred, 1/67) buyurmaktadır.

Sosyal, Ekonomik ve Siyasî Sorunlar ve Din

Gerek geçmişte gerekse günümüzde sosyal, ekonomik ve siyasî sorunlar yaşayan toplumlarda insanlar, dinî değerler etrafında birleşerek bir yardımlaşma duygusuyla toplanmışlar ve bu sorunların üstesinden başarıyla gelebilmişlerdir. Çünkü din, ahlâkî, sosyal, ekonomik birtakım değerler sunarak toplum bireylerinin özellikle zor dönemlerde bu değerler çerçevesinde birbirlerini gözetmelerini mukaddes bir görev saymaktadır. Bu nedenle iman duygusunun güçlü olduğu toplumlar, zorluklar karşısında daha dirençli ve varlıklarını devam ettirmede daha başarılı olmaktadır.

Din, neyin doğru, neyin yanlış olduğunu bildirir ve doğru olanı yapmayı, yanlış olandan da kaçınmayı öğretir. Özellikle insandaki olumsuz davranışların neler olabileceğini gösterir ve bunları yasaklar. Başkalarının hakkının çiğnenmesini kul hakkı sayar ve bunu şiddetle yasaklar.

Düşünelim

- Din, neyin doğru, neyin yanlış olduğunu bildirir.
- Din, doğru olanı yapmayı, yanlış olandan da kaçınmayı öğretir.

Toplumsal Kurallar ve Din

Toplumumuzun ayakta kalmasında ve sağlam bir şekilde devam etmesinde bir harç görevi yapan toplumsal kurallara baktığımızda, bunların korunması ve geliştirilmesinde dinin ve iman umdelerinin çok önemli bir yeri olduğunu görürüz.

İnancımız sosyal ve kültürel yaşantımızın her alanında kendisini hissettirmektedir. İçinde yaşadığımız toplumun örf ve âdetlerinde, edebiyatında, sanatında, ahlâk anlayışında son ilâhî din olan mukaddes dinimiz İslâm'ın büyük rolü ve etkisinin olduğu görülür.

Toplumumuzun birliğinin korunması ve devamı için, sahip olduğumuz bu inanç değerlerini ve İslâm kültürünü yeni yetişen nesle aktarmak zorundayız.

"İyilik ve takvada yardımlaşın" (Mâide, 5/2).

“Sıla-i rahim yapınız, çünkü akrabalarını ve dostlarını ziyaret edenin, Allah ömrünü uzatır ve rızkını genişletir” (el-Edebü'l-Müfred, 1/67).

Düşünelim

- Din, dünya ve ahiret mutluluğuna yöneltir.
- Din, akrabalar ve komşularla iyi ilişkileri tavsiye eder.
- Din, Allah'a kulluk etmeyi ve insanlara saygılı davranmayı ister.

4

Din Kavramı

“Din” kavramı, insanlığın yaratılışından beri var olagelmiş, gerek birey gerekse toplum yaşamında önemli yer edinmiş bir olgudur. Dinin mahiyeti, birey ve toplum hayatındaki rolü üzerinde birçok araştırma yapılmıştır.

- “Din” sözcüğü Arapça bir kelimedir. Sözlükte âdet, hüküm, ceza, itaat, millet, sîret, hal, hesap, mülk, hüküm, kaza, tedbir, ibadet, iman, takva gibi anlamlara gelir.
- Ayrıca “Din” Arapça “borç” anlamına gelen “deyn” kelimesinin bir türevidir. Din, Allah’a, kendimize, topluma, insanlığa ve kâinata karşı olan borcumuzu ve sorumluluklarımızı düzenlediği için bu anlamda kullanılmıştır.
- “Din” kelimesinin başka bir anlamı da “ceza ve mükâfat” demektir. Bu nedenle insanın dünyada yaptıklarından dolayı sorgulanacağı ahiret gününe “Yevmüddin-karşılıkların verildiği gün” denilmektedir.
- “Din” yol anlamına da gelmektedir. “Allah’ın dini”, “Allah’ın tavsiye ve emrettiği yol” demektir. Yani Allah’ın emir ve tavsiyelerine göre hareket etmek, O’nun gösterdiği yoldan gitmek demektir.

Not Edelim

Din: Ceza ve mükâfat

Din: Yol

Allah’ın dini: Allah’ın tavsiye ettiği yolu

Yevmüddin: Ahiret günü

5

Din Kavramına Farklı Bakışlar

“Din, Allah’ın peygamberleri aracılığıyla gönderdiği ve akıl sahiplerini kendi hür iradele-riyle, en iyi, en doğru ve en güzele yönlendiren ilâhî kanunlar bütünüdür.”

Bu tanımda şu hususlar yer almaktadır:

1. Din, Allah tarafından gönderilmiştir.
2. Din, Allah’ın insanlar arasın-
dan seçtiği peygamberleri aracılı-
ğıyla gönderilmiştir.
3. Dinin temel amacı, insanları
Allah’ın rızasını kazanarak dün-
ya ve ahirette mutlu kılmaktır.
Dinin insanlardan yapmalarını
ve yapmamalarını istediği şeyler
bu mutluluğu sağlamaya yöne-
lidir.

4. Dinin önemli bir özelliği de insanların onu kendi hür irade ve arzularıyla kabul etmeleridir. Din baskıyla kabul ettiri-
lemez. Bunu Kur’an-ı Kerim şöyle dile getirmektedir:

“Dinde zorlama yoktur” (Bakara, 2/256).

5. Din, iyiyi kötüden ayırt edebilecek akıl yetisine sahip insanlara hitap eder. Bu özelliği olmayanlar dinin buyruklarıyla yükümlü (mükellef) değildir. Zihinsel ve ruhsal anlam-
da belirli bir olgunluk yaşına gelmeyenler veya ruh sağlığını kaybetmiş olanlar (deliler)
dinin emir ve yasaklarından sorumlu tutulmazlar.

Düşünelim

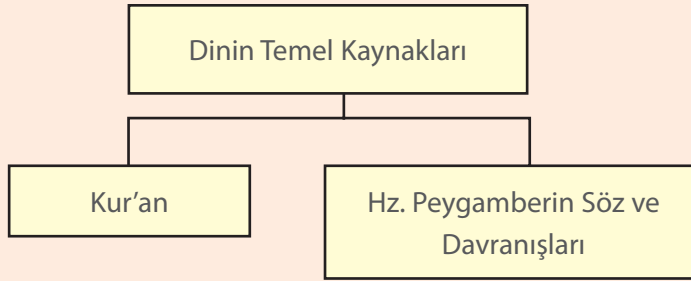
- Dinin temel amacı: İnsanları dünya ve ahirette Allah’ın rızasını kazanarak mutlu kılmaktır.
- Dinin önemli bir özelliği de insanların onu kendi hür irade ve arzularıyla kabul etmesidir.

6

Dinin Kaynağı

Mukaddes dinimiz İslâm'a göre dinin kaynağı Allah'tır. Yüce Allah, insanlar arasından seçtiği kişileri peygamber kılmış ve onlar aracılığıyla insanlara vahiylerini iletmiştir. Bunun yanında Yüce Allah, insanı da bu vahiyleri anlayacak ve Allah'ın varlığını ve birliğini kabul edecek bir fıtrat ile donatmıştır. Hz. Âdem'den Hz. Muhammed'e kadar bütün peygamberler, kendilerine gönderilen vahiyleri aynen toplumlarına bildirmişlerdir.

Dolayısıyla İslâm dininin birincil kaynağı, Allah Teâlâ tarafından sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed aracılığıyla gönderilen vahiylerden oluşan Kur'an-ı Kerim'dir.

Dinimizin diğer bir kaynağı ise Peygamber Efendimizin söz ve davranışlarıdır. Onun söz ve davranışları, hadis kitaplarında toplanmıştır. Hadis kitapları da İslâm inanç, ibadet ve ahlâkının Kur'an-ı Kerim'den sonra ikinci derecede kaynağıdır.

Peygamberimiz Veda Hutbesinde;

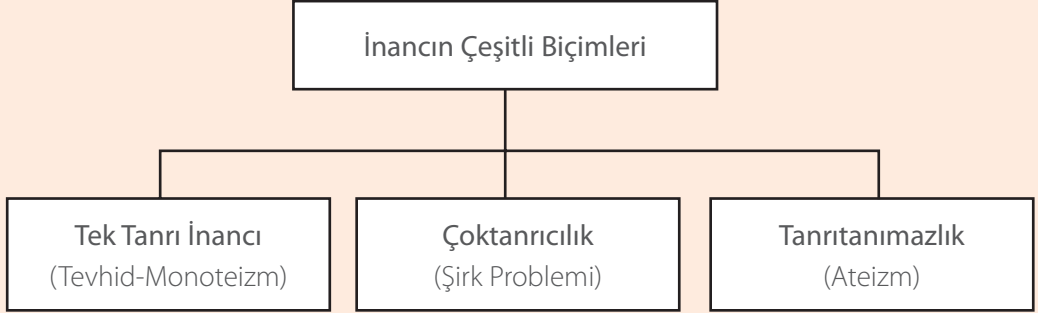
"Ey müminler! Size iki emanet bırakıyorum, onlara sarılıp uydukça yolunuzu hiç şaşırmazsınız. O emanetler, Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim ve Peygamberin sünnetidir" (Muvatta, Kader 3, II/899).

buyurarak İslâm dininin bilgi, inanç, ibadet, ahlâk ve insani ilişkilere dair değerlerin kaynağının öncelikle Kur'an ve Sünnet olduğunu vurgulamıştır.

7

Çeşitli İnanç Biçimleri

Tek Tanrıcılık

- Tevhid; Monoteizm de denir.
- Tevhid, bir tek, yüce ve aşkın bir varlığa inanmayla ilgili bir inanç sistemidir.
- İslâm, en son tevhid dinidir. Bütün peygamberlerin tebliğ ettiği din de İslâm'dır.

Bu inanca göre, Allah kendi kendine var olan ve her şeyi yoktan yaratan en yüce ve her şeye gücü yeten yegâne varlıktır.

Çok Tanrıcılık

- Şirk; buna Politeizm veya putperestlik de denir.
- Şirk, birden çok tanrının varlığına iman eden inanma şeklidir.
- Şirk, eski Yunan, Mısır ve Nordik mitolojilerinde oldukça yaygın olan ve birçok kişisel tanrının varlığını kabul eden bir inanç biçimidir.
- İnsanlar başlangıçta yüce bir kudrete inanırken zaman ve zemine bağlı olarak tek tanrı inancından uzaklaşmışlar, başka bazı varlıkları yüce kudrete ortak koşmuşlar, böylece çok tanrıcılık ve putperestlik ortaya çıkmıştır.

Tanrıtanımazlık

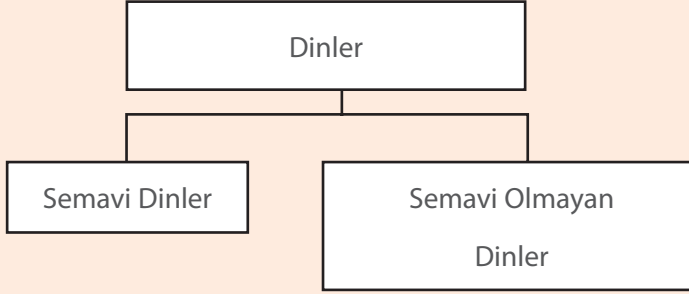
- Ateizm de denir.
- Ateizm, Allah'ın, birtakım tanrı veya tanrıların tamamen reddedilmesidir.
- Ateistler, yaratmada bir tanrı fikrini kabul etmezler; her şeyin kendi başına tesadüfen var olduğunu ileri sürerler.
- Ateizm, din karşıtı kişi veya kişiler tarafından benimsenen felsefi görüştür.

8

Dinlerin Sınıflandırılması

Genelde dinler, semavî ve semavî olmayan dinler olarak ikiye ayrılır.

Semavî Dinler

- Semavî dinler, Allah tarafından peygamberleri yoluyla insanlara gönderilen vahiy kaynaklı dinlerdir.
- İlk peygamber Hz. Âdem'den başlayıp, son peygamber Hz. Muhammed'e (s.a.s.) kadar peygamberler vasıtasıyla gönderilen dinler, semavî dinlerdir.
- Bu dinlerde, insanlardan üstün olan ve insanlara ne yapmaları ve yapmamaları konusunda birtakım öğütler veren Yüce Yaratıcı inancı mevcuttur.
- İnsanların bu dünyadaki temel görevleri bu Yüce Yaratıcı'yı tanımak ve O'na ibadet etmektir. Örnek: Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâm.

Semavî Olmayan Dinler

- Semavî olmayan dinler de insanların kendi düşünceleri doğrultusunda oluşturdukları dinler olarak bilinmektedir.
- Bu dinler Allah tarafından bir peygamber aracılığı ile gönderilmiş değildir.
- Bu dinlerde yüce bir tanrı inancı yoktur. Bu dinlerin özünü, insanın içsel dünyasına yönelmesi ve kendisini yüceltmesi oluşturur. Bu amaçla yapılan aktiviteler de ibadet olarak algılanır. Örnek: Budizm, Hinduizm, Şintoizm, Brahmanizm ve Sihizm.

Bazı dinler de vardır ki semavî bir din ile semavî olmayan bir dinin karışımından oluşmuştur. Bunun en önemli örneği, bugün Hindistan'da bazıları tarafından kabul edilen Sih dinidir.

Ünitenin Özeti

- Her canlı ve cansız varlık, kendi yaratılış amacına yönelik davranmaktadır. Bitkiler ve hayvanlar doğaları gereği ne yapmaları gerekiyorsa onu yapmaktadırlar.
- İnsana gelince o, kendini sevk ve idare etmeye yönelik irade-akıl özelliğine sahiptir. Davranışlarından dolayı da Allah katında sorumludur.
- İnsan ruhu dine yabancı değildir. İnsanda tabii olarak yüce bir varlığa bağlanma eğilimi mevcuttur.
- Din, insana bu dünyada çözemediği birtakım sorunların çözümünde yardımcı olur. Dinin insanlardan yapmalarını istediği inanç ve ibadetlerin, insanın bedensel, ruhsal ve sosyal yaşamları açısından önemli yararları vardır.
- “Din” Arapça kökenli bir kelime olup, sözlükte âdet, hüküm, ceza, itaat, millet, siret, hal, hesap, mülk, hüküm, kaza, tedbir, ibadet, iman, takva gibi anlamlara gelir. İslâm kaynaklarına göre dinin kaynağı Allah’tır.
- Tanrı’nın varlığı ve sıfatlarıyla ilgili birtakım inanç biçimleri mevcuttur. Bunlar, Tek tanrıcılık (Tevhid-Monoteizm), Çok tanrıcılık (Şirk-Politeizm), Tanrıtanımazlık (Ateizm)tır.
- Dinler, genelde semavî dinler ve semavî olmayan dinler olarak ikiye ayrılır. Semavî dinler, Allah tarafından peygamberleri aracılığıyla insanlara gönderilen dinlerdir. Semavî olmayan dinler ise insanların kendi düşünceleri doğrultusunda icat ettikleri dinlerdir.

Üniteyi Gözden Geçirelim

1. Dinin temel kaynakları nelerdir?
2. İnsan ve diğer canlıların yaratılış amaçları nelerdir?
3. Dinin insan ve toplum hayatı açısından önemi nedir?
4. İnanmanın çeşitli biçimleri nelerdir?
5. Dinleri nasıl tasnif edersiniz?

Değerlendirme Soruları

1. Aşağıdaki varlıklardan hangisi sorumluluk açısından diğerlerinden farklıdır?

- A) İnsanlar B) Hayvanlar C) Bitkiler D) Dağlar E) Taşlar

2. “Her insan fıtrat üzerine doğar, anne - babası daha sonra onu Mecusi, Yahudi veya Hristiyan yapar” hadisi ile anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Her doğan çocuk Mecusi olarak doğar.
B) Her doğan çocuk Yahudi olarak doğar.
C) Her çocuk dini kabul etmeye eğilimli doğar.
D) Her doğan çocuk Hristiyan olarak doğar.
E) Her doğan çocuk Müslüman olarak doğar.

3. Aşağıdakilerden hangisi dinin yararları arasında yer almaz?

- A) Din aşırı tüketim isteklerini engelleyerek insana ruhsal bir itidal kazandırır.
B) Din insanın sosyalleşmesini engeller.
C) Din insanın bu dünyada çözemediği bazı sorularına cevap verir.
D) Din yakın akrabayı görüp gözetmeyi emreder, sosyal yardımlaşmayı öğretir.
E) Din insanın Allah ile olan ilişkisi konusunda bilgi verir.

4. Aşağıdakilerden hangisi dinin anlamlarından değildir?

- A) Din borç anlamına gelmektedir.
B) Din ceza ve mükâfat anlamına gelmektedir.
C) Din gidilecek yol anlamına gelmektedir.
D) Din “dünya” kelimesinden türemiştir.
E) Din, itaat anlamına gelmektedir.

5. Aşağıdakilerden hangisi inanmanın çeşitli biçimleri arasında yer almaz?

- A) Tek tanrıcılık. B) Çok tanrıcılık. C) Tanrıtanımazlık.
D) Sihir ve büyüculük E) Gizemcilik

inancım
inancım

2.

ÜNİTE

İman ve İnsan

1. İman ve Önemi
2. Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şahadet
3. İman - Davranış İlişkisi Yönünden İnsanlar
4. İman - Bilgi - Amel İlişkisi

ÜNİTE HAKKINDA

Bu ünite;

- Müslüman olmanın temeli olan iman konusu ele alınmaktadır. İman- insan ilişkisi incelenirken öncelikle imanın ne olduğu ve önemi ortaya konulmaktadır.
- Bir insanın mümin sayılabilmesinin ilk şartı olan Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şahadetin anlamı açıklanmaktadır.
- Bundan sonra, iman - davranış ilişkisi yönünden insanlar ele alınmaktadır.
- İnanma yönünden insanlar ve bunların özelliklerine işaret edilmektedir.
- Mümin, münafık, kâfir ve müşrikin özellikleri ortaya konulmaktadır. İçten bir kabul olan imanın bilgi ve amel (eylem) ile sıkı bir ilişkisi olduğundan, iman - amel ilişkisi ve iman - bilgi ilişkisi incelenmektedir.
- Bilginin imanın niteliğine etkisi, taklit ve tahkik olarak iki şekilde ortaya konmaktadır.

ÖĞRENME HEDEFLERİ

Bu ünitenin sonunda aşağıdaki hedef davranışlara ulaşmanız beklenmektedir:

1. İmanın tanımını söyleme.
2. İmanın önemini açıklama.
3. İmanın önemi ile ilgili ayet ve hadis meâlleri söyleme.
4. İman - küfür farklılığını açıklama.
5. Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şahadet'i söyleme.
6. Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şahadet'in anlamlarını söyleme.
7. Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şahadet'in İslâm dinindeki yerini açıklama.
8. Kalp ile tasdiki tanımlama.
9. Kalp ile tasdikin önemini açıklama.
10. İman - davranış ilişkisi yönünden insanların nasıl sınıflandığını söyleme.
11. Mümin, münafık, kâfir ve müşrik kavramlarını tanımlama.
12. Bu kavramların birbirinden farklı yönlerini açıklama.
13. İman - davranış yönünden yapılan sınıflamaya örnekler söyleme.
14. İman - amel ilişkisini açıklama.
15. İman - amel ilişkisine örnek verme.
16. İmanın ortaya çıkardığı güzel davranışlara örnekler verme.
17. Kendi davranışlarını iman - amel ilişkisi yönünden fark etme.
18. İman - bilgi ilişkisini açıklama.
19. İman - bilgi ilişkisine örnek verme.
20. Kendi inancının bilgi boyutunun farkına varma.
21. Davranışlarını iman - bilgi ilişkisi yönünden irdeleyebilme.

ÜNİTEYİ ÇALIŞIRKEN

Bu üniteyi çalışırken;

1. Ünite başında verilen hedeflere ulaşip-ulaşmadığınızı düşününüz. Ulaşamadığınızı düşündüğünüz hedeflerle ilgili konuları tekrar okuyunuz.
2. Ünite içinde verilen araştırma, inceleme etkinliklerini mutlaka gerçekleştiriniz.

1

İman ve Önemi

İman, bir şeyi gönül huzuru ile benimseme, ona içten ve yürekten inanmadır. İman temelde kalp işidir. Bu yönüyle imanda güven ve huzura ulaşma söz konusudur.

- İmanda, doğrulama, tasdik etme, kabul etme vardır.
- İmanın temeli kalp ile tasdik etmedir. İnanmaya konu olan şeyleri kabul etmeme, onların doğruluğundan şüphe duyma söz konusu olursa, orada imandan söz edilemez.
- İmanda inandığını söyleme yani dil ile ikrar etme de vardır. Ancak imanda gönülden inanıp benimseme ile, dil ile ikrar etme aynı düzeyde bir şart değildir. Bununla birlikte insanların kalplerinde olanı sadece Allah bilir. Dil ile ikrar, imanın diğer insanlar tarafından bilinmesine yardımcı olur.

İmanla İlgili Bir Hadis ve Düşündürdükleri

İslâm'a göre iman, Peygamber Efendimizin Yüce Allah'tan getirdiklerinin doğru olduğunu kabul edip, onlara gönülden inanmaktır. Bir hadiste şöyle belirtilmektedir:

Hiz. Peygamber, ashabı ile otururken beyaz elbise içerisinde bir adam gelir ve Hiz. Peygamberin önüne diz çöküp oturur.

Rasulullah'a: "İman nedir?" der.

Rasulullah: "İman: Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe (öldükten sonra dirileceğine), kadere, hayrına ve şerrine inanmandır" cevabını verir.

Adam: "İslâm nedir?" der.

Rasulullah: "İslâm: Allah'a ibadet edip, O'na hiçbir şeyi ortak koşmaman, namazını kılmam, farz olan zekatı vermen, hacca gitmen orucu tutmandır" karşılığını verir.

Adam: "İhsan nedir?" der.

Rasulullah:"İhsan: Allah'ı görüyormuş gibi O'na ibadet etmendir. Her ne kadar sen O'nu görmüyorsan da O seni görüyor." diye cevap verir. Adam sonra çıkıp gider. (Buhari, İman, 37; Müslim, İman, 1, 5).

Sıra Sizde

Yukarıdaki hadiste nelerden söz ediliyor?

23

İNANDIM, İMAN ETTİM

Allah'ımı bir tanırım,
Varlığına inanırım.
Melekleri yaratan O,
Hakikati yaratan O.

Ölen kullar dirilecek,
Hak hesabı görülecek.
Hisleriyle ruha dolan,
Allah'ımı bir tanırım,

Hak emridir kitapları,
Doğru yoldur hitapları.
Peygamberler O Ulu'nun,
Elçileri din yolunun.

Hem Peygamber, hem kul olan,
Muhammed'e inanırım.

Enver TUNÇALP

Ahirette kaza günü;
Haşır günü, ceza günü.
Rabden kader, hayır ve şer,
O'na bağlı bütün beşer,

Tartışalım

Yukarıdaki şiirden de hareket ederek, iman edilecek konuları tartışınız.

Tartışalım

"Amentü"nün anlamını okuyarak içeriğini tartışınız.

- İman kişinin davranışlarına yön verir ve onu etkiler. Çünkü imanın düşünce, duygu ve davranış ile çok sıkı bir ilişkisi vardır. Bu yönüyle iman, benliğimizin bütünü sarar.
- İman bizim kendimizle, diğer insanlarla, canlılarla ve diğer varlıklarla ilişkimize yön verir.
- Allah'a inanan bir kişi, insanlara ve diğer canlılara karşı görevlerini en iyi şekilde yerine getirmeye çalışır. Felaketler karşısında sarsılmaz ve ümitsizliğe düşmez.
- İman maddî ve manevî sorunlarımızı çözmede ve onları aşmada bize güç verir. İmanla biz, dünya hayatında her şeyin bir imtihan vesilesi olduğunun bilincinde oluruz. Bu yönüyle iman, davranışlarımızın bir kaynağı, bir hazinesidir.
- İman bütün ibadet ve eylemlerimizin itici gücüdür. Onlara anlamını iman katar. Çünkü, imanda bilinçli olarak içten bir kabul söz konusudur. Bu bilinç hali yapılan işlere gerçek mana ve değerini verir.

Düşünelim

- İman, kişinin kendisiyle, diğer insanlarla, canlılarla ve öteki varlıklarla ilişkisine yön verir.
- İman, bütün ibadet ve eylemlerimizin itici gücüdür.
- İman, insanın canlılara karşı vazifelerine anlam katar.

2

Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şahadet

Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şahadet, İslâm dinini kabulün, yani Müslüman ve mümin olmanın ilk şartı; kalbe yerleşen imanın göstergesi ve belirtisidir. Müslüman olmanın olmazsa olmaz şartı, Kelime-i Tevhid'in ifade ettiği mesajı kabul etmektir.

Kelime-i Tevhid

- Allah'ın varlığını, birliğini, Onun her şeyi yoktan var eden ve yegâne yaratan olduğunu; Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğunu ifade eden cümledir.
- La ilâhe illallah Muhammedür Rasulallah = Allah'tan başka tanrı yoktur. Muhammed Allah'ın elçisidir, demektir.

Kelime-i Şahadet

- Kelime-i Şahadet ise, "şahitlik sözü" demektir. Bu da insanın bir şeyin doğruluğuna şahitlik yapmasını ifade eder.
- Eşhedü enlâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühu ve rasûlühu= Şahitlik ederim ki, Allah'tan başka tanrı yoktur. Yine şahitlik ederim ki, Muhammed (s.a.s.) Allah'ın kulu ve elçisidir, demektir.
- Kelime-i Tevhid de kişinin Allah'ın birliğini ve Hz. Peygamberin peygamberliğini kabulü söz konusu iken, Kelime-i Şahadette bu kabulün âdeta gözle görür gibi pekiştirilmesi vardır.

Tartışalım

- İmanın tanımını da düşünerek, Kelime-i Tevhid'i kabul eden kişinin niçin müslüman sayıldığını tartışınız.
- Kelime-i Tevhid'i kabul etmek, insanın düşünce ve gönül dünyasında neleri değiştirir?
- Kelime-i Şahadet ve Kelime-i Tevhid'in anlamlarını araştırınız.
- İslâm'ı yeni kabul eden bir insan niçin Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şahadet'i söylemektedir?

Not Edelim

- La ilâhe illallah Muhammedür rasulullah= Allah'tan başka tanrı yoktur. Muhammed (s.a.s.) Allah'ın elçisidir.
- Eşhedü enlâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühu ve rasûlühu= Şahitlik ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur. Yine şahitlik ederim ki, Muhammed (s.a.s.) Allah'ın kulu ve elçisidir.

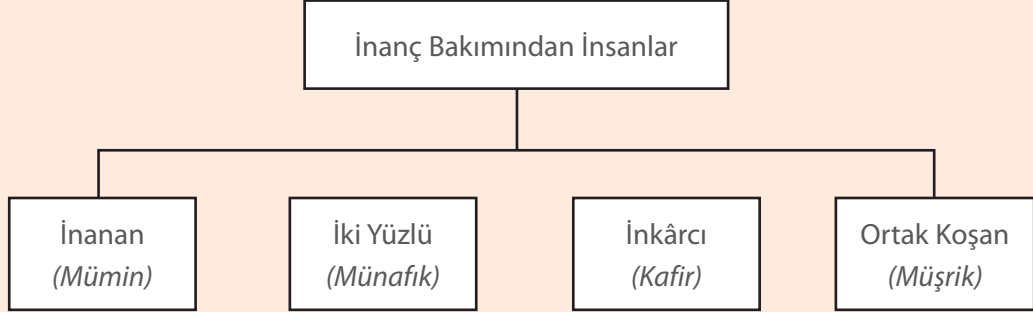
25

3

İman - Davranış İlişkisi Yönünden İnsanlar

İman yönünden insanlar farklılık gösterirler. İmanın duygu, bilgi ve davranış boyutu vardır. İnsanlar İslâm dinine inanma, onun doğruluğunu kabul etme ve ona göre davranışta bulunma yönünden birbirinden ayrılırlar. İnanç bakımından insanlar dört kısma ayrılırlar.

Mümin

Mümin, Allah'a inanan, sevgili Peygamberimize Allah tarafından vahyedilen her şeyin doğru olduğunu yürekten kabul eden kişidir. Mümin, aynı zamanda Müslüman'dır.

Kur'an'da müminlerin belli başlı özelliklerinden bazıları şöyle belirtilmektedir:

Müminin Özellikleri

- "Müminler gerçekten kurtuluşa ermişlerdir.
- Onlar, namazlarında derin huşû içindedirler.
- Onlar, faydasız işlerden ve boş sözlerden yüz çevirirler.
- Onlar, zekâtı verirler.
- Onlar, ırzlarını korurlar.
- Onlar, emanetlere ve verdikleri sözlere riayet ederler.
- Onlar, namazlarını sürekli kılarlar.
- İşte bunlar vâris olanların ta kendileridir. Onlar firdevs cennetlerine vâris olurlar. Onlar orada ebedî kalacaklardır " (Müminûn, 23/1-5, 8-11).

Sıra Sizde

Kur'an'dan müminlerin özelliklerini anlatan başka ayetler bulunuz.

MÜSLÜMAN

Doğruluk var özünde,
Yalan bulunmaz sözünde
Düşküne el uzatır Müslüman.

Yolu hep ilim yoludur
Bir Allah'ın kuludur
İslâm yolundadır Müslüman

Dünya ve ahirettir gayesi
Doğrudan yanadır hep sesi
Kaçınır haramdan Müslüman

Sever ve sevdire küçükleri
Sayar ve dinler büyükleri
İbadetten zevk alır Müslüman

(Kur'an Kursları Öğretim Programı, 87)

Tartışalım

- Yukarıdaki şiirden hareketle bir Müslümanın başka hangi özellikleri olabilir?
- Mümin bu özelliklere niçin sahip olmalıdır? Tartışınız.

Münafık

- Münafıklık, iki yüzlülük halini ifade eder. Münafık, Allah'ın birliğini, Peygamberimiz Hz. Muhammed'in peygamberliğini kabul ettiğini söyleyerek Müslüman gibi gözüktür, ancak buna kalpten inanmaz.
- Münafık, inanç yönünden içi başka dışı başka insandır. Özü ile sözü bir değildir.

Sıra Sizde

İmanda kalpten tasdik zorunlu bir şart iken, dil ile söylemek zorunlu bir şart değildir? Niçin? Açıklayınız.

Münafığın özellikleri: Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmaktadır:

- "İnsanlardan bazıları vardır ki, inanmadıkları halde 'Allah'a ve ahiret gününe inandık' derler.
- Allah'ı ve müminleri aldatmaya çalışırlar.
- Oysa sadece kendilerini aldatırlar da farkında değillerdir.
- Kalplerinde münafıklıktan kaynaklanan bir hastalık vardır.

- Allah da onların hastalıklarını artırmıştır.
- Söyledikleri yalana karşılık da onlara elem dolu bir azap vardır.”
- Bunlara “Yeryüzünde fesat çıkarmayın” denildiğinde, “Biz ancak ıslah edicileriz” derler. İyi bilin ki, onlar bozguncuların ta kendileridir. Fakat farkında değillerdir.
- Onlara, “İnsanların inandıkları gibi siz de inanın” denildiğinde ise, “Biz de akılsızlar gibi iman mı edelim?” derler. İyi bilin ki, asıl akılsızlar kendileridir, fakat bilmezler.
- İman edenlerle karşılaştıkları zaman “İnandık” derler. Fakat şeytanlarıyla (münafık dostlarıyla) yalnız kaldıkları zaman, “Şüphesiz, biz sizinle beraberiz. Biz ancak onlarla alay ediyoruz.” derler. Gerçekte Allah onlarla alay eder; azgınlıkları içinde bocalayıp dururlarken onlara mühlet verir. İşte onlar, hidayete karşılık sapıklığı satın almış kimselerdir. Bu yüzden alışverişleri onlara kâr getirmemiş ve doğru yolu bulamamışlardır” (Bakara, 2/8-16).

Münafıklar, görünüşte Müslüman gibi olmalarına rağmen, gerçekte Mümin değildir. Onların Allah yolundan sapmalarının nedeni, önce iman edip, sonra inkâr etmeleridir. Bu yüzden kalpleri mühürlenmiştir.

“...Artık onlar hiç anlamazlar” (Münâfikûn, 63/3).

“Şüphesiz ki münafıklar, cehennemden en alt katındadırlar. Artık onlara asla bir yardımcı da bulamazsın” (Nisâ, 4/145).

Düşünelim

- Münafıklar kimi aldatıyorlar?
- Münafıkların alışverişleri niçin kendilerine kâr getirmiyor?

Münafıklar, ibadet eder görünmelerine rağmen, gerçekte ibadet etmemektedirler. Onlar sadece insanları kandırmak ve gösteriş için ibadet etmektedirler. Kur’an’da onların durumu şöyle anlatılmaktadır:

“Onların durumu, (geceleyin) ateş yakan kimsenin durumuna benzer: Ateş tam çevresini aydınlattığı sırada Allah ışıklarını yok ediverir de onları göremez bir şekilde karanlıklar içinde bırakır. Onlar sağdırlar, dilsizdirler, kördürler. Artık (hakka) dönmezler” (Bakara, 2/17-18).

Kâfir

- Kâfir (inkârcı), İslâm dininin temel esaslarına inanmayan, Peygamberimizin peygamberliğini kabul etmeyerek, onun Allah katından getirdiği emir ve yasakların hepsini veya bir bölümünü inkâr eden kişidir. Bu durum, dinimizin temel esaslarını beğenme, önemsememe ve değersiz sayma şeklinde de kendini gösterir.

- Kâfir, “örten” anlamına gelmektedir. Kâfir kimse, gerçek ve doğruyu örttüğü, yanlış şeylere inandığı için ona bu ad verilmiştir.
- Kâfir, bilinçli bir şekilde gerçeği kabul etmez ya da görmezlikten gelerek onu örter. Kâfirlerin ahiretteki durumları yüce kitabımızda şöyle ifade edilmektedir:

“(Ayetlerimizi) inkâr etmiş ve kâfir olarak ölmüş olanlara gelince, işte Allah’ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onların üzerinedir. Onlar ebediyen o lanet içinde kalırlar. Artık ne azapları hafifletilir, ne de onların yüzlerine bakılır” (Bakara, 2/161-162).

“Onların durumu, gökten yoğun karanlıklar içinde gök gürültüsü ve şimşekle sağanak halinde boşanan yağmura tutulmuş kimselerin durumu gibidir. Ölüm korkusuyla, yıldırım seslerinden parmaklarını kulaklarına tıkarlar. Oysa Allah, kâfirleri çepeçevre kuşatmıştır. Şimşek neredeyse gözlerini aliverecek. Önlerini her aydınlatışında ışığında yürürler. Karanlık çökünce dikilip kalırlar. Allah dileseydi, elbette onların işitme ve görme duyularını giderirdi. Şüphesiz Allah her şeye gücü yetendir” (Bakara, 2/19-20).

Düşünelim

Yukarıdaki ayetlerde kâfirlerin durumu nasıl anlatılıyor? Açıklayınız.

29

Müşrik

- Şirk, “ortak koşmak, ortak kabul etmek” anlamına gelir. Allah’ın eşi, dengi ve ortağı olduğunu kabul etmektir.
- Müşrik ise, şirk koşan kişidir.
- Müşrikler, Allah’ın varlığını inkâr etmezler. Ancak O’nunla birlikte başka tanrılar kabul ederler.
- Müşrikler, sıfat, irade ve kudret açısından Allah’a eşdeğer olduğunu sandıkları güç ve varlıkları ilâh kabul ederler. Bu varlık, canlı-cansız, görülebilen ya da görülemeyen cinsten olabilir.
- Şirk ile küfür birbirine yakındır. Müşrik, kâfirlerin bir kısmını tanımlamak için kullanılır. Her müşrik kâfirdir, fakat her kâfir müşrik değildir.
- Yüce dinimiz İslâm’a göre Allah’a şirk koşmak en büyük günahtır.
- Kitabımız Kur’an-ı Kerim’de şöyle denilir: “Allah kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz. Bundan başkasını dilediği kimse için bağışlar. Kim Allah’a ortak koşarsa büsbütün sapıtmıştır” (Nisâ, 4/116).

İnancımıza göre göklerin, yerin ve her şeyin mutlak hakimi sadece Allah’tır (c.c.). Yaratma, O’na mahsustur. Hiç kimse ona ortak olamaz.

“...Onunla (Allah’la) birlikte başka hiçbir tanrı yoktur. Öyle olsaydı her tanrı kendi yarattığını kabullenir (ve korur) ve mutlaka birbirlerine üstün gelmeye çalışırlardı. ...” (Mü’minûn, 23/91).

“Eğer yerde ve gökte Allah’tan başka ilâhlar olsaydı kesinlikle ikisinin de düzeni bozulurdu... ” (Enbiyâ, 21/22).

4

İman - Bilgi - Amel İlişkisi

İman - Amel ilişkisi

Çoğu zaman insanların kanaatleriyle davranışları bir bütünlük arz eder. Kişinin düşüncesiyle duyguları, duygularıyla eylemleri arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. İnanan insanın da imanı ile davranışları, davranışları ile düşüncesi arasında çok sıkı bir ilişki olmalıdır.

Amel, kişinin yapmış olduğu bütün işlerdir. Yüce dinimizde Allah’ın hoşnutluğunu kazanmak amacıyla yapılan işler ile diğer işler arasında bir ayırım gözetilmiştir. Bizlerden Allah’ın rızasını kazanmak amacıyla iyi ve güzel işler yapmamız istenmiştir. Davranışlar ancak imandan kaynaklandığı, inançla uyuştugu zaman “salih amel” adını almaktadır.

İman ile insan davranışları arasında ilişkiler: Kur’an-ı Kerim’de bir çok âyette “iman eden ve salih amel işleyenler” denilerek, iman ile amel arasında sıkı bir ilişki olduğuna işaret edilir. Buna göre herhangi bir konu ile ilgili inançlarımız ve değer yargılarımız değiştiğinde, bunun etkisi davranışlarımıza da yansır.

İman, davranışlarımızı sürdürmede veya bırakıp, terk etmede etkili olur. Mesela inanan bir insan kimi davranışları istekle, heyecanla yaparken, bazı davranışlardan da kaçınır. İman, kendisini eylemde gösterir. İman davranışların güzelleşmesine yol açar. Bu çerçevede salih ameller, imanın meyveleridir.

Allah, iman edip salih amel yapanları ödüllendireceğini belirtmektedir:

“İnanıp iyi (salih) ameller yapanlar var ya, iyi bir hayat ve güzel bir gelecek onlarındır” (Ra’d, 13/29).

“Şüphesiz iman edip salih amellerde bulunanlara gelince; onlar için altından ırmaklar akan cennetler vardır. İşte bu büyük kurtuluştur” (Bürûc, 85/11).

Yüce Allah, inanan ve inandığı gibi davrananlarla, salih amel yapmayanları bir tutmaya-
cağını ifade etmektedir.

“Kör olanla, basiretle gören bir olmaz; iman edip salih amellerde bulu-
nanlarla kötülük yapanlar da bir olmaz. Ne az öğüt alıp düşünüyorsunuz”
(Mü'min, 40/58).

Sevgili Peygamberimiz de şöyle buyuruyor: “Kim samimi olarak kalbine imanı yer-
leştirir ve kendini temizler, dilini doğru sözlü, nefisini huzura ermiş; huyunu, ahlâkını
ve davranışlarını dosdoğru... duruma getirirse kurtuluşa ermiştir” (Ahmed, Müs-
ned, V/147).

Tartışalım

Allah'ın rızasını kazandıran salih amellerin birey ve toplum hayatındaki etkilerini tartışınız.

İman ile davranışlar arasında karşılıklı bir ilişki olduğuna göre, iman davranışlarımızı,
davranışlarımız da imanımızı etkiler. Peygamber Efendimiz şöyle buyurur:

“Kul bir hata yaptığı zaman kalbinde siyah bir iz meydana gelir. Eğer kişi,
o hatadan nefisini uzaklaştırır, af talep eder ve tövbe ederse kalbi arındırılır
(leke silinir). Bilâkis, aynı günahı işlemeye devam ederse, kalpteki leke artırılır.
Hatta bir zaman sonra leke kalbi tamamen kaplar” (Tirmizî, Tefsir, 75, (3334),
V/434).

Bu da gösteriyor ki davranışlarımız, bizde izler bırakıyor, zamanla bunlar yerleşik hale
geliyor ve düşüncelerimizi etkiliyor. Dolayısıyla kötülük yapmadığımız gibi, kötülöklere
karşı sessiz de kalmamalıyız:

Bu sebeple sevgili Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

“Kim kötü ve çirkin bir iş görürse onu eliyle düzeltsin; eğer buna gücü yetmiyor-
sa, diliyle düzeltsin; buna da gücü yetmezse, kalben buğzetsin. İmanın asgari
gereği budur” (Ahmed, Müsned, II/104).

İman - Bilgi ilişkisi

İman, öncelikle biz insanlarla Allah arasındaki özel bir bağıdır. Bunda bilginin özel bir yeri
vardır. İnanma, kişisel bir seçimdir; bu, neye inanacağına kişinin tam bir özgürlük içinde
karar vermesini gerektirir. Bu seçimde kişinin bilgisi önemli bir yer tutar. Yüce Yaratıcı-

mız, bizleri düşünmeye, araştırmaya teşvik etmektedir. Kâinattaki düzenin ve yaratılışın bilincinde olanlar, Allah'ın varlığını ve birliğini anlamaya açtıkları. Bu yüzden insanlar düşünmeye davet edilmektedir.

Kur'an-ı Kerim'de "...Allah düşünesiniz diye size delillerini apaçık bildiriyor" (Bakara, 2/221) denilmektedir.

Düşünelim

Allah hangi konularda düşünmemizi istemektedir? Niçin?

Allah, kâinat ve diğer varlıklar hakkında düşünmeye yönlendirerek, bizlerin kendisinin varlığını anlamamızı hedeflemektedir. Bu yüzden düşünmek ve bilgi edinmek, imana ulaşmaya ve onu kuvvetlendirmeye hizmet eder.

"O; geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı sizin hizmetinize verdi. Yıldızlar da Allah'ın emri ile hareket eder. Şüphesiz ki bunlarda aklını kullanan toplumlar için pek çok delil vardır" (Nahl, 16/12).

32

Bilgi, imanın oluşmasına katkıda bulunduğu gibi, onun gelişmesine ve olgunlaşmasına da büyük katkı sağlar. İnsanın bilgi düzeyi geliştikçe, o bilgiyi anlamlandırma dolayısıyla inanma gücü, kuvveti de artar. Kitabımız Kur'an-ı Kerim'de; "...De ki; hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" (Zümer, 39/9) buyurulmakta, ilimde derinleşmiş olanlara büyük mükâfatlar verileceği (Nisâ, 4/162) müjdelenmektedir. Büyük sûfi Yûnus Emre de bir şiirinde bilgi ile iman arasındaki ilişkiyi şöyle dile getirmektedir:

İlim ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsin ya nice okumaktır.
Okumaktan mana ne, kişi Hakk'ı bilmektir
Çün okudun bilmezsin ha bir kuru emektir.

(Yûnus Emre)

Tartışalım

"Kendini bilen, Rabbini bilir" sözünü tartışınız.

Taklîdi İman

İmanın bilgi ile ilişkisi, iman niteliğine de yansımaktadır. Kişi sadece çevresinin telkini ve yönlendirmesiyle inanıyor ise, onun imanına Taklîdi iman denir.

Taklîdi İmanın Özellikleri

- Taklîdi imanda kişinin çevresini taklit ederek inanması söz konusudur. Bu durumda derin bir bilgi ve delile dayalı akıl yürütme yoktur.
- Bu tür bir iman geçerli olsa da bilgi ile desteklenmeye muhtaçtır.
- Taklîdi iman, sağlam delillerle oluşturulmadığı için etkilenmeye açıktır. Küçük bir itiraz ve eleştiriyle sarsılabilir.
- Bilinçsizce bir taklide dayalı imana, giderek şüphelerin bulaşması ve onu etkilemesi ihtimali fazladır.
- Taklîdi iman ve taassup: Taklîdi imanı elde etmede yeterince inceleme ve araştırma söz konusu olmadığı için, böyle kimselerin taassuba meyilli olmaları ihtimali de vardır. Çünkü bu kabil kimseler, özden ziyade kabuğa takılabilirler.
- Bilgisizce taklit, insanı taassuba götürür.
- Taassup sahibi insanlar ise özgür düşünemez ve doğru ile yanlış kendiliklerinden ayırt edemezler.

Yüce Allah, bilgisiz bir şekilde taklit edenlere şu uyarıda bulunuyor:

“Onlara, ‘Gelin Allah’ın indirdiği kitaba ve peygambere uyun’ dendiğinde ‘Atalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız.’ derler. Ya ataları bir şey bil-meyen ve doğru yolda olmayan kimselerse?” (Bakara, 2/170).

Yüce dinimiz, bilgisizce taklidi; araştırma, inceleme ve düşünme ile ortadan kaldırmayı amaçlar.

Tartışalım

Taassubun zararlarını tartışınız.

Tahkîki İman

Delil, araştırma, bilgi, anlama ve kavrama dayalı imana Tahkîki iman denilir. Bu, kişinin kendi sorgulama, araştırma ve incelemesi sonucunda oluşan imandır. Esas olan her Müslümanın neye, niçin inandığının bilincinde olmasıdır.

Kur’an-ı Kerim’de Yüce Allah, insanları düşünmeye, araştırmaya ve sorgulamaya davet etmektedir.

“Dirilten de, öldüren de O’dur. Gece ile gündüzün birbiri ardından gitmesi de O’nun emrine bağlıdır. Hâlâ aklınızı kullanmıyor musunuz?” (Mü’minûn, 23/80).

Tahkîki İmanın Önemi

- Düşünen, araştıran, hak ve hakikati keşfeden kişiler, inançlarını sağlam temellere oturturlar.
- İnsan evreni ve yaratılışı inceleyerek, dinin emir ve yasakları hakkında bilinçlenerek imanını taklît düzeyinden tahkîk düzeyine yükseltmekle sorumludur.
- İman, tahkîk seviyesine ulaştığında, kişinin Allah ile ve diğer varlıklarla ilişkisinin nite-liği de değişir. Bu durum Kur'an-ı Kerim'de şöyle belirtilir:

“Müminler ancak onlardır ki, Allah anıldığı zaman yürekleri titrer. Allah'ın ayetleri kendilerine okunduğu zaman bu onların imanını artırır” (Enfâl, 8/2).

Bu nedenle imanımızı sağlam temellere oturtmak ve geliştirmek için bilgilerimizi sürekli artırmalıyız.

Peygamber Efendimiz bu konuda şöyle buyurur: “İlim öğrenmek kadın, erkek her Müs-lümana farzdır” (İbn Mâce, *Mukaddime*, 17, (224), I/81).

34

Tartışalım

Bilgi, iman tahkîk seviyesine ulaşmasına nasıl yardımcı olur? Tartışınız.

- Taklîdi iman: İnsanın çevresinin telkini ve yönlendirmesi ile inanmasıdır.
- Tahkîki iman: Delile, araştırmaya, bilgiye, anlamaya ve kavramaya dayalı imandır.

Ünitenin Özeti

İman, bir şeyi gönül huzuru ile benimseme, ona içten ve yürekten inanmadır. İman temelde bir kalp işidir. O, samimi, içten, gönülden bir inançtır. İmanın temeli kalp ile tasdik etmedir. İmana konu olan şeyleri kabul etmeme, onların doğruluğundan şüphe duyma varsa, orada imandan söz edilemez.

İman ve ikrar: İmanda inandığı şeyleri söyleme yani dil ile ikrar etme de vardır. İslâm'a göre iman, Hz. Muhammed'in Yüce Allah'tan getirdiklerinin doğru olduğunu kabul edip, onlara gönülden inanmaktır.

İman, davranışlarımıza yön verir ve etkiler. Çünkü imanın düşünce, duygu ve eylem ile sıkı ilişkisi vardır. Bu yönüyle iman, bütün benliğimizi sarar. İman bizim kendimizle, diğer insanlar, canlılarla ve varlıklarla ilişkimize yön verir. İman, bütün ibadet ve davranışlarımızın temelidir.

Kelime-i Tevhid, İslâm dinini kabulün ve kalpteki imanın bir göstergesidir. Müslüman olmanın ilk şartı da Kelime-i Tevhid'i kabul etmektir. Kelime-i Tevhid: La ilâhe illallah Muhammedür rasûlüllah = Allah'tan başka tanrı yoktur. Muhammed (s.a.s.) Allah'ın elçisidir.

Kelime-i Şahadet ise Eşhedü enlâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdûhu ve rasuluhu = Şahitlik ederim ki, Allah'tan başka tanrı yoktur. Yine şahitlik ederim ki, Muhammed (s.a.s.) Allah'ın kulu ve elçisidir, demektir.

İnanç bakımından insanlar, mümin, münafık, kâfir ve müşrik olarak ayrılırlar. İnsanın imanı ile davranışları, davranışlarıyla düşünceleri arasında sıkı bir ilişki vardır. Davranışlarımıza, inançlarımız ve değer yargılarımız yön verir. Herhangi bir konuyla ilgili inanç ve değer yargılarımız değiştiğinde, bu davranışlarımıza da yansır.

İman davranışlarımızın sürekliliğinde ya da terkinde etkili bir unsurdur. Mesela, inanan bir insan bazı davranışları istekle ve heyecanla yaparken, bazı davranışlardan da kaçınır. İman kendisini eylemde gösterir. İman davranışların güzelleşmesine yol açar.

Allah, evren ve diğer varlıklar hakkında düşünmeye yönlendirerek, insanın Allah'ın varlığını anlamasını ister. Bu yüzden düşünmek ve varlık hakkında bilgi edinmek hakiki imana ulaşmaya, inancı kuvvetlendirmeye hizmet eder.

Bilgi, imanın oluşmasına katkıda bulunduğu gibi, onun gelişmesi ve olgunlaşmasına da büyük katkılarda bulunur. Bilgi düzeyimiz geliştikçe, inanma gücümüz ve kuvvetimiz de artar.

Kişi sadece çevresinin telkini ve yönlendirmesiyle inanmış ise, buna taklîdi iman denir. Yani böyle bir imanda çevresini taklit ederek inanma söz konusudur. Bu durumda derin bir bilgi ve delile dayalı akıl yürütme yoktur. Bu tür bir iman geçerli bir imandır. Ancak bilgiyle desteklenmeye muhtaçtır.

Delile, araştırmaya, bilgiye, anlamaya ve kavramaya dayalı iman ise tahkîki iman denir. Yani bir araştırma ve incelemenin sonucunda oluşan imandır. İnsan, evreni ve yaratılışı inceleyerek, dinin emir ve yasakları hakkında bilinçlenerek imanını taklît düzeyinden tahkîk düzeyine yükseltmekle sorumludur.

Üniteyi Gözden Geçirelim

1. İman kavramının içeriğinde yer alan unsurların birbiriyle ilişkisini açıklayınız.
2. Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şahadet'in ortak yönleri ve farklılıkları nelerdir?
3. Taklîdi imandan tahkîki imana nasıl geçilir? Açıklayınız.
4. İlim öğrenmek, iman tahkîk seviyesine ulaşmasına nasıl yardımcı olur? Açıklayınız.

Değerlendirme Soruları

1. Aşağıdakilerden hangisi müminin özelliklerinden biri değildir?

- A) Namazlarında huşu içindedirler.
- B) Zekatlarını verirler.
- C) Faydasız işlerden ve boş sözlerden yüz çevirirler.
- D) Emanetlere ve verdikleri sözlere riayet ederler.
- E) İnsanların kusurlarını araştırırlar.

2. Aşağıdakilerden hangisi imanın esaslarından değildir?

- A) Namaz kılmak
- B) Allah'a inanmak
- C) Ahiret gününe inanmak
- D) Kitaplara inanmak
- E) Peygamberlere inanmak

3. İslâm dinini seçen kişi ilk olarak aşağıdakilerden hangisini yapar?

- A) Oruç tutar
- B) Namaz kılar
- C) Hacca gider
- D) Zekat verir
- E) Kelime-i Şahadet'i söyler

4. Münafığın özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnanır gibi gözüktüp ama kalpten inanmamak
- B) Kalbi ile tasdik edip dili ile ikrar etmek
- C) Allah'ın eşi ve ortağı olduğunu kabul etmek
- D) İslâm dininin temel esaslarını kabul etmemek
- E) İslâm'ın temel esaslarından bir kısmını kabul etmek

5. Araştırma ve inceleme sonucu oluşan bilinçli iman aşağıdakilerden hangisidir?

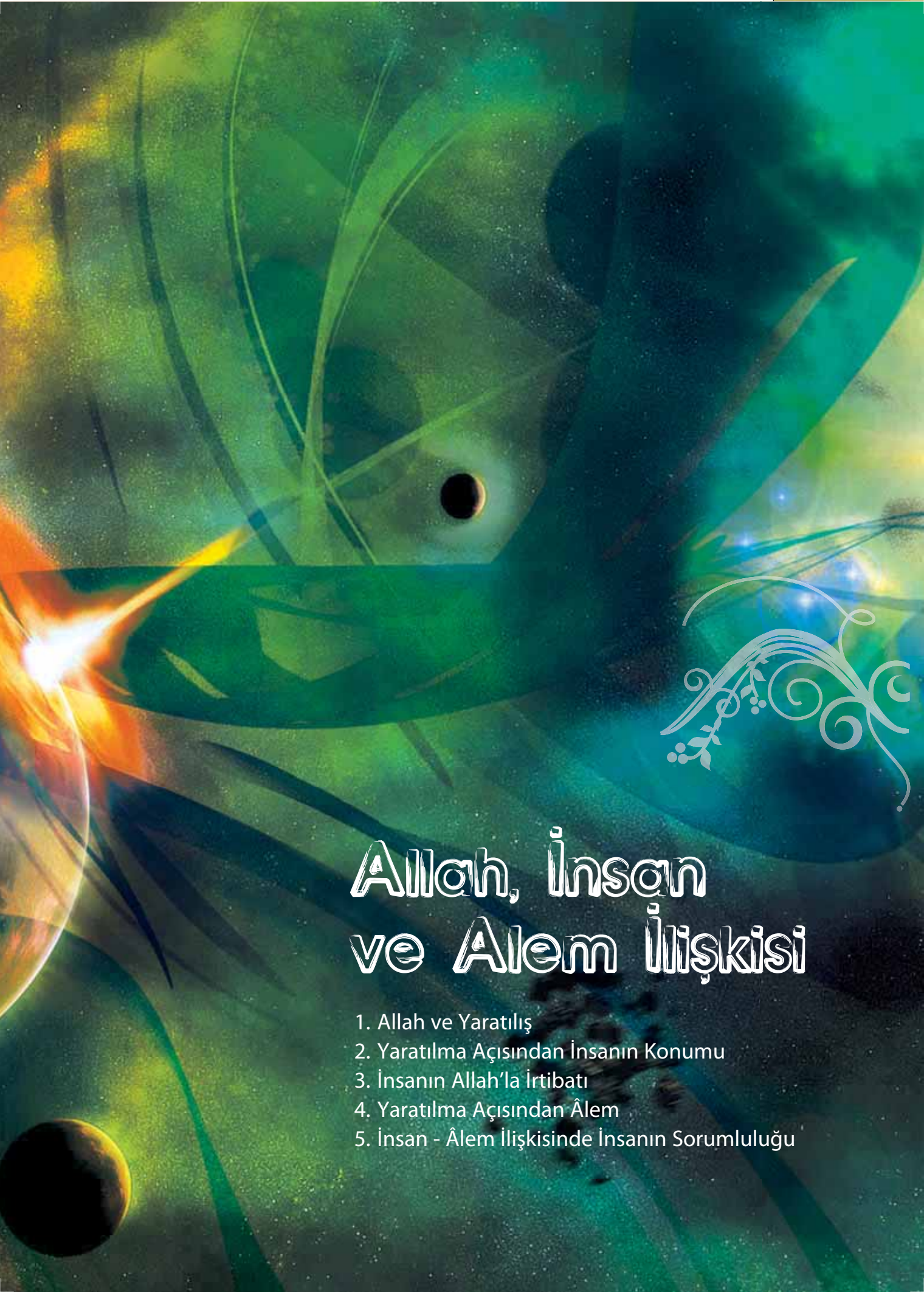
- A) Taklîdi iman
- B) Tahkiki iman
- C) Tecrübi iman
- D) Temsili iman
- E) Müktesep iman

inancim
inancim

3.

ÜNİTE

Allah, İnsan ve Âlem İlişkisi

1. Allah ve Yaratılış
2. Yaratılma Açısından İnsanın Konumu
3. İnsanın Allah'la İrtibatı
4. Yaratılma Açısından Âlem
5. İnsan - Âlem İlişkisinde İnsanın Sorumluluğu

ÜNİTE HAKKINDA

Bu ünite de;

- Kâinatın yaratıcısı olan Allah ile insanın ve âlemin ilişkisi ele alınmaktadır.
- Allah'ın yaratmasının önemi,
- Yaratılma açısından insanın konumu incelenmektedir.
- Yaratan - yaratılan ilişkisinde insanın Allah'la olan irtibatına işaret edilerek, bu irtibatın nasıl sürdürüldüğü ele alınmaktadır.
- İnsanın Allah'la irtibat yolu olan dua, ibadet ve benzeri iyi iş (salih amel) incelenmektedir.
- Bunlar aracılığıyla insanın Yüce Allah'a yaklaşmasının nasıl kuvvetlendiğine vurgu yapılmaktadır.
- Yaratılma açısından âlemin özellikleri ele alındıktan sonra insan - âlem ilişkisinde insanın sorumluluklarına ve görevlerine işaret edilmektedir.

ÖĞRENME HEDEFLERİ

Bu ünitenin sonunda aşağıdaki hedef davranışlara ulaşmanız amaçlanmaktadır:

1. Allah'ın yaratmasının gayesini açıklama.
2. Allah'ın her şeyi yaratmasıyla ilgili âyet mealleri söyleme.
3. Yaratılma açısından insanın konumunu açıklama.
4. İnsanın Allah'la irtibat kurmasının önemini ve yararlarını açıklama.
5. İnsanın Allah'la irtibatını nasıl kurabileceğini açıklama.
6. Dua yoluyla Allah'a nasıl yaklaşılabileceğini açıklama.
7. İbadet ve iyi işlerin niçin Allah'la irtibat kurma yollarından biri olduğunu açıklama.
8. İbadet ve iyi işler yoluyla Allah'la nasıl irtibat kurulabileceğini açıklama.
9. İbadet ve iyi işler yoluyla Allah'la irtibat kurulabileceğinin farkında olma.
10. Her zaman Allah'la beraber olma şuuruna özen gösterme.
11. Âlemin nasıl yaratıldığını Kur'an-ı Kerim'e göre açıklama.
12. Âlemin niçin yaratıldığını açıklama.
13. İnsan - âlem ilişkisinde insanın sorumluluklarının önemini açıklama.
14. İnsan - âlem ilişkisinde insanın sorumluluklarına örnekler verme.

ÜNİTEYİ ÇALIŞIRKEN

1. Ünite başında verilen hedefe ulaşip ulaşmadığınızı düşününüz. Ulaşamadığınızı düşündüğünüz hedeflerle ilgili konuları tekrar okuyunuz.
2. Ünite içinde verilen araştırma, inceleme etkinliklerini mutlaka gerçekleştiriniz.

1

Allah ve Yaratılış

Yaratmak, bir şeyi yok iken var kılmaktır. Allah (c.c.) her şeyin yaratıcısıdır (Zümer, 39/62). Gözümüzle gördüğümüz ve göremediğimiz bütün varlıkları Yüce Allah yaratmıştır.

“Biz gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri ancak hak ile yarattık” (Hicr, 15/85).

Allah’ın yaratması, Allah’ın yaratmasının, ortaya koymasının eşi ve benzeri yoktur, emsalsizdir. O, her şeyi, önceden bir örneği olmaksızın, yoktan var etmiştir.

“O, gökleri ve yeri yoktan yaratandır” (En’âm, 6/101).

Allah her şeyi yoktan yaratan Yüce Rabbimizdir. Yaratan ve yaşatan sadece Allah’tır (c.c.).

“İşte sizin Rabbiniz Allah. Ondan başka ilâh yoktur. O her şeyin yaratıcısıdır. Öyle ise O’na kulluk edin. O her şeyi görüp gözetendir” (En’âm, 6/102).

Her şeyi yaratan Allah, onları bir ölçü ve denge içinde yaratmıştır.

“Gerçekten biz, her şeyi bir ölçü ve dengede yarattık” (Kamer, 54/49). “O, yedi göğü kat kat yaratandır. Rahman’ın yaratışında hiçbir uyumsuzluk göremezsin. Bir kere daha bak. Bir çatlak (ve düzensizlik) görüyor musun? Sonra tekrar tekrar bak; bakışların (aradığı çatlak ve düzensizliği bulamayıp) aciz ve bitkin halde sana geri dönecektir” (Mülk, 67/3-4). Allah her şeyi bir düzene göre yaratmıştır.

Her şeyi yarattığı için Allah’a şükretmeli, teşekkür etmeliyiz. “Yüce Rabbinin adını tesbih et. O, yaratıp şekillendiren, ahenk veren ve düzene koyandır. O, her şeyi ölçüyle yapıp yönlendirendir” (A’lâ, 87/1-4).

“Allah, gökleri ve yeri yerli yerince yarattı. Sizi şekillendirdi ve şekillerinizi de güzel yaptı. Dönüş ancak Allah’adır” (Teğâbün, 64/3).

Tartışalım

Âlemdede bir düzensizlik var mıdır? Tartışınız.

2

Yaratılma Açısından İnsanın Konumu

- Allah yeryüzünü, bütün canlı ve cansız varlıkları yaratarak insan için yaşamaya uygun bir ortam hazırladıktan sonra insanı var etmiştir. İnsan en güzel şekilde yaratılmıştır. "Biz insanı en güzel biçimde yarattık" (Tîn, 95/4).
- Kur'an'da insanın topraktan yaratıldığı ve birçok aşamadan geçerek bu haline geldiği belirtilmektedir. "O'nun ayetlerinden biri de sizi topraktan yaratmasıdır" (Rûm, 30/20).
- Çeşitli aşamalardan geçerek yaratılan insana Allah (c.c.) can vermiştir. "Sonra onu şekillendirip ona ruhundan üfledi. Sizin için işitme, görme ve idrak duyularını yarattı. Ne kadar az şükrediyorsunuz!" (Secde, 32/9).

Sıra Sizde

Kur'an'dan insanın yaratılış aşamalarını anlatan ayetleri bularak okuyunuz. Örneğin; 22/5, 23/12-14, 39/6.

Kur'an'da İnsanın Yaratılış Amacı

- Allah insanı yaratmış ve meleklerin ona secde etmesini istemiştir (Bakara, 2/34).
- En güzel şekilde yaratılan insan, Allah'ın emir ve yasaklarına uyarak meleklerden daha üst konuma gelebileceği gibi, daha aşağı bir konuma da düşebilir. "Biz, geçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık. Sonra onu, aşağıların aşağısına indirdik. Ancak, iman edip salih ameller işleyenler başka. Onlar için devamlı bir mükâfat vardır" (Tîn, 95/4-6).

• İnsan yaratılışı itibarıyla çok yüce bir varlıktır. İnsanın yaratılış amacı, Allah (c.c.) tarafından şöyle ifade ediliyor: "Ben insanları ve cinleri ancak bana kulluk etsinler diye yarattım" (Zâriyât, 51/56).

• Allah'a kulluk amacıyla yaratılan insanın hem iyiliğe hem de kötülüğe yönelebilmek kabiliyeti vardır. Ancak insan akıl ve iradesini kullanarak, yaratılış amacına yönelik bir rol üstlenebilir. "Andolsun biz insanoğlunu şerefli kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerini en güzel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve onları yarattıklarımızın bir çoğundan üstün kıldık" (İsrâ, 17/70).

3

İnsanın Allah'la İrtibatı

Allah Teâlâ insanı yaratmış, fakat onu başıboş bırakmamıştır. Allah (c.c.) insana her an çok yakındır. Ancak, bazı insanlar Allah'la bağını koparmaya çalışmakta ya da O'nunla bağının farkında olmamaktadır. İnsan, Allah'a yaklaşmaya çalıştıkça, Allah da ona yaklaşmaktadır.

Rasûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: "Allah Teâlâ hazretleri diyor ki: Kulum, hakkımda nasıl bir zan yürütürse ben öyleyimdir. O, beni anınca ben onunla beraberim. O beni içinden geçirirse, ben de onu içimden geçiririm. O, beni bir cemaat içerisinde anarsa, ben de onu, onunkinden daha hayırlı bir cemaatte anarım. O, bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir arşın yaklaşıyorum. O bana bir arşın yaklaşırsa, ben ona bir kulaç yaklaşıyorum. O bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak giderim" (Buhari, Tevhid 50, VIII/212; Müslim, Zikr 2, (2675), III/2061).

Sıra Sizde

Niçin Allah'la irtibat kurmak ve Ona yönelmek istediğinizi açıklayınız.

Düşünelim

- İnsan Allah ile bağını bilinçli bir şekilde sürdürmekle yükümlüdür.
- İnsanın Allah ile irtibatı çeşitli şekillerde olabilir. Bunlar; Dua, İbadet ve Salih amellerdir.

Dua

Allah Teâlâ ile irtibat kurma, O'nunla bu bağı sürdürme veya güçlendirme yollarından biri duadır. Dua ile Allah'a bağlılığımızı ifade eder, O'na olan inancımızı, sevgimizi pekiştiririz. Allah'a hangi dilde ve ne şekilde dua edersek edelim, O bizleri duyar ve dualarımızı kabul eder.

"Kullarım, beni senden sorarlarsa, (bilsinler ki), gerçekten (onlara çok) yakınım. Bana dua edince, dua edenin duasına cevap veririm. O halde, doğru yolu bulmaları için benim davetime uysunlar, bana iman etsinler" (Bakara, 2/186).

Tartışalım

- Nasıl dua etmeliyiz?
- Dua ederken neler söylemeliyiz? Tartışınız.

DUA

Dualarım, sana sığındığım anlarım.

Dünyadan uzaklaşır, kanatlanır uçarım.

Her şeye gücü yeten Kadir-i Mutlak'tan

Gönlümce ister, gönlümce umarım.

Hacer AKIN (Diyanet Dergisi, 109).

Tartışalım

Yukarıdaki şiirden de hareket ederek,

- Dua ederken neler hissedersiniz?
- Dua ile Allah'tan neler isteriz? Tartışınız.

Dua ve İnsan

- Dua ederek duygu ve düşüncelerimizi Yüce Allah'ımızla paylaşır, isteklerimizi O'na iletiriz. Onunla içten ve samimi bir şekilde konuşuruz.
- Dua ile Rabbimizden bir şeyler istemenin yanı sıra, istediğimiz şeylerin gerçekleşmesi için elimizden gelenleri de yapmalıyız.
- Bazen dualarımızın gerçekleşmediği de olabilir. Bu durumda aceleci olmayarak, sabretmeliyiz.

Niçin Dua Edilir?

- Dualarımızı üzüntülü anlarımızda yaptığımız gibi mutlu olduğumuz zamanlarda da yaparız.
- Dualarımızda hem kendimiz hem yakınlarımız hem de tüm insanlar için iyi olanları isteriz.
- Sevinçli anlarımızda yaptığımız dua ile bu sevinci bize yaşatan Allah'ımıza şükretmek isteriz. Böylece bizim Rabbimize, Rabbimizin de bize olan sevgisi artar.
- Sevgili Peygamberimiz şöyle dua etmiştir:

“Vücuduma sağlık ve bana kendisini anma fırsatı veren Allah'a şükürler olsun”
(Tirmizi, Daavat, 20, (3401), 5/473).

- Üzüntülü anlarımızda da dua ederek, Allah'ın yardımı ile manevî güç kazanırız. Böylece zorlukları yenmede güç ve direnç elde ederiz.

Sıra Sizde

- Sevinçli anlarda yaptığınız bir duayı arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Sevinçli anlarda yapılmış bir duayı inceleyiniz.
- Üzüntülü anlarda yaptığınız bir duayı arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Üzüntülü anlarda yapılmış bir duayı inceleyiniz.

“...Rabbimiz! Bize tarafından rahmet ver ve bize, şu durumumuzdan bir kurtuluş yolu hazırla...” (Kehf, 18/10).

- Duayı her zaman ve her yerde yapabileceğimizi belirtmiştik. Dualarımız günlük yaşamımızda kendini gösterir. Sabah kalkınca, akşam yatarken, yemekten önce ve sonra, hastalanınca ve iyileşince, bir işe başlarken ve onu tamamlayınca vb. dua ederiz.

Sıra Sizde

- Dualarınızda siz kimler için neler diliyorsunuz? Paylaşınız.
- Sizin günlük dualarınız nelerdir?
- Kur'an'dan ve Peygamberimizin hayatından dua örnekleri bulunuz.

İbadet: Allah Teâlâ ile İrtibatımız

Allah ile bağımızı ibadetlerimizle de sürdürürüz. Rabbimiz bizden kendisine ibadet etmemizi istemektedir.

- “Yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz” (Fâtiha, 1/5) .
- “...Rabbimize ibadet edin, hayır işleyin ki kurtuluşa eresiniz...” (Hac, 22/77).

Allah'a Kulluk

Allah'a kulluk bilinciyle yapılan her iş bir nevi ibadettir. Çünkü, bu işler, Allah'ın hoşnutluğunu ve sevgisini kazanmak amacıyla yapılmıştır. Bu, ibadetin geniş anlamıdır. Ayrıca yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'de ve sevgili Peygamberimizin hadislerinde belli esaslar dairesinde yapmakla yükümlü olduğumuz kimi ibadetler vardır. Başlıca ibadetler bir hadiste şöyle haber verilmektedir:

“İslâm beş şey üzerine kurulmuştur:

Allah'tan başka bir tanrı bulunmadığına inanmak, Hz. Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğunu kabul etmek, namaz kılmak, zekât vermek, hacca gitmek, oruç tutmaktır” (Tirmizî, İman, 3, (2609), V/5).

45

- İbadetler, Allah'a kulluk etmek, saygı göstermek, buyruklarını yerine getirmek amacıyla yapılır. Bize birçok nimet veren Yüce Allah'a şükürümüzü ibadet ederek ifade ederiz.

Düşünelim

- Hadiste belirtilen ibadetler nelerdir? Başka hangi ibadetler vardır?
- İbadetler Allah ile irtibatımıza nasıl katkıda bulunur?
- Allah'a şükretmek onunla bağımızın güçlenmesine nasıl katkıda bulunur?
- İbadet ederek, Allah'a karşı görevlerimizi yerine getirir, mutlu ve huzurlu oluruz.

Salih Amel (İyi İş)

- Allah'ın rızasını ve hoşnutluğunu kazanmak amacıyla yapılan ve faydalı olan iyi, güzel işlere "salih amel" denir.
- Dinin emir ve tavsiye ettiği bu kabil davranışlar, imanla uyum içinde ve onun gösterdiği yönde olduğu için, uzlaşan, barışık ve yararlı anlamında salih sözcüğüyle nitelenmiştir.
- Salih amellerin özü ibadetlerdir. İbadetler, nasıl salih amel ise, insanlara güler yüz göstermek, selam vermek, ihtiyacı olanlara yardımda bulunmak gibi tutum ve davranışlar da salih ameldir.
- İyi işler pek çoktur. Bunlardan bir kaçını Peygamber Efendimizin hadislerinden de yola çıkarak görelim:

"Anne-babaya iyilik..." (Müslim, İman, 36, (137), I/89).

"Kardeşine güler yüz göstermek..." (Tirmizi, Birr, 36, (1956), IV/340).

"Yoldan geçenleri rahatsız eden şeyleri kaldırmak..." (Müslim, İman, 12, (58), I/63).

Yolunu kaybeden kimseye yol göstermek..." (Tirmizi, Birr, 36 (1956), IV/340).

Düşünelim

- Bütün işlerinde Yüce Allah'ın sevgisini kazanmayı amaçlayan bir insanın Allah ile iletişimi niçin canlı kalır?
- Yüce Allah, iyi ve yararlı işler yaparak, kendisiyle bağını koparmayanları ödüllendireceğini belirtiyor:

“Şüphesiz iman edip salih amel işleyenlere gelince; onlar için altından ırmaklar akan cennetler vardır. İşte büyük kurtuluş ve mutluluk budur” (Bürûc, 85/11).

- Salih amelleri Allah’ın rızasını kazanmak amacıyla yaparız.
- Allah’ın hoşnutluğunu aradıkça da onunla bağımız kuvvetlenir. Allah kendisiyle bağını koruyan ve kuvvetlendirenleri çok fazla ödüllendirir.

Sevgili Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

“Hayırlı ameller en az on misliyle yazılır, bu yedi yüz misline kadar çıkar” (İbn Mace, Edeb, 58, (3832), II/1556).

“Amellerin Allah’ın hoşuna gideni, az da olsa devamlı olanıdır” (Buhari, İman, 32 I/16).

Düşünelim

Devamlı olarak yapılan işler, insanın Allah ile irtibatının canlı kalmasına nasıl yardım eder? Açıklayınız.

4

Yaratılma Açısından Âlem

Yaratılış ve Âlemin Düzeni

Kâinatta bulunan hiçbir şey, kendi kendine var olmamıştır. Her şeyin yaratıcısı olan Yüce Allah, âlemi yaratmıştır. O, âlemlerin Rabbidir. Allah evreni bir düzen ile yaratmıştır.

“Göklerin ve yerin yaratılışında, geceyle gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde akıl sahipleri için gerçekten ibretler vardır” (Âl-i İmrân, 3/190).

“Güneşin doğuşu; ayın, gezegenlerin ve yıldızların hareketleri, dünyanın ve yıldızların dönüşünde de bir düzen vardır” (Bakara, 2/164); “Güneş ve ayın hareketleri bir hesaba göredir” (Rahmân, 55/5).

BİR USTANIN ELİ DEĞMİŞ
Gözlerini aç da bir bak,
Şu semavat zambak zambak.
Göklerdeki düzene bak,
Bir ustanın eli değmiş.
Su vurmamış sahralara,
Yağmur inen topraklara,
Yeşeren şu ağaçlara,
Bir ustanın eli değmiş.
Işık saçan balıklara,
Alev alev volkanlara,
Yere düşen yapraklara,
Bir ustanın eli değmiş.

İrfan Çoşkun
(Diyanet Dergisi, 78)

Düşünelim

Yukarıdaki şiirde neler anlatılmaktadır?

48

Yaratılışın Amacı

Yaratılan her şeyin bir yaratılma amacı ve hikmeti vardır.

• Gökleri ve yeri hak ile yaratan Allah'tır. "Biz gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları hak ve hikmete uygun olarak ve belirli bir süre için yarattık. İnkâr edenler ise, uyarıldıkları şeylerden yüz çevirmektedirler" (Ahkâf, 46/3).

• "Allah, gökleri ve yeri hak ve hikmete uygun olarak yaratmıştır. İşte bunda

inanınlar için bir ibret vardır" (Ankebût, 29/44).

- Allah bu âlemi, ahiret hayatının kazanılması için bir imtihan yeri olarak yaratmıştır. Evren insanın hizmetindedir ve ona yardımcı olarak yaratılmıştır.

Okuma Parçası

Seçilmiş Gezegen

Dünya, kendi eksenini çevresindeki dönüşünü daha uzun ya da daha kısa sürede tamamlasaydı ne olurdu dersiniz? Günler yine 24 saat olur muydu? Peki ya Dünya'mız, mevcut büyüklüğünde olmasaydı? Mesela o, kendisinden %8 nispetinde küçük olan Merkür, ya da 318 kat daha büyük olan Jüpiter kadar olsaydı neler değişirdi?

Şüphesiz dünyamızın yaratılışındaki hiçbir şey sebepsiz olmadığı gibi büyüklüğü, gecesi, gündüzü veya uzay boşluğundaki konumu da rasgele değildir.

Eğer dünyanın kendi eksenini etrafındaki dönüş süresi şimdikinden farklı olsaydı, bu durumda belki geceler daha uzun olurdu. O zaman da yeryüzü daha fazla soğurdu. Uzun gündüzlerde ise daha fazla ısınırdu. Eksenini etrafında çok yavaş döndüğü için dünyamız, gecesi ile gündüzü arasındaki ısı farkı 1000 dereceyi bulan Merkür'e benzerdi.

Daha küçük bir dünya, daha zayıf bir yerçekimine sahip olacağından atmosfer gazlarını kolaylıkla uzay boşluğuna kaçırdı. Bu da hayali bile çok kötü olan, atmosfersiz bir dünya demektir. Daha büyük bir dünya olması halinde ise yer çekimi artacağından, zehirli gazlar atmosferde kalacak ve o zaman nefes almak bile imkânsızlaşacaktı.

Ya atmosfer olmasaydı? Dünyamız da atmosfersiz olan Ay gibi gündüzleri 120 dereceye ulaşan kavurucu sıcaklar, geceleri de sıfırın altında 150 dereceye kadar düşen dondurucu soğuklar mı yaşardı acaba? Atmosfer olmayınca, karbondioksit ve su buharı da olmazdı. Gündüzleri Güneş'ten gelen ışınların bir kısmını tutan ve uzay boşluğuna geri bırakmayan bu gazların olmaması, onların görevlerinin yapılmaması anlamına gelecekti. Yani o zaman dünyamız, gündüz güneş ışınlarından korunamayacak, gece ise gündüz sıcaklığını saklayamayacaktı.

Şimdi de güneşin dünyaya daha yakın ya da daha uzak olduğunu düşünelim. Eğer güneş enerjisi dünyamıza şimdikinden %10 bile daha az gelseydi, yeryüzü metrelerce kalınlıkta buzullarla kaplanırdı. Enerjideki az bir artışta ise bütün canlılar kavrularak ölürdü. Peki dünyamız, dönme eksenıyla 20 27' derecelik açı yapmasaydı ne olurdu? Mevsimler bu eğim sayesinde oluştuğuna göre, açıda herhangi bir farklılık, mevsimler arasındaki aşırı sıcaklık farklarını oluştururdu. Bu da yeryüzünde dayanılmaz sıcaklıktaki yazların ve aşırı soğuk kışların yaşanması demektir.

Oysaki dünyamız, ne Mars gibi soğuktan donuyor, ne de Venüs gibi sıcaktan kavruluyor. Yakın komşusu Ay bile göktaşı yağmurlarına ve zararlı ışınlara maruz kalırken dünyamız, ılıman ve hoş bir iklime sahip.

Çok hassas dengeler üzerine kurulmuş bir düzen içinde her varlık görevini eksiksiz yapıyor: Dünya durmadan dönüyor. Güneş her gün doğuyor. Toprak hep ayağımızın altında. Belki de ne kadar önemli olduğunu ancak olmadığında anlayabileceğimiz hava, bizi hiç yalnız bırakmıyor. Dünyamız her haliyle özel konumunu ve seçilmişliğini hissettiren sıcak ve canlı bir yuva.

Tartışalım

Dünyanın yaratılışındaki incelikler nelerdir?

49

Evren - uzay

Allah Teâlâ yarattıklarını, insan için yaratmıştır.

“O (Allah), yeryüzünde olanların hepsini sizin için yaratan, sonra göğe yönelip onları yedi gök halinde düzenleyendir. O, her şeyi hakkıyla bilendir” (Bakara, 2/29).

“Göklerde ve yerde ne varsa hepsini Allah’ın sizin hizmetinize verdiğini ve açıkça yahut gizlice üzerinizdeki nimetlerini tamamladığını görmediniz mi?..” (Lokmân, 31/20).

“Göklerdeki ve yerdeki her şeyi kendi katından (bir nimet olarak) sizin hizmetinize veren (Allah) dir. Elbette bunda düşünen bir toplum için deliller vardır” (Câsiye, 45/13).

Tartışalım

Allah’ın insanlara verdiği nimetler nelerdir?

Yukarıdaki ayetlerden hareketle, “düşünen toplum için olan deliller” neler olabilir? Tartışınız.

50

5

İnsan - Âlem ilişkisinde İnsanın Sorumluluğu

Âlem ve ondaki her şey insanın hizmetine verilmiştir. Ancak insan, âleme ve bütün yaratıklara karşı davranışlarından sorumludur. Allah’ın kendisine verdiği nimetleri en yararlı bir şekilde kullanma ve onları korumakla yükümlüdür. “Biz emaneti göklere, yer ve dağlara tevcih ettik. Onu yüklenmekten kaçındılar, onun sorumluluğundan korktular. Onu insan yüklendi...” (Ahzâb, 33/72).

Düşünelim

İnsanın yüklendiği sorumluluklar neler olabilir?

Allah’a Kul Olma

Yüce Allah’a kul olarak yaratılan insan, canlı - cansız bütün diğer varlıklarla ilişkilerinde bu kulluğun bilincini muhafaza etmelidir. Sorumluluk bilinciyle hareket ederek, kendisine verilen nimetleri, en iyi ve en yararlı şekilde kullanmalıdır. İnsanın sorumluluklarından biri de yeryüzünü ve her şeyi araştırarak Allah’ın ayetlerini anlamak, onlar üzerine düşündürmektir. İnsanın bunlar üzerinde düşünme, tefekkür etme sorumluluğu vardır.

“Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insanlara yarar sağlayacak şeylerle denizde seyreden gemilerde, Allah’ın gökyüzünden indirip kendisiyle ölmüş toprağı dirilttiği yağmurda, yeryüzünde her çeşit canlıyı yaymasında, rüzgârları ve gökle yer arasındaki emre amade bulutları çevirmesinde elbette düşünen bir topluluk için deliller vardır” (Bakara, 2/164).

Ünitenin Özeti

Allah (c.c.) her şeyin yaratıcısıdır. Gözümüzle gördüğümüz ve göremediğimiz her şeyi, bütün varlıkları Allah Teâlâ yaratmıştır. Allah’ın yaratması, ortaya koyması emsalsizdir. O, bir örnek olmaksızın, yoktan var etmiştir. Her şeyi yaratan Allah onları bir ölçü ve denge içerisinde yaratmıştır. Bu yüzden ona sonsuz şükürler etmeliyiz.

Yüce Rabbimiz yeri, bütün canlı ve cansız varlıkları yaratarak insan için yaşamaya uygun bir ortam hazırladıktan sonra insanı var etmiştir. İnsan yaratılış itibarıyla en güzel şekilde yaratılmıştır. Allah’a kulluk amacıyla yaratılan insanın hem iyiliğe hem de kötülüğe yönelebileceği kabiliyeti vardır. Ancak insan akıl ve iradesini kullanarak, yaratılış amacına uygun bir hayat yaşayabilir.

Allah Teâlâ insanı yaratmış ve başıboş bırakmamıştır. Allah (c.c.) insana her an çok yakındır. İnsan da Allah ile bilinçli bir şekilde bağını sürdürmekle yükümlüdür. İnsanın Allah ile irtibatı çeşitli şekillerde olabilir. Bunlar dua, ibadet ve benzeri salih amellerdir.

Allah ile irtibat kurma; bu bağı sürdürme veya güçlendirme yollarından biri duadır. Dua ile Allah’a bağlılığımızı ifade eder, ona olan inancımızı, sevgimizi pekiştiririz. Allah’a hangi dilde ve ne şekilde dua edersek edelim, O bizleri duyar ve dualarımızı kabul eder. Dualarımızı sevinçli anlarımızda yaptığımız gibi üzüntülü anlarımızda da yaparız. Allah ile irtibatımızı ibadetlerimizle ve iyi işlerle de sürdürürüz; böylece Allah’ın rızasını ve hoşnutluğunu kazanırız.

Her şeyin yaratıcısı olan Yüce Allah, âlemi de yaratmıştır. O, âlemlerin Rabbidir. Allah bu âlemi, ahiret hayatının kazanılması için yaratmıştır.

Âlem insana hizmet için yaratılmıştır. İnsan da bu dünyada yaptıklarından sorumludur. Allah’ın kendisine verdiği nimetleri en yararlı bir şekilde kullanma ve onları korumakla yükümlüdür. İnsan, canlı - cansız bütün diğer varlıklarla ilişkilerinde kulluğun bilincinde olmalıdır.

Üniteyi Gözden Geçirelim

1. Bu dünya ve insanlar nasıl yaratılmıştır? Araştırınız.
2. Allah ile irtibatımızı sürdürmek için neler yapmalıyız? Düşününüz.
3. Ne zaman dua etme ihtiyacı duyarız. Niçin?
4. İbadet etmek, Allah'la bağımızın güçlenmesine nasıl katkıda bulunur? Açıklayınız.
5. Âlem niçin yaratılmıştır? Açıklayınız.
6. İnsan - âlem ilişkisinde insanın sorumlulukları nelerdir? Örnekler veriniz.

Değerlendirme Soruları

1. “İşte sizin Rabbiniz Allah. Ondan başka tanrı yoktur. O her şeyin yaratıcısıdır” ayetinde vurgulanan temel düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Allah tektir.
- B) Allah’tan başka tanrı yoktur.
- C) Her şeyi Allah yaratmıştır.
- D) İnsan kendi yaptıklarından sorumludur.
- E) İnsan seçme özgürlüğüne sahiptir.

2. Aşağıdakilerden hangisi Allah ile iletişim kurma yollarından biri değildir?

- A) Dua etmek
- B) Namaz kılmak
- C) Çalışmak
- D) Kur’an okumak
- E) Oruç tutmak

3. Bütün varlıkların kendisi için yaratıldığı varlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Melek
- B) İnsan
- C) Cin
- D) Şeytan
- E) Peygamber

4. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi insanın evrene karşı sorumluluklarından biri değildir?

- A) Canlı varlıkları korumak
- B) Allah’ın ayetlerini anlamak
- C) Kendine verilen nimetleri en iyi şekilde kullanmak
- D) Çevreyi kirletmek
- E) Evrenin dengesini bozmamak

5. Aşağıdaki davranışlardan hangisi amel-i salih değildir?

- A) Anne - babaya iyilik yapmak
- B) Kardeşine güler yüz göstermek
- C) Okul, cami vs. yaptırmak
- D) Yolunu kaybeden kimseye yol göstermek
- E) İnsanların yaptıkları iyilikleri söylemek

inancim
inancim

4.

ÜNİTE

Allah'a İman

1. Allah'ın Varlığı ve Birliği
2. Kur'an'da Allah'ın Sıfatları
3. Allah'ın Yarattıklarına Rahmet ve Sevgisini İfade Eden Güzel İsimleri (Esmâ-i Hüsnâ)
4. Allah'ın Rahmetini İfade Eden Güzel İsimleri
5. Allah'ın Kudretini İfade Eden Güzel İsimleri

ÜNİTE HAKKINDA

Bu ünite;

- Yüce Allah'ın varlığı ve birliği, O'nun sıfatları anlatılmaktadır.
- Allah Teâlâ'nın sıfatları yanında O'nun güzel isimleri de konu edilmektedir.
- Allah'ın (c.c.) varlığı, sıfat ve isimleri, âlemle ilişkisi, âlemin yaratılışı, sevk ve idare edişi ele alınmaktadır.
- Dinimiz İslâm'a göre, Allah'ın kendine mahsus Zati sıfatları ve bu âlemle münasebeti açısından Sübuti sıfatları bulunmaktadır. Ayrıca, bu sıfatların yanında, Allah Teâlâ insanların daha iyi tanıyabilmeleri için, kendisini değişik isimlerle tanıtmaktadır.
- Allah'ın bu güzel isimlerinin neler olduğu, insan davranışlarına etkisi ele alınmaktadır.

56

ÖĞRENME HEDEFLERİ

Bu ünitenin sonunda aşağıdaki hedef davranışlara ulaşmanız beklenmektedir:

1. Allah'ın var ve bir olduğunu ifade etme.
2. Allah'ın sıfatlarının neler olduğunu ifade etme.
3. Allah'ın sevgisini ifade eden sıfatlarını açıklama.
4. Allah'ın rahmetini ifade eden sıfatlarını açıklama.
5. Allah'ın kudretini ifade eden sıfatlarını söyleme.

ÜNİTEYİ ÇALIŞIRKEN

1. Ünite başında verilen hedeflere ulaşıp ulaşmadığınızı düşününüz.
2. Ulaşmadığınızı düşündüğünüz hedeflerle ilgili konuları tekrar okuyunuz.
3. Ünite içinde verilen araştırma, inceleme etkinliklerini mutlaka gerçekleştiriniz.
4. Kştabın sonundaki kaynakçadan ulaşabildiklerinizi inceleyiniz.

“O, Allah’tır, bir tektir” (İhlâs, 112/1).

“Sizin tanrınız bir tek tanrıdır. O’ndan başka tanrı yoktur...” (Bakara, 2/163).

1

Allah'ın Varlığı ve Birliği

“Tevhid dini” olan dinimiz İslâm’ın temeli, bir olan Allah inancına dayanır. Nitekim sevgili Peygamberimiz Muhammed (s.a.s.) imanın aslını “Allah’tan başka tanrı olmadığını tasdik etmek” (Müslim, İman, 8, (33), I/52) şeklinde tanımlamaktadır. Kur’an-ı Kerim’de Allah’ın varlığı ve birliği daima birlikte vurgulanmaktadır. Kur’an-ı Kerim’in, özellikle Mekke döneminde inen ayetleri, Allah’ın varlığı ve birliği üzerinde yoğun olarak durmaktadır.

Allah Teâlâ’nın varlığına inanmak mümin olmanın ilk esasıdır. İmanın diğer esasları bundan sonra gelir. De ki: “O, Allah bir tektir” (İhlâs, 112/1).

İslâm dinine göre, evreni, en ince ayrıntılarına kadar bir ahenk içerisinde yaratan, idare eden, her şeye gücü yeten Yüce Allah’tır. Allah’ın varlığının daha iyi anlaşılması için Yüce Rabbimiz, Kur’an’da âlemin, tabiatın ve tabiattaki varlıkların nasıl yaratıldıklarına bakılmasını ve bunlar üzerinde düşünülmesini istemektedir.

Dünyadaki birtakım olaylardan çıkardığımız sonuçlar ve deliller de Allah’ın var ve bir olduğunu göstermektedir. Bu âlemin işleyişindeki ahenk ve düzen, her şeyin yerli yerinde yaratılması, bütün canlı ve cansız varlıkların kendi amaçlarına göre düzenlenmesi O’nun varlığının ve birliğinin eseridir.

“Eğer yerde ve gökte Allah’tan başka ilahlar olsaydı kesinlikle ikisinin de düzeni bozulurdu. Demek ki, arşın Rabbi Allah onların nitelemelerinden uzaktır, yücedir” (Enbiyâ, 21/22).

57

2

Kur'an'da Allah'ın Sıfatları

- Allah Teâlâ, insanlığa gönderdiği son ilâhi kitap Kur'an-ı Kerim'de bizlere bazı sıfatlarını bildirmektedir. Allah kendisini sıfatlarıyla tanıtmaktadır.
- O, varlık âlemindeki hiçbir varlığa benzemez.
- İslâm âlimlerine göre Allah, fiili olarak bütün mahlukat ile irtibat halindedir.
- Allah, âlem ile olan irtibatını, isim ve sıfatlarıyla gerçekleştirir.
- Bu sıfatlar sayesinde ki biz Allah'ı tanıyabiliyoruz.

Allah'ın bir, eşsiz ve benzersiz olduğunun anlaşılabilmesi, sıfatlarının ve bu sıfatların âlemle olan ilişkisinin; yaratan ve yaratılmışların özelliklerinin iyi bilinmesiyle mümkündür. Bazı dinlerde ve dönemlerde Allah, insana benzer özelliklerle anılmış ve birtakım somut nesnelerle ifade edilmek istenmiştir. Bu da putperestliğe yol açmıştır. İnsanın, sahip olduğu duyularıyla, Allah'ın zatını idrak etmesi asla mümkün değildir. Bu nedenle Allah Teâlâ, kendisinin sıfatları üzerinde düşünülmesini ister. İnsan ancak sıfatlarıyla O'nu bilebilir.

Yüce Allah'ın Kur'an-ı Kerim'de ve hadislerde yer alan sıfatları genelde şu şekilde sınıflandırılmaktadır:

Kur'an-ı Kerim, Allah'ın Zati sıfatlarına öncelik vermekte, böylelikle İslâm'dan önce var olan Allah ile ilgili birtakım yanlış inanışların önüne geçmeye çalışmaktadır. Bu nedenle, İslâm'ın ilk yıllarında Mekke döneminde indirilen İhlas suresi tamamen Allah'ın Zati sıfatlarıyla ilgili bilgiler vermektedir. Bu sureye göre Allah:

“De ki: O, Allah’tır, bir tektir.

Allah samed’dır. (Her şey O’na muhtaçtır, O, hiçbir şeye muhtaç değildir.)

O’ndan çocuk olmamıştır (kimsenin babası değildir). Kendisi de doğmamıştır (kimsenin çocuğu değildir).

Hiçbir şey O’na denk ve benzer değildir” (İhlâs, 112/1-4).

Allah’ın Zati Sıfatları

Yüce Allah’ın zatıyla ilgili sıfatlardır. Bu sıfatlar, Yüce Allah’ın varlığını ve hakikatini öğrenmede bize yardım eder. Bu sıfatlar şunlardır:

1. *Vücûd*: Yüce Allah’ın var olduğunu ifade eden sıfatıdır. Allah Teâlâ’nın varlığı başka bir varlığa bağlı değildir. Kendisi, kendi varlığının nedenidir.

2. *Kıdem*: Allah’ın varlığının bir başlangıcı yoktur. O, sonradan olmamıştır. O, ezelidir. Yani daha önce yok iken sonradan var olmuş değildir. Geçmişe doğru ne kadar gidilirse gidilsin, Cenab-ı Hakk’ın var olmadığı bir an, bir zaman tasavvur edilemez, “O, ilk ve son; görünen ve görünmeyendir...” (Hadîd, 57/3).

3. *Bekâ*: Allah Teâlâ’nın varlığının sonu olmaması, O’nun daima var olması demektir. Allah Teâlâ’nın varlığının başlangıcı olmadığı gibi, sonu, nihayeti de yoktur. “Yeryüzünde bulunan her şey fânidir. (Yok olacaktır). Ancak yüce ve cömert olan Rabbinin varlığı bakidir” (Rahmân, 55/26-27).

4. *Muhalefetün li’l-havâdis*: Bu sıfat, Cenab-ı Hakk’ın zat ve sıfatları açısından hiç bir şeye benzemediğini ifade eder. “O’nun benzeri hiçbir şey yoktur” (Şûrâ, 42/11). Allah, şekilden, zamandan, mekândan münezzehtir. Yani Allah herhangi bir şekilde düşünülemez, O’nun herhangi bir iskan yeri yoktur, O zamanla kayıtlı olarak da düşünülemez. Hiçbir şey Allah’a benzemez; “O’nun benzeri hiçbir şey yoktur. O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir” (Şûrâ, 42/11).

5. *Kıyam Binefsihî*: Var olmak ve varlığını sürdürmek için bir başkasına ihtiyaç duymamasıdır. Yüce Allah kendi zatının gereği vardır. Allah’ın varlığı bir başkasının varlığının neticesi değildir.

“Allah, kendisinden başka Tanrı olmayan, diri ve kendi kendine kaim olandır” (Âl-i İmrân, 3/2).

6. *Vahdaniyyet*: Yüce Allah’ın zatında, sıfatlarında, fiillerinde bir olması, eşi, ortağı ve benzerinin bulunmamasıdır. “Ey habibim, senden önce gönderdiğimiz her peygambere; “Benden başka Tanrı yoktur. Bana kulluk edin” diye vahyetmişizdir” (Enbiyâ, 21/25). Yine İhlâs suresinde “De ki: O Allah birdir” (İhlâs, 112/1).

- İhlâs suresi, Allah’ın Vahdaniyyet sıfatını ve özelliklerini açıklamaktadır. Bu sureye göre, O’nun ortağı, oğlu veya kızı yoktur. O, bir anne-baba değildir. Bir babaannenin oğul veya kızı da değildir. Hiç bir şey O’nun eşi ve benzeri de olamaz.

- Allah'tan başka tanrı yoktur. Allah'ın dışında başkalarına kul olmak İslâm inancına göre kesinlikle yasaklanmıştır.
- İslâm dini, insanın insana kul olmasının önüne geçmektedir. Bazı dinlerde görülen putlara, tabiat olaylarına, insanlara tapınmayı İslâm dini kesin olarak yasaklamış, Allah'tan başkasına ibadeti şirk saymıştır.

Allah'ın Sübuti Sıfatları

Bu sıfatlar, Yüce Allah'a nispet edilmesi gereken ve O'nun niteliklerini ifade eden sıfatlardır.

1. *Hayat*: Yüce Allah'ın canlı ve diri olması demektir. Allah'ın bir hayat sahibi olması, O'nun ezeli, ebedi ve ölümsüz olmasıdır. "Allah hayat sahibidir" (Âl-i İmrân, 3/2). Allah'ın hayatı, mahlûkatta görülen geçici ve maddî olan hayata benzemez. Hayatın zıddı ölümdür. Ölüm, bir noksanlık sıfatıdır. Allah ise noksanlıklardan münezzehtir. Hayat sıfatı, Allah'ın ezeli ve ebedi olarak diri olmasını ifade eder. "Sen, O ölümsüz ve daima diri olana (Allah'a) tevekkül et..." (Furkân, 25/58).

2. *İlim*: Yüce Allah'ın olmuş, olacak ve olan her şeyi bilmesi demektir. Allah'ın ilmi belirli bir zaman ve mekân ile sınırlı değildir. "De ki: İçinizdekini gizleseniz de, açığa vursanız da Allah onu bilir. Göklerdeki her şeyi, yerdeki her şeyi de bilir..." (Âl-i İmrân, 3/29). Allah'ın iyi kullarını mükâfatlandırması, kötülerini cezalandırması bu kimselerin yaptıklarını bütün teferruatı ile bilmesiyle mümkündür.

3. *İrade*: Yüce Allah'ın her şeyi istediği gibi dilemesi demektir. Bu kâinatta olmuş ve olacak her şey, Allah'ın dilemesi ve iradesiyle olmaktadır. O'nun her dilediği mutlaka olur, dilemediği ise asla olmaz. "Bir şeyin olmasını istediğimiz zaman sözümüz sadece ona "Ol" demektir ve o hemen olur" (Nahl, 16/40).

4. *Kudret*: Yüce Allah'ın varlıklar üzerinde irade ve ilmine uygun olarak tasarruf hakkına sahip olması, her şeyi yapmaya ve yaratmaya gücünün yetmesi demektir. Bu evren ve onda olanlar Yüce Allah'ın kudret sıfatının bir göstergesi olarak durmaktadır. "...Muhakkak ki, Allah her şeye kâdirdir, gücü yetendir..." (Bakara, 2/20).

5. *Semî' (İşitme)*: Allah'ın her şeyi işitmesi demektir. Allah'ın işitip görmesine, uzaklık-yakınlık, gizlilik-açıklık, karanlık-aydınlık gibi mefhumlar, engel teşkil edemezler. O, içimizdeki fısıltıları, kalpten ve gönülden yaptığımız duaları işitir. "...Allah şüphesiz her şeyi işitir ve görür" (Hac, 22/61).

6. *Basar (Görme)*: Allah'ın, her şeyi görmesi demektir. Allah'ın görmesine, uzaklık-yakınlık, gizlilik-açıklık, karanlık-aydınlık engel teşkil edemez. Hiçbir şey O'nun görüş alanının dışında değildir. "...Biliniz ki, Allah şüphesiz yaptıklarınızı görür" (Bakara, 2/233).

Yüce Allah'ın Semî' ve Basîr, yani her şeyi bütünüyle işittiği ve gördüğü hususu Kur'an-ı Kerim'de genellikle birlikte zikredilir. O'nun işitmesi ve görmesi biz insanlarınkine asla benzemez.

7. *Kelâm*: Allah Teâlâ'nın harf, ses, hece ve yazı gibi insanlara mahsus vasıtalarla muhtaç olmadan konuşması demektir. "...Allah Musa ile konuştu" (Nisâ, 4/164). Kur'an-ı Kerim'e "Kelâmulh" denilir. Allah'ın peygamberlerine bildirdiği vahiyler, onlara verdiği ilâhi kitaplar, mahlûkatına lütfettiği ilhamlar, hep O'nun kelâm sıfatının bir ifadesidir.

8. *Tekvin*: Allah'ın yaratma sıfatıdır. Tekvin, olmayan bir şeyi yokluktan çıkarmak, varlığa kavuşturmak demektir. Hak Teâlâ'nın yaratmak, rızık ve nimet vermek, suçluları cezalandırmak, diriltmek, öldürmek gibi bütün fiilleri, tekvin sıfatıyla ilgilidir. Bunlar, O'nun eser ve tecellisi sayılır. İcad etmek, yaratmak, bilfiil vücuda getirmek, Hak Teâlâ'nın kudret sıfatıyla olur. "De ki; onları ilk defa yoktan var edip yaratan, yeniden diriltir. O bütün yaratılmışı hakkıyla bilendir" (Yâsîn, 36/79).

3

Allah'ın Yarattıklarına Rahmet ve Sevgisini İfade Eden Güzel İsimleri (Esmâ-i Hüsnâ)

Esmâ-i Hüsnâ ve Anlamları

- Allah'ın güzel isimlerinin bir kısmı, insan ve diğerk canlılara olan şefkatini göstermektedir.
- Allah'ın güzel isimlerinin sık olarak anılması, zikredilmesi, O'nun yüceltilmesi bunu yapan kişinin de zamanla bu isimlerden etkilenererek onlarla bezenmesine neden olur.
- Allah'ın güzel isimleriyle bezenmek, insanı daha olgun, dingin ve güzel ahlâklı yapar.
- Allah'ın güzel isimlerindeki nitelikleri kendisinde toplayan insan, Allah'ın en seçkin, kâmil kulları ve insanlığın örnek simaları arasına yükselir. İnsan-ı kâmil sıfatını kazanır.
- " Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanınız." deyiş, kültürümüze malolmuş bir vecizedir. Bununla kendinizi, ahlâkınızı Allah Teâlâ'nın istediğı şekilde düzeltiniz, geliştiriniz, O'nun isimlerinde belirtilen niteliklerle beşer düzeyinde donanınız denilmek istenmektedir.

"En güzel isimler Allah'ındır. O'na o güzel isimleriyle dua edin ve O'nun isimleri hakkında gerçeğı çarpıtanları bırakın. Onlar yaptıklarının cezasına çarptırılacaklardır" (A'râf, 7/180).

"O, yaratan, yoktan var eden, şekil veren Allah'tır. Güzel isimler O'nundur. Göklerdeki ve yerdeki her şey O'nu tesbih eder. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir" (Haşr, 59/24).

Müslümanlar, Allah'ın güzel isimlerinin, önüne "kul" anlamına gelen "Abd" sözcüğünü getirmek suretiyle çocuklarına bu isimleri koymaktadırlar. Örneğın, Abdullah, Abdulkadir, Abdurrahman, Abdurrahim, Abdulkerim, Abdussamed gibi.

Allah'ın isimleri çoktur. Allah'ın güzel isimleri, İslâm geleneğinde "Esmâ-i Hüsnâ" olarak bilinir. Yalnız Allah'ın isimleri 99 rakamı ile sınırlı değildir.

İnsanların Maddî ve Manevî İhtiyaçları

- İnsanların hem maddî/bedensel, hem de manevî/ruhsal bazı ihtiyaçları vardır.
- Maddî ihtiyaçlar; yeme - içme, giyinme, barınma ve benzeri ihtiyaçlarıdır.
- İnsanın maddî ihtiyaçları kadar, manevî ihtiyaçlarının da karşılanması gereklidir. Bunlar da maddî ihtiyaçlar kadar önemlidir.
- Manevî ihtiyaçları karşılanmadığı takdirde insan, psikolojik ve ruhî olarak yıkılır; tahrip edici olur ve zamanla akıl ve ruh sağlığını yitirebilir. İnsanın manevî ihtiyaçlarını karşılayan en önemli unsurlar arasında Rabbine ibadet etmesi, O'nu anması, O'na yakarıp dua etmesi ve benzeri hususlar gelir.
- Ayrıca insan görülmeye, tanınmaya, ayırt edilmeye, işitilmeye, sevilip sayılmaya, değer verilmeye ihtiyaç duyar. Sevmek ve sevilme insanın en önemli ruhsal ihtiyaçları arasında yer almaktadır.
- Sevgi; insanı kıymet verdiğiniz bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygudur.
- Sevgi ile sevilen, sevenin gözünde bir değer ifade eder. Sevgi sayesinde insan içinde yaşadığı bütünün bir parçası olduğu ve önemsendiği bilincine varır.
- Sevgi başkalarıyla birlikte bir şeyleri paylaşmak anlamına gelir. İnsanın ekmek ve sudan sonra en çok ihtiyaç duyduğu şey sevgidir. Ruhun gerçek gıdası budur.

Allah Sevgisi

Allah'ın sevgisi her sevginin üstündedir ve sonsuzdur. Yüce Allah, insanları ne kadar sevdiğini ve onlara karşı şefkat dolu olduğunu şu ayetlerle dile getirmektedir:

"O, çok bağışlayandır, çok sevendir" (*Bürûc, 85/14*).

"...Allah imanınızı boşa çıkaracak değildir. Şüphesiz Allah insanlara çok şefkatli ve çok merhametlidir" (*Bakara, 2/143*).

"Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra O'na tövbe edin. Şüphesiz Rabbim çok merhametlidir, çok sevendir" (*Hûd, 11/90*).

Allah 'ın Sevdikleri ve Kendilerinden Rızı Oldukları

Allah Kur'an-ı Kerim'in değişik yerlerinde,

- İyilik edenleri,
- Tövbe edenleri, temiz olanları,
- Sözüne yerine getirenleri,
- Allah'a karşı gelmekten sakınanları,
- Allah yolunda harcayanları,
- Ümitsizliğe düşmeyip sabredenleri,
- Güzel davrananları,
- Tevekkül edenleri,
- Affedenleri,
- Adil davrananları,
- Alçak gönüllüleri,
- Tertemiz olanları,
- Güzel amel işleyenleri,
- İyilik için çaba harcayanları,
- Dürüst davrananları,
- Haksızlık karşısında güç ve onurunu koruyanları,
- Olgun bir imana sahip olanları,
- Şükredenleri,
- Samimi olanları ve
- Hz. Muhammed'i sevenleri, çok sevdiğini bildirmektedir.

Bunun yanında Yüce Allah peygamberleri gönderirken onlara insanlar arasında sevgi ve saygıyı yayma görevini de vermiştir. Özellikle sevgili Peygamberimiz Muhammed (s.a.s.) için şöyle demektedir:

“Andolsun, size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir. O size çok düşkün, müminlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir” (Tevbe, 9/128).

Allah Teâlâ kendisinin ve gönderdiği peygamberlerin insanları ve diğer canlıları çok sevdiğini bildirmenin yanında, insanların da birbirlerini çok sevmelerini istemektedir. İslâm'ın en temel beyanlarından birisi, komşusunun sıkıntılarını paylaşmayan, onu sevmeyenin gerçek mümin olmayacağıdır.

Sevgi ve içtenliğin olduğu yerde, kalpler temiz, insanlar arasındaki ilişkiler saf ve samimi olur, yalan dolan ortadan kalkar; kine, nefrete hınca gerek kalmaz. Allah'ın varlığının delillerinden biri de bizde yarattığı sevgi duygusudur.

“Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de O’nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır” (Rûm, 30/21).

Allah’ın doğuştan verdiği sevgi duygusu; Allah’ın insanlara olan sevgisinin en önemli göstergelerinden birisidir.

- Sevgi, Allah’ın insanlara bir lütfudur. İnsana düşen, bu duyguyu geliştirmesi ve çevresine bu duyguyla yaklaşmasıdır.
- Sevginin insan ilişkilerini düzenlediğini, nefretin ise insan ilişkilerini tahrip ettiğini Allah Teâlâ şu ayetinde bildirmektedir:

“Allah’ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah’tan bağışlama dile. İş konusunda onlarla müşavere et. Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah’a tevekkül et, (O’na dayanıp güven). Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever” (Âl-i İmrân, 3/159).

64

SEVGİ ÜSTÜNE

İnsanı insan eden sevgidir, dostluktur,
Bu yolun sonu inan ki mutluluktur,
Sevgi üstüne kurmuş evreni, Yaradan,
Süslemiş dünyayı maviden, yeşilden, karadan!...

Mevlana, Yunus, Hacı Bektaş-ı Velî,
Sevginin, kardeşliğin en coşkulu seli,
Allah’ın iradesi kâlû belâ’dan beri,
Muhabbettir, sevgidir, insanlığın eseri!...

Hasan ARAL

Düşünelim

Yukarıdaki şiirde sevginin hangi yararları anlatılmaktadır?

Allah'ın Sevgi ve Merhametini İfade Eden Güzel İsimleri

Allah'ın sevgi ve merhametini ifade eden isimlerinden bazıları ve anlamları şöyledir.

AFUVV: Merhametli, daima affeden, günahlardan dilediğini affedip, suçları bağışlayandır.

BİRR: İyilik ve güzellik, başışta bulunma, kullarına yardımcı olma anlamlarında Yüce Allah'ın ismidir. O'nun iyiliği ve ihsanı çoktur. İyilik ve ihsan gibi güzel duyguları veren O'dur.

ĞAFFÂR: Kullarının günahlarını affeden ve çok bağışlayan yüce varlık anlamına gelir. Günahları örtmek ve bağışlamak da Yüce Allah'ın ayrılmaz sıfatlarındandır.

HÂDÎ: Hidayet eden, doğru yolu gösteren; hidayeti yaratan; isteyeniyi iyi işlerde başarıya ulaştıran, kullarına doğru yolu gösteren, onları murada erdirendir.

HALÎM: Acele etmeyen, günahkârların cezasını vermeye güç yetirdiği halde, acele etmeyip, onlara mühlet vererek cezalandırılmalarını erteleyendir.

RAÛF: Çok merhamet eden, insanları yükümlü tutmada pek müsamahalı ve yumuşak davranandır.

REZZÂK: Allah'ın, bütün yaratıkların rızıklarını veren olduğunu ifade eder. Her canlı için gerekli rızkı yaratan ve bol bol veren Allah'tır.

TEVVÂB: Kullarını tövbe etmeye muvaffak kılan ve tövbelerini kabul edendir.

VEHHÂB: Allah'ın çok hibe eden, çok fazla bağışlayan olduğu anlamına gelir. Hak sahibi olmadıkları halde yaratıklarına çok çok verendir.

VEKÎL: Allah'a tevekkül ederek hayatını düzenleyen ve O'na sığınanlara işlerinde yardım edendir; idaresinde hiçbir kayda ve şarta bağlı olmayandır. Güvenilen, koruyucu, yardım eden, her şeyin maliki.

VELÎ: Emir sahibi ve iyi insanların, yani müminlerin dostu (velisi) olup onlara yardım ederek işlerini yönetendir.

65

4

Allah'ın Rahmetini İfade Eden Güzel İsimleri

Allah'ın rahmetini ifade eden isimlerinden bazıları ve anlamları şöyledir:

RAHMET: Rahmet, kelime anlamı itibariyle 'bir canlının karşılaştığı kötü durumdan duyulan üzüntü, acıma, merhamet etme' anlamlarına gelmektedir.

- Kur'an-ı Kerim'e göre, rahmetin, merhametin esas kaynağı Yüce Allah'tır.

- Allah kendisini sınırsız ihsan, ölçülemeyecek derecede merhamet, sonsuz kerem sahibi olarak tanıtır.
- Rabbimiz, kullarını devamlı olarak kollar ve gözetir; lütuflarını, nimetlerini, ikramlarını onlardan hiç esirgemez.
- Kullarının dileklerini daima dinleyen, kendine sığınanlara rahmet kapılarını açan O'dur.

"Allah, gökleri ve yeri yaratan, gökten yağmur indiren ve onunla size rızık olarak türlü meyveler çıkaran, emri gereğince denizde yüzmek üzere gemileri emrinize veren, nehirleri de hizmetinize sunandır" (İbrahim, 14/32).

- Allah'ın rahmetini en iyi şekilde ifade eden ve yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'de en çok geçen iki ismi Rahmân ve Rahîm'dir.
- İslâm dininde her işe "Bismillahirrahmanirrahim" diyerek başlamak çok önemlidir. Bu: "Rahmân ve Rahîm Allah'ın adıyla işime başlıyorum" demektir. Buna "besmele" denir.
- Allah'ın rahmet ifade eden isimlerini anarak işe başlamak, o işten bereket alınmasına imkân tanır. Çünkü kişinin işine, Allah'ın ismiyle başlaması, Allah'ın kendisiyle birlikte olduğu inancıyla hareket etmesi, işini en güzel, en verimli, en iyi şekilde yapmasına ve o işte Allah'ın rızasını gözetmesine yardımcı olmaktadır.

RAHMÂN: Allah'ın, Kur'an-ı Kerim'de, Allah lafzından sonra en çok geçen ismidir.

- Allah'ın pek merhametli, çok rahmet sahibi olması anlamlarına gelen bir ismidir. Bu kelime, şefkat, rikkat, yürek yufkalığı, bağışlama, acıma ve ihsan anlamlarına gelen "rahmet" kelimesiyle bağlantılıdır.
- O'nun rahmeti, bütün mahlûkata iyilik dilemesi ve sayılamayacak kadar nimetler vermesidir. Çünkü Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyuruyor;

De ki: "O merhamet etmeyi kendi zatına farz kıldı" (En'âm, 6/12).

Bunun yanında Yüce Allah, rahmetinden asla ümit kesilmemesini istemekte ve bunun insanı yanlış yollara götüreceğini bildirmektedir. Çünkü insanın her zaman olumlu ve umut dolu olması onun için bir rahmettir ve böyle bir ümit kişiyi Rabbine bağlar.

De ki: "Rabbinin rahmetinden, sapıklardan başka kim ümit keser? " (Hicr, 15/56).

Allah'ın rahmeti, ilâhi lütuf ve koruyuculuğu ifade eder. Bu rahmet bütün âlemi kucaklar; ümitsizliğe, karamsarlığa imkân bırakmaz.

RAHÎM: Rahîm ismi, yaptıklarımızın Allah tarafından mükâfatlandırılacağını ifade etmektedir. Emirleri ve rızası doğrultusunda çalışanlara, çalıştıklarının karşılığını vermek anlamına gelmektedir.

MECÎD: Yüce, şanlı ve şerefli, lütuf ve keremi bol olanıdır.

LATÎF: Yaratılmışların ihtiyaçlarını en ince noktasına kadar bilip, sezilmez yollarla karşılayandır.

ŞEKÛR: Az bir iyiliğe karşılık, çok mükâfat verendir.

BÂSÎT: Allah'ın, her hayrı veren, lütuf ve rahmetini kullarına yayan Yüce Yaratıcı olduğunu ifade eder. Allah, insanlara rızık, neşe, rahatlık ve bolluk vererek, onlara lütuf ve rahmetiyle muâmele etmektedir.

MUKÎT: Rızıkları yaratandır.

KERÎM: Cömert, kerem sahibi; muktedir iken affeden, cömertlik duygusunu veren, vaâdini yerine getirendir.

VÂSÎ: Bağışlaması bol ve rahmeti çok olanıdır. Yarattıklarına maddî ve manevî genişlik verendir.

MUHŞ: Her şeyi tek tek ve bütün ayrıntılarıyla bilendir.

ZÜLCELÂL-İ VE'L-İKRÂM: Celâl ve azamet sahibidir. İkrâm ve ihsan edicidir. Hürmet ve saygıya yegâne layık ve tüm büyüklüklere sahip olanıdır. Bütün canlıların yaşamlarını devam ettirebilmeleri için her türlü bedensel ihtiyaçları da yaratan O'dur. O, her şeyi bilen, gören, işiten, her şeye gücü yeten, bütün varlığın ilk ve son sahibi, eşi ve benzeri bulunmayandır.

Rabbimiz, sunduğu nimetlerin değerinin bilinmesini ve takdir edilmesini istemektedir. Bu takdir etme de şükürdür. Bütün bu nimetlere karşı Allah'ın insandan beklediği tek şey, onun şükretmesidir. Şükür de ancak bu nimetlerin kıymetini iyi bilenler yapabilir. Eğer ilâhî rahmetin kıymeti bilinmez, inkâr edilirse, bu nankörlük olur. Birçok ayette küfür, nankörlük anlamında kullanılmaktadır. Çünkü küfür, Allah'ın insanlara karşı gösterdiği iyiliğin kıymetini bilmemek, iyiliğe karşı nankörlük etmektir.

"Meyvelerinden yesinler diye biz orada hurmalıklar, üzüm bağları var ettik ve içlerinde pınarlar fışkırttık. Bunları onların elleri yapmış değildir. Hâlâ şükretmeyecekler mi?" (Yâsîn, 36/35).

5

Allah'ın Kudretini İfade Eden Güzel İsimleri

- Allah, kendi irade ve arzusuyla kâinatı ve onun içindekileri yoktan var etmiş ve bir düzen kurmuştur.
- Güneş, ay ve diğer gezegenler bu şaşmaz ve akıl ötesi düzen içerisinde hareketlerine devam edeceklerdir.
- Allah, sonsuz kudretinin iyi anlaşılabilmesi için ısrarlı bir şekilde yere, göğe ve bu ikisinde yer alanların nasıl yaratıldıklarına bakılmasını ve üzerinde düşünülmesini istemektedir.

“O, yeri yayıp döşeyen, orada dağlar, nehirler meydana getiren, orada her türlü meyveden (erkekli-dişili) iki eş yaratandır. O geceyi gündüze bürüyor. Şüphesiz bunlarda, düşünen bir kavim için (Allah'ın varlığını gösteren) deliller vardır” (Ra'd, 13/3).

MÜTEKEBBİR: Allah'ın her hususta çok büyük ve azamet sahibi bir yaratıcı olduğu anlamındadır. Büyüklük O'nun hakkıdır. Allah zatında, sıfatlarında ve işlerinde, mutlak manada büyüklüğün tek sahibidir. Hiçbir insan için bu manada bir büyüklükten söz edilemez. Kendilerini büyük sanan nicelerinin, Allah'ın sonsuz kudreti ve büyüklüğü karşısında ne kadar küçüldükleri bir gerçektir. Büyüklük sevdasına kapılanların yok olmalarına, bazen küçücük bir olay, hatta çok küçük bir yaratık, bir mikrop bile yetmiştir.

KAHHÂR: Her şeye galiptir ve her şey O'nun kudreti altındadır.

Âyetü'l-Kürsî

“Âyetü'l-kürsî” olarak bilinen ve sıkça okunan ayette Allah kendisini şöyle tanıtmaktadır:

“Allah kendisinden başka tanrı olmayandır. Diridir, kayyumdur. O'nu ne bir uyuklama tutabilir, ne de bir uyku. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O'nundur. İzni olmaksızın O'nun katında şefaatte bulunacak kimdir? O, kulların önlerindeki ve arkalarındakileri (yaptıklarını ve yapacaklarını) bilir. Onlar O'nun ilminden, kendisinin dilediği kadarından başka bir şey kavrayamazlar. O'nun kürsüsü bütün gökleri ve yeri kaplayıp kuşatmıştır. (O, göklere, yere, bütün âleme hükmetmektedir.) Gökleri ve yeri koruyup gözetmek O'na güç gelmez. O, yücedir, büyüktür” (Bakara, 2/255).

ALİYY: Yüksek, büyük ve yüce olan; kudrette, bilgide, hükümde, iradede ve diğer bütün kemâl sıfatlarında üstün olandır. Her şey O'nun hükmü ve emri altındadır.

BÂRÎ: Allah'ın, yarattıklarını temiz ve sağlam bir nizam üzere yaratması, olgunlaştırarak birbirinden farklı niteliklerde meydana getirmesi manasındadır. Şüphesiz varlıkları seçip, düzenleyip olgunlaştırarak her birini ayrı bir özellikte yaratan Allah'tır.

BASÎR: Her şeyi her yönüyle eksiksiz gören, yaratıklarına da görme duyusunu veren anlamını taşır.

CÂMÎ: Derleyen, toplayan, her şeyi kudreti içinde bulundurup dilediğini istediği anda ve istediği yerde toplayandır.

CELÎL: Büyüklük ve ululuğu pek yüce olandır. Sıfat ve isimlerde her türlü büyüklük kendine ait olandır.

HABÎR: Her şeyden haberdar olan, her şeyin iç yüzünden ve gizli tarafından her yönüyle haberdar olan, onlara yumuşak davranarak cezalarını geriye bırakandır.

HÂLİK: Allah'ın yaratıcı olduğunu belirten bir sıfattır. Yaratmak ise bir şeyi var etmek, hiç benzeri olmayan bir şeyi meydana getirmek demektir. Bu manada Allah'tan başka yaratıcı yoktur. Her şeyi yaratan O'dur. İnsanların ortaya koydukları şeyler yaratma değildir; var olanlardan yeni bir şey elde etmektir.

KÂBİZ: Allah, her şeyi sonsuz kudreti altına alan, bu kudretiyle kuşatıp kavrayan, her şeyi emri altına alıp tutan en yüce varlıktır.

KADÎR: Kudret sahibi, tükenmez kudreti olan, istediğini dilediği gibi yapmaya muktedir olandır. Her türlü güç ve kuvvet de O'ndandır.

KAVÎ: Kudretli, güçlü ve sınırsız kuvvet sahibi olandır. Her şey O'nun kudret ve kuvveti karşısında güçsüzdür; O'na boyun eğmek zorundadır.

KAYYÛM: Baki ve ebedi olan; her şeyin O'nun kudret ve iradesiyle varlığını sürdürebildiği tek varlıktır.

KEBÎR: Büyük, yüce anlamında olup, Allah'ın kâinatı ve ondakileri hüküm ve kudretiyle idare eden, her şeyi hükmü altına alan ismidir.

METÎN: Metanetli, kuvveti çok şiddetli olup, hiçbir iş O'na zor değildir.

MUHYÎ: Dirilten, canlandıran ve hayat verendir. O'nun öldürdüğüne kimse hayat veremez.

MUKTEDİR: Gücü her şeye yeten, her şeyi dilediği duruma getiren, kuvvet sahipleri üzerinde istediği gibi tasarruf edendir.

ŞEHÎD: Her şeye şahit olan, her şeyi hakkıyla gören, bilen ve muamelesini de buna göre yapandır.

Araştırılmalı - Öğrenelim

Esmâ-i Hüsnâ'dan Allah'ın celal sıfatlarıyla ilgili olanları araştırınız!

69

“O, yeri yayıp döşeyen, orada dağlar, nehirler meydana getiren, orada her türlü meyveden (erkekli-dişili) iki eş yaratandır. O geceyi gündüze bürüyor. Şüphesiz bunlarda, düşünen bir kavim için (Allah’ın varlığını gösteren) deliller vardır” (Ra’d, 13/3).

Ünitenin Özeti

- Tek bir Allah’ın (c.c.) varlığına inanmak, mümin olmanın ilk şartıdır. Allah’ın varlığının daha iyi anlaşılması için Yüce Allah, âlemin, tabiatın ve tabiatta olanların nasıl yaratıldıklarına bakılmasını ve bunlar üzerinde düşünülmesini istemektedir.
- Bu âlemin işleyişindeki ahenk ve düzen, her şeyin yerli yerinde yaratılması, bütün canlı ve cansız varlıkların kendi amaçlarına göre düzenlenmesi, O’nun varlığının ve birliğinin bir eseridir.
- Allah (c.c.), ancak sıfatlarıyla bilinebilir. O, bu dünyadaki varlıklardan hiçbirine benzemez.
- İnsanın sahip olduğu duyularla, Allah’ın zatını idrak etmesi mümkün değildir.
- Allah’ın sıfatları, Zati ve Sübuti olarak ikiye ayrılmaktadır.
- Allah, yarattığı varlıkları çok sevmektedir. Allah’ın sevgisi her sevginin üstündedir ve sonsuzdur.
- Allah’ın sevgi ve rahmetini en iyi şekilde ifade eden ve Kur’an’da en çok geçen iki ismi Rahmân ve Rahîm’dir.
- Allah (c.c.), çok büyük ve azamet sahibi bir yaratıcıdır. Büyüklük O’nun hakkıdır. Yaratılmışların hiçbirinin böyle bir hakkı yoktur. Allah (c.c.), zatında, sıfatlarında ve işlerinde, mutlak manada büyüklüğün tek sahibidir.

70

Üniteyi Gözden Geçirelim

1. Allah’ın varlığı ve birliğini nasıl biliyoruz?
2. Allah’ın sıfatları kaçaya ayrılır? Sayınız.
3. Allah’ın sevgisini ifade eden beş ismini ve anlamlarını söyleyiniz.
4. Allah’ın rahmetini ifade eden beş ismini sayınız ve anlamlarını söyleyiniz.
5. Allah’ın büyüklüğünü ifade eden beş ismini sayınız ve anlamlarını söyleyiniz.

Değerlendirme Soruları

1. “Eğer yerde ve gökte Allah’tan başka ilâhlar olsaydı kesinlikle ikisinin de düzeni bozulurdu” ayeti aşağıdakilerden hangisini ifade etmektedir?

A) Birliğini	B) Kudretini	C) Kelâmını
D) Rahmetini	E) Yaratıcılığını	

2. Aşağıdakilerden hangisi Allah’ın Zati Sıfatlarındandır?

A) Hayat	B) İlim	C) Kıdem
D) Tekvin	E) Kudret	

3. Aşağıdakilerden hangisi Allah’ın sevgisini ifade eden sıfatlarından biri değildir?

A) Vedûd	B) Gafûr	C) Muntekim
D) Rahmân	E) Halîm	

4. Aşağıdakilerden hangisi Allah’ın rahmetini ifade eden sıfatlarından biri değildir?

A) Rahmân	B) Hâlik	C) Rahîm
D) Kerîm	E) Afuvv	

5. Aşağıdakilerden hangisi Allah’ın kudretini ifade eden sıfatlarından biri değildir?

A) Vâsi	B) Mütekebbir	C) Kâbız
D) Hâlik	E) Habîr	

inancim
inancim

5.
ÜNİTE

Meleklerle İman

1. Meleklerin Özellikleri
2. Meleklerin Görevleri
3. Meleklerden Başka Görünmeyen Varlıklar

ÜNİTE HAKKINDA

Bu ünite;

- İçinde yaşadığımız kâinatı birçok varlıkla paylaşmaktayız. Bunlardan bir kısmını gözlerimizle görebilirken, bir kısmını da görememekteyiz. Bu ünite görünmeyen varlıklar ele alınmaktadır.
- Görünmeyen varlıklardan meleklerin özellikleri ve görevleri anlatılmaktadır.
- Ayrıca diğer görünmeyen varlıklar olan cin ve şeytan hakkında bilgi verilerek; cinlerle ilgili batıl inanışların neler olduğu ve bunların zararları incelenmektedir.
- Kur'an'da şeytanın nasıl anlatıldığı belirtilerek, şeytana tapmanın olumsuzluklarına işaret edilmektedir.

ÖĞRENME HEDEFLERİ

Bu ünitenin sonunda aşağıdaki hedef davranışlara ulaşmanız beklenmektedir:

1. Görünmeyen varlıkların adlarını söyleme.
2. Görünmeyen varlıkların birbirlerinden farklarını açıklama.
3. Meleklerin özelliklerini ifade etme.
4. Meleklerin görevlerini söyleme.
5. Kur'an'dan hareketle cinlerin özelliklerini kavrama.
6. Cinlerle ilgili batıl inanışların neler olduğunu ifade etme.
7. Bu batıl inanışların niçin yanlış olduğunu açıklama.
8. Cinlerle ilgili batıl inanışları eleştirme.
9. Kur'an'dan hareketle şeytanın özelliklerini söyleme.
10. Şeytandan nasıl korunulacağını açıklama.
11. Satanizmin niçin batıl bir inanış olduğunu açıklama.

ÜNİTEYİ ÇALIŞIRKEN

Bu üniteyi çalışırken;

1. Ünite başında verilen hedefe ulaşip-ulaşmadığınızı düşününüz. Ulaşamadığınızı düşündüğünüz hedeflerle ilgili konuları tekrar okuyunuz.
2. Ünite içinde verilen araştırma, inceleme etkinliklerini mutlaka gerçekleştiriniz.
3. Kitabın sonundaki kaynakçadan ulaşabildiklerinizi inceleyiniz.

“Orada, Allah’a asla isyan etmeyen, O’nun emirlerini yerine getiren güçlü ve muktedir melekler vardır” (Tahrîm, 66/6).

1

Meleklerin Özellikleri

Meleklerle iman: Çevremizde pek çok varlık bulunmaktadır. Bu varlıklardan bir kısmını gözlerimizle görebilirken (örneğin taş, toprak, ev vb.), bir kısmını da bazı araçlar yardımıyla görebiliriz (mikrop, bakteri, galaksiler vb.). Yine bazı varlıklar vardır ki, onları ne gözlerimizle ne de herhangi bir araçla görebiliriz. Ancak bu âlemde bulunan ve gözümüzle göremediğimiz bazı varlıklara da inanırız. Bu varlıklardan bir grubu da meleklerdir.

Meleklerin varlığına inanmak, yüce dinimiz İslâm’ın temel iman esaslarından birisidir. Kur’an-ı Kerim’de Allah’a iman ile meleklerle iman birlikte zikredilmiştir (Bakara, 2/285; Nisâ, 4/136).

Melek; elçi, haberci, kuvvet gibi anlamlara gelmektedir.

- Melekler, nurdan yaratılmış varlıklardır.
- Kur’an-ı Kerim’de insanların topraktan, cinlerin ve şeytanın ateşten yaratıldıkları ifade edilmekte, ancak meleklerin hangi şeyden yaratıldıkları açık olarak belirtilmemektedir.
- Meleklerin nurdan yaratıldıklarını sevgili Peygamberimiz bildirmiştir (Ahmed, Müsned, VI/158; Müslim, Zühd, 10, (60), III/2294).

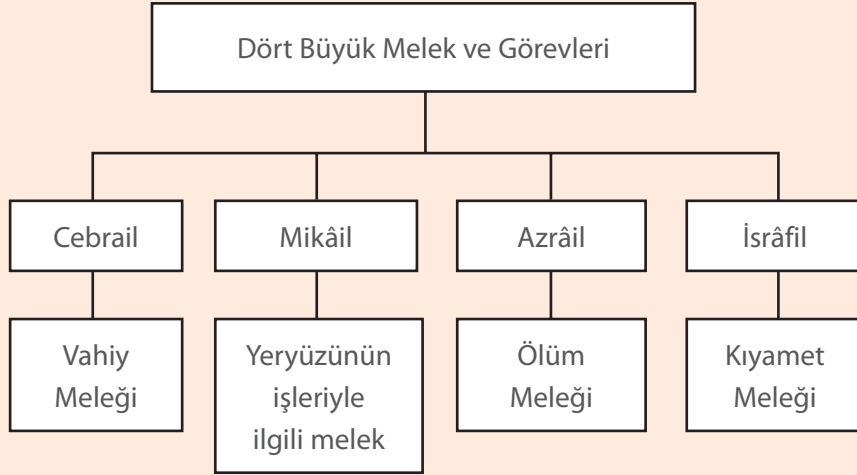

Melekler yemek, içmek, uyumak, evlenmek, dişilik, erkeklik gibi vasıflardan uzak varlıklardır (İsrâ, 17/40; Sâffât, 37/150; Zuhruf, 43/19).

“Onlar, Rahmanın kulları olan melekleri de dişî saydılar. Acaba meleklerin yaratılışlarını mı görmüşler? Onların bu şahitlikleri yazılacak ve sorguya çekileceklerdir” (Zuhruf, 43/19).

Dört büyük melek ve görevleri

MELEKLER NEDİR?

Allah'ın melekleri,
Nurdan birer yaratık.
Kaplamaş arşı, yeri,
Hizmetlerine sadık.

Yemezler ve içmezler,
Dişilik ve erkeklik yok.
Hak hududu geçmezler,
Vazifeleri pek çok.

(Tunçalp, 36)

Düşünelim

Yukarıdaki şiirden de hareketle meleklerin özelliklerini söyleyiniz.

2

Meleklerin Görevleri

- Melekler öncelikle, Allah Teâlâ'nın kendilerine verdiği görevleri eksiksiz biçimde yerine getirirler.
- Bu görevlerin en başta geleni insanlara yardım etmek, âlemin işleyişinde üzerlerine düşen görevleri yerine getirmektir.
- Allah'ın (c.c.) insanlarla irtibat kurma vasıtalarından biri de meleklerdir.
- Melekler, Allah'ın vahyini peygamberlere ulaştırırlar.

Cebrâîl

Cebrâîl, vahiy meleğidir.

“Allah kendi tarafından bir vahiy ile melekleri, kullarından dilediği kimsele-
re, “Benden başka tanrı yoktur. Bana karşı gelmekten sakının” diye uyarmak
üzere gönderir” (Nahl, 16/2).

CEBRÂİL

Rabbe en yakın olan
O dört büyük melekten biri.
Rabbin buyruklarını,
Peygamberlere sunar.
Arzın ufuklarını, rahmete boğan pınar.

(Tunçalp, s. 41)

Mikâîl

Allah'ın emriyle yer yüzünün işleyişinde görevlendirilen melekler vardır. Bu işlerle görevli büyük melek Mikâîl'dir.

MİKÂİL

Rüzgâr, yağmur, bereket,
Onun hizmet alanı.
Hayat bulur memleket,
O yeşertir tarlanı.

Rızkı hükme bağlayan,
Şüphesiz Cenab-ı Hak.
Bu taksimi sağlayan,
Mikâîl'dir muhakkak.

(Tunçalp, s. 43)

Azrâil

Allah'ın emriyle eceli gelenlerin canını almakla görevli melekler vardır. Bu işlerle görevli büyük melek ise Azrâil'dir.

Kur'an'da şöyle buyrulur: "De ki: Üzerinize vekil edilen ölüm meleği, canınızı alır, sonra Rabbinize döndürülürsünüz" (Secde, 32/11).

AZRÂİL

Her yaşayan ölümü
Tadacaktır muhakkak.
Bir ilahi dönümü
Emreder Cenabıhak.
Ölüm şüphesiz Rabbin
Kesin buyruğudur, bil.
Bu çetin hizmet için
Görevlidir Azrâil.

(Tunçalp, s. 41)

İsrâfil

Allah tarafından meleklerle verilen görevlerden biri de kıyametin kopacağı zamanı haber vermektir. Bu görevi yerine getirecek olan melek, İsrâfil'dir.

"Sura üflenince, Allah'ın dilediği kimseler dışında olmak üzere göklerde ve yerde ne varsa ölecektir. Sonra O'na bir defa daha üflenince, bir de bakarsın, onlar ayağa kalkmış bakıyorlar" (Zümer, 39/68).

İSRÂFİL

İsrâfil de bir melek,
İtibarlı, olumlu.
Kıyamet için gerek,
Görevlerden sorumlu.
Emir alıp nihayet,
Suru üfleyecektir.
Kopacaktır kıyamet;
Bu şüphesiz gerçektir.

(Tunçalp, s. 44).

Diğer Melekler ve Görevleri

Yukarıda belirtilen dört büyük melekten başka Allah Teâlâ tarafından görevlendirilen başka melekler de vardır.

Koruyucu Melekler (Hafaza)

İnsanları korumakla görevlidirler. İnsanları iyiliğe yönlendirir, kötülüklerden sakındırma-ya çalışırlar. Her zaman yanımızda bizi koruyan meleklerin olduğunu bilmek bize güven verir, davranışlarımıza özen göstermemizi sağlar. Melekler Allah'ın izni ile insanların yardımına koşan dostlarıdır.

“Şüphesiz, Rabbimiz Allah'tır deyip sonra dosdoğru yolda yürüyenlerin üzerine melekler iner. Onlara, “Korkmayın, üzülmeyin, size vaad edilen cennetle sevinin” derler.

“Biz dünya hayatında da ahirette de sizin dostlarıyız...” (Fussilet, 41/30-31).

Yazıcı Melekler (Kirâmen Kâtibîn)

İnsanların davranışlarını gözler, iyilikleri ve kötülükleri yazarlar.

“Halbuki üzerinizde muhakkak bekçiler, değerli yazıcılar vardır” (İnfitar, 82/10-12).

“İki melek (insanın) sağında ve solunda oturarak yaptıklarını yazmaktadır” (Kâf, 50/17).

Sorgu Melekleri (Münker-Nekir)

Sorgu Melekleri, insanların kabirde sorgulamalarını yapmakla görevlidirler.

Düşünelim

Meleklerle inanmak davranışlarımızı nasıl etkiler?

3

Meleklerden Başka Görünmeyen Varlıklar

Kur'an'da Cinler

- Gözümüzle göremediğimiz varlıklardan biri de cinlerdir. Gözle görülemeyen bu varlıklar hakkında birçok farklı inanış ve fikirler bulunmaktadır.
- Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim cinlerin var olduğunu bize haber vermekte; ancak nasıl varlıklar oldukları hakkında ayrıntılı bilgi vermemektedir.
- Kur'an-ı Kerim'de cinlerden söz edilmekte, hatta "Cin" adında bir sure bulunmaktadır.
- Cinler, Allah tarafından yaratılmış varlıklardır. Kur'an'da "Cinleri de halis ateşten yarat-tık" (Rahmân, 55/15) denilmektedir. Buradan da anlaşılıyor ki, cinler ateşten yaratılmış varlıklardır.

Cinler de insanlar gibi Allah'ı tanımak, O'na ibadet etmekle yükümlüdürler. "Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım" (Zâriyât, 51/56).

80

Cinler ve Peygamberler

Cinlere de peygamberler gönderilmiştir.

"Ey cin ve insan topluluğu, içinizden size ayetlerimi anlatan ve bu gününüzün gelip çatacağı hakkında sizi uyaran peygamberler gelmedi mi?" (En'âm, 6/130).

Cinlerin de kendilerine gelen peygamberlerin uyarılarına inananlar ve inanmayanlar vardır.

"De ki: Bana vahyolundu ki, cinlerden bir topluluk Kur'an'ı dinlediler de şöyle dediler: Biz harikulade güzel bir Kur'an dinledik. O doğru yola iletiyor, ona inandık" (Cin, 72/1-2).

Cinlerin de iyileri ve kötöleri vardır. Onların kötülüklerinden Allah'a sığınmak gerekir.

Düşünelim

- Cinlerin kötülüklerinden sakınmak için neler yapılabilir?
- "Nâs Suresi"nin anlamını açıklayınız.

Cinlerle İlgili Batıl İnançlar

Ruh Çağırma

- Cinler görünmeyen varlıklar olduğu için haklarında pek çok inanç ve söylenti vardır. Bu inançların pek çoğu da batıldır. Biz ancak cinler hakkında Kur'an'ın bildirdiklerine inanırız.
- Cinlerle ilgili batıl inanışlardan bir kısmı ruh çağırma, falcılık, büyü ve sihirdir.
- Bazı insanlar toplanırlar, ruh çağırdıklarını ve ruhlarla konuştuklarını, onlardan bugün ve gelecek ile ilgili haberler aldıklarını iddia ederler. Bu haberlere göre yaşamlarını düzenlemeye ve kararlar almaya çalışırlar.
- Ölen insanların ruhlarının tekrar dünyaya gelmediği Kur'an'da belirtilmektedir.
- Ruhların yaşayan insanlarla bağlantı kuracağına dair herhangi bir ayet ya da hadis bulunmamaktadır. Bu yüzden, ruh çağırma yoluyla elde edildiği iddia edilen bilgilere güvenerek kararlar almak, davranışlarda bulunmak yasaklanmıştır.

Sihir/Büyü

- Mukaddes dinimizce sihir/büyü ile uğraşmak, bunları yaptırmak kesinlikle yasaklanmıştır.
- Sevgili Peygamberimiz sihir/büyü ile uğraşmayı büyük günahlar arasında saymıştır.
- Sihir/büyü gibi batıl inançlardan kaçınmalıyız.
- Gücümüzü aşan tehlike ve olası kötülüklerden her zaman Allah'a sığınmalıyız.

“De ki; yarattığı şeylerin kötülüğünden, karanlık çöktüğü zaman gecenin kötülüğünden, düğümlere üfleyenlerin kötülüğünden, haset ettiği zaman hasetçinin kötülüğünden, ağaran sabahın Rabbine sığınırım” (Felâk, 113/1-5).

“Biz dünya hayatında da ahirette de sizin dostlarınızız....” (Fussilet, 41/31).

Falcılık

- İnsanlar arasında yaygın olan batıl inançlardan biri de falcılıktır. Falcılık geleceği öğrenmek, şans ve kismetini anlamak amacıyla yapılmaktadır. Bunun için oyun kâğıdı, kahve telvesi, avuç içi gibi şeylere bakılarak anlamlar çıkarılmaya çalışılmaktadır. Bu işleri yapanlar “falcı” olarak bilinmektedir.
- Falcılar, insanların bugünü ve geleceğini öğrenme, başlarına gelecekleri bilme merakını kullanırlar. Bu merakı besleyerek, insanları aldatırlar. Oysa insanların gelecekteki olayları bilmeleri hiçbir şekilde mümkün değildir.
- Peygamberler bile ancak Allah'ın kendilerine bildirdiklerini bilebilirler. Nitekim Hz. Nuh çevresindekilere;

“Ben size Allah'ın hazineleri benim yanımdadır, demiyorum. Ben gaybı da bilmem...” diyor (Hûd, 11/31).

- Falcılık bir çeşit, “gerçeği” anlamayı engelleyen mania haline geliyor. Bu yüzden olsa gerek, falcıların söyledikleri ile hareket eden pek çok insan daha sonra hüsrana uğrayabiliyor.

Falcılık ve İstismarcılık

- Falcılar, insanların para, zaman ve duygularını istismar etmektedirler. Böylece haksız kazanç ve güç sağlamaktadırlar.
- Dinimiz falcılık, kâhinlik gibi işlerle uğraşılmasını ve bu işlerle uğraşan insanlara itibar edilmesini yasaklamıştır.

“Ey inananlar, içki, kumar, dikili taşlar ve fal okları ancak, şeytan işi birer pisliktir. Onlardan kaçının ki, kurtuluşa eresiniz” (Mâide, 5/90).

Düşünelim

Sihir ve büyünün zararları nelerdir?

Kur'an'da Şeytan

- Gözle görülmeyen varlıklardan biri de şeytandır.
- Şeytanın Kur'an-ı Kerim'de geçen adlarından biri de İblis'tir
- Şeytan; varlığı Kur'an'da haber verilen, insanları doğru yoldan saptırmaya çalışan bir varlıktır.
- Şeytan kötülüğün simgesidir.
- Şeytan insanlara yaptıkları işleri cazip göstererek onları doğru yoldan saptırmaktadır.
- İnsanlardan da bazıları zaman zaman şeytanlaşabilmektedir.

“...Şeytan onlara yaptıkları işleri süsleyip onları yoldan çıkardı...” (Ankebût, 29/38).

- Şeytan, insanları birbirine düşürmek ve insanlar arasında düşmanlık meydana getirerek, aralarını bozmak, onları iyi işleri yapmaktan alıkoymak için çalışmaktadır.

“Şeytan, içki ve kumarla aranızda düşmanlık ve kin sokmak, sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister...” (Mâide, 5/91).

“...Şeytan, gerçekten apaçık saptırıcı bir düşmandır” (Kasas, 28/15).

- Kötülükler yoluyla insanı yoldan çıkarmaya çalışan şeytan kendisini yaratana karşı da nankör ve isyankârdır. “... Şeytan Rabbine karşı çok nankördür” (İsrâ, 17/27).

Düşünelim

Yukarıdaki ayetlere göre şeytanın özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

“Kullarıma söyle, en güzel sözü söylesinler. Çünkü şeytan aralarına girer...” (İsrâ , 17/53).

Şeytandan Allah’a Sığınma

Şeytandan korunmak için Allah’a güvenme: İnsana karşı düşmanlık yapan şeytandan korunmak için öncelikle Yüce Rabbimiz Allah’a güvenmek ve O’na dayanmak gerekir. Çünkü Allah’a inanıp güvenenlere şeytanın kötülüğü bir zarar vermez. Bu durum kitabımız Kur’an-ı Kerim’de şöyle belirtilmektedir:

“İnananlara ve Rablerine dayananlara şeytanın bir gücü yoktur. O’nun gücü, sadece şeytanı dost tutanlara ve Allah’a ortak koşanlardır” (Nahl , 16/99-100).

Şeytandan korunmak için iyi işler yapma: Ayrıca yaptığımız bütün işlerde iyi ve güzel davranışları yapmaya Allah’ın emir ve yasaklarına uymaya çalışmalıyız.

“Ey insanlar, yeryüzünde bulunan helal ve temiz şeylerden yiyin. Şeytanın adımlarını izlemeyin. Çünkü o sizin apaçık düşmanınızdır” (Bakara, 2/168).

Şeytandan korunmak için akıl ve iradeyi kullanma: Allah insana akıl ve irade vermiş, peygamber ve kitaplar göndererek onu uyarmıştır. İnsan, akıl ve iradesini kullanarak iyi ve güzel işler yapabilir, şeytanın kötülüklerinden ve yönlendirmelerinden uzak durabilir. Şeytanın kötülüklerinden korunmak için üzerimize düşen görevleri yerine getirmeli, Allah’a sığınmalıyız.

“Deki; sığınırım insanların kalplerine vesvese sokan, (insan Allah’ı andığında) pusuya çekilen cin ve insan şeytanının şerrinden insanların Rabbine, insanların Melikine (mutlak sahip ve hakimine), insanların İlâhına sığınırım!” (Nâs, 114/1-6).

Şeytana Tapıcılık (Satanizm)

Şeytan

Şeytan, insanın yaratılışında kibrinden dolayı Allah’ın secde emrini yerine getirmeyerek ilâhî huzurdan kovulmuştur. Bu yüzden de insana düşman olmuştur. Fakat şeytan “tanrılık” iddiasında bulunmamıştır. Buna rağmen bazı insanlar, şeytanı tanrı konumuna getirmiş, ona tapmaya başlamışlardır.

“Ey Âdemoğulları, ben size şeytana tapmayın, o sizin apaçık düşmanınızdır. Bana kulluk edin, bu doğru yoldur, diye bildirmedim mi? Andolsun ki o sizden nice nesilleri saptırmıştı. Aklınızı kullanmaz mısınız?” (Yâsîn, 36/60-62).

Satanizm

Günümüzde şeytana tapmaya “satanizm”, şeytana tapanlara da “satanist” denmektedir. Satanistler şeytani tanrı olarak kabul eder ve ona taparlar. Satanizmin tarihi Orta Çağ’a kadar uzanmaktadır.

Orta Çağ’da büyücüler 14.-16.yy. arasında, şeytana tapınmakla suçlanmışlardır. Satanizm önceleri Hristiyan kiliselerine bir baş kaldırı ve meydan okuma şeklinde ortaya çıkmıştır.

Satanizm başta Hristiyanlık olmak üzere bütün dinlere ve kutsal değerlere karşı çıkmakta, onlara tepki göstermektedir. Günümüzdeki Satanizm anlayışını ise 1960’larda Amerika’da La Vey üstlenmiştir.

Satanistler ve Eylemleri

Satanizm insanları yanlış inançlara ve zararlı uygulamalara sürükleyen batıl bir akımdır. Satanistler kişileri alkol, uyuşturucu, canlı varlıkları öldürme, onları kurban etme gibi insanlık dışı eylemlere yöneltmektedir.

Satanist ayinlerde hayvanlara ve insanlara işkence, eziyet edilmektedir. Hatta bazen bunlar ölümlerle sonuçlanmaktadır. Oysa dinlerin ortak amaçlarından biri, insanların varlığını korumak ve toplumun gelişmesine katkı sağlamaktır.

Düşünelim

Satanizm gibi zararlı akımlardan korunmak için neler yapılmalıdır?

Ünitenin Özeti

Çevremizde pek çok varlık bulunmaktadır. Bunlardan bir kısmını gözle görebilirken bir kısmını da görememekteyiz. Ancak gözümüzle göremediğimiz halde bazı varlıkların var olduğuna inanırız.

Bu varlıklardan biri de meleklerdir. Melek; elçi, haberci, kuvvet gibi anlamlara gelmektedir. Melekler, nurdan yaratılmış varlıklardır. Melekler yemek, içmek, uyumak, evlenmek, dişilik-erkeklik gibi vasıflardan uzak ruhani varlıklardır.

Melekler, Allah'a asla isyan etmezler ve O'nun emirlerini usanmadan yerine getirirler. Onlar kendilerine verilen en büyük işleri yapmaya, en kısa zamanda en uzak yerlere gitmeye muktedirler.

Melekler ve görevleri: Meleklerle inanmak, Kur'an-ı Kerim'e ve peygamberlere inanmakla yakından ilişkilidir. Meleklerin çeşitli görevleri vardır. Onlar öncelikle, Yüce Allah'ın kendilerine verdiği görevleri eksiksiz yerine getirirler. Bu görevlerin en başta geleni insanlara yardım etmek, âlemin işleyişinde üzerlerine düşen görevleri yerine getirmektir. Allah Teâlâ'nın vahyini peygamberlere ulaştıran melek, Cebrâîl'dir. Yer yüzünün işleyişinde görevlendirilen melek, Mikâil'dir. Can almakla görevli olan ise Azrâîl'dir. Kıyametin kopacağı zamanı haber veren melek de İsrâfil'dir. Dört büyük melekten başka Allah (c.c.) tarafından görevlendirilen başka melekler de vardır. "Koruyucu Melekler (Hafaza)", insanları korumakla görevlidirler. Melekler, insanları iyiliğe yönlendirir, kötülüklerden sakındırmaya çalışırlar. Her zaman yanımızda bizi koruyan meleklerin olduğunu bilmek bize güven verir, davranışlarımıza özen göstermemizi sağlar.

Gözümüzle göremediğimiz varlıklardan biri de cinlerdir. Gözle görülemeyen bu varlıklar hakkında çok farklı inanış ve fikirler bulunmaktadır. Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim cinlerin var olduğunu bize haber vermekte; ancak nasıl oldukları hakkında ayrıntılı bilgi vermemektedir. Cinler, Allah tarafından yaratılmış varlıklardır. Kur'an'da cinlerin ateşten yaratıldıkları belirtilmektedir. Cinler de insanlar gibi Allah'ı tanımak, O'na ibadet etmekle yükümlüdür. Cinlerin de kendilerine gelen peygamberlerin uyarılarına inananları ve

inanmayanları vardır. Onların içinde iyiler ve kötüler bulunmaktadır. Cinlerin kötülüklerinden Allah'a sığınmak gerekir.

Cinler görünmeyen varlıklar olduğu için haklarında pek çok inanç ve söylenti vardır. Biz cinler hakkında ancak kitabımız Kur'an'ın bildirdiklerine inanırız. Cinlerle ilgili batıl inanışlardan bir kısmı ruh çağırma, falcılık, büyü ve sihirdir.

Ruh çağırma yoluyla elde edilen bilgilere güvenmek, onlara göre kararlar alarak davranışlar sergilemek batıl inanca göre davranmaktır. İnsanlar arasında yaygın olan batıl inançlardan biri de falcılıktır. Falcılar, insanların bugünü ve geleceği öğrenme, başlarına gelecekleri bilme merakını kullanırlar. Dinimizce sihir ve büyü ile uğraşmak, bunları yaptırmak kesinlikle yasaklanmıştır.

Gözle görülmeyen varlıklardan biri de şeytandır. Şeytan; varlığı Kur'an'da haber verilen, insanları doğru yoldan saptırmaya çalışan bir varlıktır. Şeytan kötülüğün simgesidir. İnsana karşı düşmanlık yapan şeytandan korunmak için öncelikle Allah'a güvenmek ve O'na dayanmak gerekir. Çünkü Allah'a inanıp güvenenlere şeytanın kötülüğü bir zarar vermez. Ancak unutmamak gerekir ki, insanlardan bazıları da zaman zaman şeytanlaşabilmektedir.

Şeytan, kibrinden dolayı Allah'ın secde emrini yerine getirmeyerek ilâhi huzurdan kovulmuştur. Buna neden olan insana ise düşman olmuştur. Fakat şeytan "Tanrılık" iddiasında bulunmamıştır. Buna rağmen bazı insanlar, şeytanı tanrı konumuna getirmiş, ona tapmaya başlamışlardır. İşte şeytana tapmaya "satanizm", şeytana tapanlara da "satanist" denmektedir. Satanistler şeytanı tanrı olarak kabul eder ve ona taparlar.

Satanizmin tarihi Orta Çağ'a kadar uzanmaktadır. Orta Çağ'da büyücüler 14.-16. yy. arasında, şeytana tapınmakla suçlanmışlardır. Satanizm Hristiyan kiliselerine bir baş kaldırı ve meydan okuma şeklinde ortaya çıkmıştır. Satanizm insanları yanlış inançlara ve uygulamalara sürükleyen batıl bir akımdır. Satanistler kişileri alkol, uyuşturucu, canlı varlıkları öldürme, onları kurban etme gibi zararlı eylemlere yöneltmektedir. Satanist ayinlerde hayvanlara ve insanlara işkence, eziyet edilebilmektedir. Bazen bunlar ölümle bile sonuçlanabilmektedir. Oysa dinlerin ortak amaçlarından biri, insanların varlığını korumak, onun ve toplumun gelişmesine katkı sağlamaktır.

Üniteyi Gözden Geçirelim

1. Varlıkların ortak ve farklı özelliklerini gösteren bir tablo hazırlayınız.
2. Varlıkların nasıl sınıflanabileceğini düşününüz. Göremediğimiz varlıkların adlarını belirleyiniz. Niçin bunları göremiyoruz?
3. Meleklerin özellikleri nelerdir?
4. Meleklerle inanmak, davranışlarımızı nasıl etkiler? Açıklayınız.
5. Çevrenizde cinlerle ilgili hangi inanışlar var? İnsanlar niçin bu batıl inanışlara yöneliyorlar? Araştırınız.
6. Satanizm niçin batıl bir inanıştır? Açıklayınız.

Değerlendirme Soruları

1. Aşağıdakilerden hangisi meleklerin özelliklerindendir?

- A) Nurdan yaratılmış olmak B) Yemek - içmek
C) Erkek veya kadın olmak D) Evlenmek
E) Yaşlanmak

2. İnsanların iyilik ve kötülüklerini yazmakla görevli olan melek aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Münker - Nekir B) Koruyucu C) Kirâmen Kâtibîn
D) Cebrâil - İsrâfil E) Mikâil - Azrâil

3. Aşağıdakilerden hangisi meleklerin görevlerinden değildir?

- A) Allah'a ibadet etmek
B) Vahiy getirmek
C) İnsanları hesaba çekmek
D) İnsanlara yardım etmek
E) Allah'a itaat etmek

4. Aşağıdakilerden hangisi cinlerin özelliklerinden değildir?

- A) Görülemezler B) İnananları vardır C) İnanmayanları vardır
D) Ateşten yaratılmışlardır E) Vahiy getirirler

5. Aşağıdakilerden hangisi batıl inanış değildir?

- A) Fal baktırmak B) Satanizm C) Büyü yaptırmak
D) Nazar için dua okumak E) Sihir yaptırma

inancim
inancim
inancim

6.

ÜNİTE

Kitaplara İman

1. Vahiy ve Vahye Duyulan İhtiyaç
2. İlâhî Kitaplar
3. Kur'an-ı Kerim'in İndiriliş
4. Kur'an-ı Kerim'in Yazılış ve Mushaf Haline Getiriliş
5. Kur'an-ı Kerim'in Bilgi Açısından Hedeflediği İnsan Modeli
6. Kur'an-ı Kerim'in İman Açısından Hedeflediği İnsan Modeli
7. Kur'an-ı Kerim'in Davranış Açısından Hedeflediği İnsan Modeli

ÜNİTE HAKKINDA

Bu ünite;

- Yüce dinimizin inanç esaslarından biri olan Kitaplara İman konusu işlenmektedir.
- Vahyin anlamı açıklanmakta ve insanların vahye niçin ihtiyaç duyduğu belirtilmektedir.
- İlahi kitaplar; Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an-ı Kerim hakkında tanıtıcı ve genel bilgiler verilmektedir.
- Mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'in, Peygamberimize indirilişi, yazılışı ve mushaf haline getirilişi ana hatlarıyla anlatılmaktadır.
- Kur'an-ı Kerim'in amacı, insana yol göstermek ve onun Allah'ın rızasına uygun bir hayat sürmesini sağlamaktır. Bu bağlamda bilgi, inanç ve davranış açısından Kur'an'ın hedeflediği insan modelinin özellikleri de bu üniteye ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

ÖĞRENME HEDEFLERİ

Bu ünitenin sonunda aşağıdaki hedef davranışlara ulaşmanız beklenmektedir:

1. Vahyin anlamını söyleme.
2. Vahye duyulan ihtiyacı açıklama.
3. İlahi kitapların özelliklerini ifade etme.
4. Kur'an-ı Kerim'in bilgi açısından hedeflediği insan modelinin özelliklerini açıklama.
5. Kur'an-ı Kerim'in iman açısından hedeflediği insan modelinin özelliklerini söyleme.
6. Kur'an-ı Kerim'in davranış açısından hedeflediği insan modelinin özelliklerini söyleme.

ÜNİTEYİ ÇALIŞIRKEN

Bu üniteyi çalışırken;

1. Ünitenin başında verilen öğrenme hedeflerine ulaşıp ulaşmadığınızı düşününüz. Ulaşamadığınızı düşündüğünüz hedeflerle ilgili konuları yeniden okuyunuz.
2. Ünite içinde verilen araştırma ve inceleme etkinliklerini mutlaka gerçekleştiriniz.
3. Üniteyi öğrenmek için sadece ders kitabıyla yetinmeyiniz. Kitabın sonundaki kaynakçadan ulaşabildiklerinizi inceleyiniz.

“Ey iman edenler! Allah’a, peygamberine, peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin...” (Nisâ, 4/136).

1

Vahiy ve Vahye Duyulan İhtiyaç

Vahiy

Vahiy sözlükte; gizli konuşma, gizli ve süratli olarak bildirme, gönderme, işaret gibi anlamlara gelmektedir.

- Vahiy, Allah Teâlâ’nın insanlar için gerekli gördüğü bilgileri peygamberlerine iletme yoludur.
- Aynı zamanda, iletilen bu bilgilere de vahiy denilmektedir.

Kur’an-ı Kerim’de vahiy konusuyla ilgili olarak şöyle denilmiştir:

“Allah, insanla ancak vahiy yoluyla yahut perde arkasından konuşur. Yahut bir elçi gönderip, izniyle ona dilediğini vahyeder” (Şûrâ, 42/51).

93

Vahiy ve İlâhî Sesleniş

Allah, insanlar arasından seçmiş olduğu peygamberleri aracılığıyla insanlara seslenmiş ve mesajlarını; emirlerini ve yasaklarını bu yolla iletmiştir. Peygamberler, Allah’tan aldıkları biçimiyle vahyi toplumlarına aktarmışlar, açıklamışlar ve nasıl uygulanacağını göstermişlerdir.

Düşünelim

Allah insanlara niçin vahiy yoluyla seslenmiştir?

Vahyin Faydaları

Allah, vahiy göndermek suretiyle insanlara büyük bir lütuf, yardım ve destek sağlamıştır.

Vahiyle gelen bilgiler, insanın dünya hayatında doğru yolu bulmasını, yanlışlardan korunmasını sağlar; güvenli, huzurlu ve Allah’ın iradesine uygun mutlu bir hayatın ilke-lerini verir.

İnsanın saf ve temiz olan yaratılışını koruyabilmek için Allah'ın yardımına ve yol göstermesine ihtiyacı vardır. Allah, vahiyle insanın kendisini ve yaratanını tanıtmış; insanın Allah ve evrenle olan ilişkisini yönlendirmiş ve ona bir hayat planı vermiştir.

Düşünelim

Allah'ın, vahiyle insan - Allah, insan - evren ve insanların birbiriyle ilişkileri konusunda bilgi vermesinin nedenini açıklayınız.

Vahiy ve İnsan Aklı

- İnsan akıl sahibi bir varlıktır. Aklı sayesinde iyi ile kötüyü, doğru ile yanlış ayırt edebilir.
- Allah, vahiy göndererek hem insanın aklını, iyi, doğru ve güzel olan şeylere yönlendirmiş, hem de insanın aklıyla bulamayacağı yüksek hikmetleri dile getirmiştir.
- İnsan, dünyada bazı şeyleri akli ve tecrübesiyle elde edebilir ve bunları geliştirebilir.
- Vahiy, bir hayat kılavuzudur; hayatın ilâhî iradeye uygun olması için gerekli yüksek değerler bütünüdür.
- Vahiy, insan tekinin ve topluluklarının sözleri, davranışları hatta niyetleri hakkında değer yargısında bulunur; Allah nezdinde onların iyi veya kötü, doğru veya yanlış olduğunu söyler.
- İnsan vahyin sunduğu bu değerler içinde kalarak kendini, diğer varlıklardan ayıran ahlâk-ı hamîde sahibi, erdemli bir varlık haline gelir.

94

Düşünelim

Vahiy, insanın erdemli olmasına nasıl katkı sağlar?

Vahiy ve Dünya - Ahiret İlişkisi

- Vahiy, Allah'ın varlığı, âlemin yaratılışı, ölümden sonraki hayat ve ruhanî varlıklar hakkında da bilgi verir.
- İnsanın algı gücünü aşan bu kabil konular, vahiy sayesinde daha iyi anlaşılabilir. Böylece insan, hakikatin gözlemlenenden çok daha ileri olduğunu anlar ve hayatın ilâhî iradeye uygun olan gerçek anlam ve amacına ulaşma yolunda ilerler.
- İnsanın dünyadan başka bir de ahiret hayatı vardır. Ahiret hayatında nelerin olacağı ve burada insanın dünyadaki kazanımlarına göre karşılaşacağı durumlarla ilgili bilgileri insanın aklıyla elde etmesi mümkün değildir.
- Ölüm sonrası yeniden diriliş, kıyamet günü, hesap, cennet, cehennem vb. gibi konularda bilgilerimizin kaynağı vahiydir.
- Dünya hayatında vahiy yoluyla bilgilendirilen insan, buna uygun davranışlarıyla dünyasını güzelleştirdiği gibi, aynı zamanda sonsuz hayat olan ahiret mutluluğunu da kazanabilir.

2

İlahi Kitaplar

Kitaplara İman

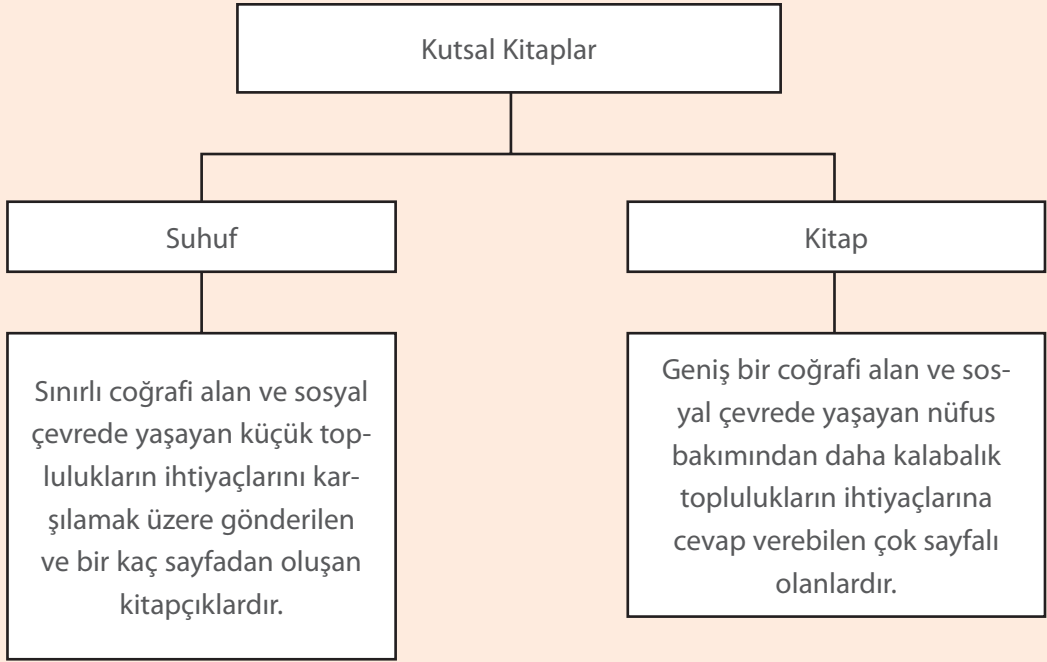
- Kitaplara inanmak, yüce dinimizin temel iman esaslarından biridir.
- Kitaplara iman, Allah'ın peygamberlerinden bir bölümüne kitap gönderdiğine ve bunların bütünüyle doğru ve gerçek olduğuna inanmak demektir.
- Allah'a ve peygamberlere iman ile kitaplara iman arasında yakın bir ilişki vardır. Çünkü peygamberler, kitapları oluşturan vahyi Allah'tan almaktadır.
- İlâhi kitaplar, Allah'ın peygamberler aracılığıyla insanlara gönderdiği kitaplardır ve Allah'ın insanlara bildirdiği bilgi, emir ve yasaklarını içerir.
- Bunlara semavî kitaplar da denir. Bu kitaplarda, peygamberlerin içinde yaşadığı toplumun dili kullanılmıştır (İbrahim, 14/4).
- İlâhi kitapların temel amaçları, insanları dünya ve ahiret hayatında, Allah Teâlâ'nın rızasını kazanarak mutlu edebilmektir. Onların her biri insanlara doğru yolu gösteren kılavuzdur.
- İlâhi kitaplar, farklı zamanlarda ve farklı toplumlara gönderilmiş olsalar da, toplumları tarafından tahrif edilmemiş halleriyle hepsinin çağrısı aynı yöndedir.
- İnsanları sağlam bir iman, doğru davranış, hak ve adalete dayanan bir ilişki anlayışı ve güzel ahlâk sahibi yapmak onların gösterdiği nihai hedeftir.
- Kur'an, kendinden önce de semavî kitaplar gönderildiğini kabul eder. Bu kitaplar hakkında bilgi verir.
- Allah'ın vahiyleri olmaları yönüyle semavî kitapların orijinalleri arasında hiçbir ayırım yapmaz.
- Bağlılarının bu kitapları daha sonra tahrif ettiklerini söyler.
- Allah'tan geldiği şekliyle onların hepsine birden inanmayı emreder:

"Allah, insanlara yol gösterici olarak daha önce de Tevrat'ı ve İncil'i indirmişti. O, Furkan'ı (Kur'an'ı) da indirmiştir" (Âl-i İmrân, 3/3-4).

İlâhi kitaplar, hacimlerine göre suhuf ve kitap diye iki gruba ayrılırlar.

Suhuf

Bir kitabın yaprakları veya kâğıt tomarı anlamına gelmektedir. Kur'an, Hz. İbrahim'in suhufuna da atıfta bulunur (Necm, 53/37; A'lâ, 87/19).

Bazı peygamberlere verilen sayfaların toplam sayısının 100 olduğu ve bunlardan Hz. Âdem'e 10, Hz. Şit'e 50, Hz. İdris'e 30, Hz. İbrahim'e 10 sayfa verildiği rivâyet edilir, ancak bu sayfalardan hiçbirisi günümüze kadar gelememiştir (Suyûtî, ed-Dürrü'l-Mensûr, VIII/489).

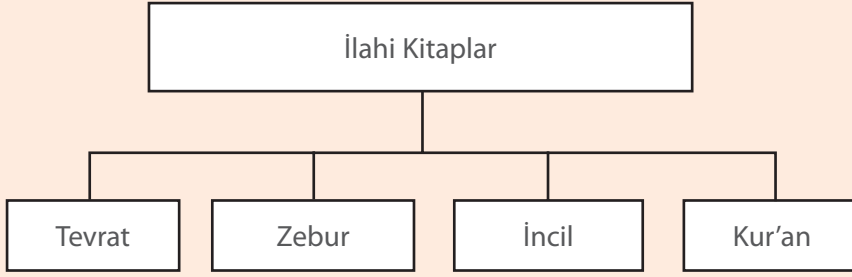
Kitap

Suhuf'a göre geniş bir coğrafi alan ve sosyal çevrede yaşayan, nüfus bakımından daha kalabalık toplulukların ihtiyaçlarına cevap verebilen çok sayfalı olan vahiyler bütününe kitap denmektedir. Kitap sözlükte, yazmak ve yazılı belge anlamına gelir. Yahudilere ve Hristiyanlara kitap gönderildiği için onlara Ehl-i kitap denmiştir. Bu kitapların sayısı dört olup, bunlar geliş sırasıyla Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an-ı Kerim'dir. Semavî kitaplar denince, öncelikle bu dört kitap anlaşılmaktadır.

Düşünelim

Allah, insanlara niçin belli aralıklarla kitap göndermiştir?

Tevrat

- Tevrat, Hz. Musa aracılığıyla İsrailoğullarına gönderilen kitaptır.
- Tevrat sözcüğü kanun, kutsal yasa, emir ve rehber gibi anlamlara gelir. Ona Eski Ahit anlamına gelen Ahd-i Atik de denir.
- Tevrat'ın dili İbranice olup diğer dillere çevirisi yapılmıştır.

Tevrat'ın Bölümleri

Tevrat, aşağıda özetle verilen beş bölümden oluşmaktadır:

1. *Tekvîn*: Bu bölümde ilk insanın ve evrenin yaratılışı, Nuh tufanı, Hz. Yusuf'un Mısır'daki hayatı, İsrailoğullarının Mısır'a gelişleri ve insanın işlediği ilk günah üzerinde durulur.
2. *Hurûc/Çıkış*: Burada İsrailoğullarının çektiği sıkıntılar, Hz. Musa'nın ortaya çıkışı ve Mısır'dan Sina'ya geçişleri anlatılır.
3. *Levililer*: Yahudi din adamlarının görevlerinden, dinî ve ahlâkî kurallardan söz edilir. Günahların kefareti, haram olan yiyecekler, temizlik, evlilik, dinî ayinler, bayramlar ve adaklar hakkında bilgi verilir.
4. *Sayılar*: İsrailoğullarının çölde geçirdikleri hayat ve olayları anlatılır.
5. *Tesniye*: Hz. Musa'nın ölmeden önce Yahudilere verdiği öğütler, Hz. Musa'nın vefatı, gömülmesi ve tutulan yası anlatılır.

Kur'an-ı Kerim'de, Allah'ın insanlara yol göstermek için gönderdiği kitaplarından birinin de Tevrat olduğu belirtilir (Mâide, 5/44).

Zebur

- Zebur, Hz. Dâvud'a gönderilen kitaptır (İsrâ, 17/55).
- Zebur sözcüğü kitap ve mektup anlamına gelir.
- Zebur'un dili İbranicedir.
- Kutsal kitapların hacim yönüyle en küçüğü olan Zebur, Tevrat'tan farklı olarak yeni

dinî hükümler getirmemiştir.

- Zebur, Allah'a övgü, şükran duyguları, hikmetli sözler, ahlâkî öğütler ve ilâhîlerden oluşur.
- Zebur, günümüzde Mezmurlar adıyla Eski Ahit'in içinde bulunur. Mezmur, Zebur'un surelerinden her birine verilen addır ve ilahi tarzında okunur.
- Yahudiler ve Hristiyanlar ibadetleri esnasında Mezmurlar'dan bölümler okurlar.

İncil

- Hz. İsa'ya gönderilen kitap İncil'dir.
- İncil sözcüğü iyi haber, müjde, öğretici anlamına gelir.
- Hristiyanların elindeki en eski İncil nüshasının dili Grekçedir.
- Zaman içerisinde yüzlerce İncil nüshası ortaya çıkmıştır. Günümüzde Hristiyan dünyasının çoğunluğunun kabul ettiği İnciller dört tanedir. Bunlar Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncilleridir.
- İncillerde Hz. İsa'nın hayatı, mucizeleri ve sevgi, dürüstlük, alçak gönüllülük gibi konular yer alır.
- İncil'deki şu sözler vahiy geleneğinin bütünlüğünü göstermesi bakımından dikkat çekicidir:

"Kutsal Yasa'yı ya da peygamberlerin sözlerini geçersiz kılmak için geldiğimi sanmayın. Ben geçersiz kılmaya değil, tamamlamaya geldim" (Matta, 5: 17).

- Kur'an-ı Kerim, İncil'in geldiği dönemde yol bulmak isteyenler için bir yol gösterici ve öğüt olduğunu belirtmektedir (Mâide, 5/46).

Kur'an-ı Kerim

- Kur'an, okumak, toplamak, bir araya getirmek anlamına gelir. Mukaddes kitabımızın adıdır: "O, kuşkusuz değerli bir Kur'an'dır" (Vâkı'a, 56/77).
- O, dinimizin temel kaynağı ve semavî kitapların sonuncusudur.
- Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'in yaşadığı toplumun dili Arapça olduğu için Kur'an da Arapça indirilmiştir:

"Ey Muhammed! Böylece Mekke ve çevresinde bulunanları uyarman için sana Arapça bir Kur'an vahyettik..." (Şûrâ, 42/7).

Neden Kur'an Adıyla Anılıyor?

Kitabımıza Kur'an ismi verilmesinin nedenlerinden biri de hem kendisini oluşturan vahiyleri bir araya getirmesi, hem de Allah'ın daha önceden gönderdiği kitapların özünü içinde bulundurmasıdır.

Kur'an-ı Kerim'in Diğer Adları

Kitap, Furkân, Hüdâ, Tenzil, Kelâmullah, Beyân, Şifâ, Mübîn'dir.

Araştıralım - Öğrenelim

Kur'an'a niçin bu adlar verilmiştir? Araştırınız.

Kur'an-ı Kerim ve Kapsamı

Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim, sure ve ayetlerden oluşur. Sure ve ayetlerin uzunlukları birbirinden farklıdır.

Kur'an'ın Temel Konuları

Allah, âlem, yaratılış, iman, ahlâk, ibadet, bilgi, geçmiş peygamber ve milletlerin kıssaları, ahiret hayatı, insan davranışlarına yönelik emir, yasak ve tavsiyeleridir.

- Kur'an-ı Kerim Peygamber Efendimizin en büyük mucizesidir.
- Kur'an-ı Kerim hayat kılavuzudur. Kur'an, insana Allah, âlem ve diğer insanlarla ilişkiler konusunda yol gösterir. Kur'an, insanları iyiye ve güzele yönlendirir, öğüt verir, hatırlatır, uyarır. Gerçekleri açıklar, aydınlatır ve hayatı anlamlandırmamıza yardımcı olur.

"Kur'an'ı kesinlikle biz indirdik ve yine onu elbette biz koruyacağız" (Hicr, 15/9).

Araştıralım - Öğrenelim

Kur'an'ın mucize oluşunu ve belağatini inceleyiniz! İlk Müslümanların Kur'an sevgisi ve coşkusunu araştırınız!

3

Kur'an-ı Kerim'in İndirilişi

- Kur'an-ı Kerim, sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'e vahiy yoluyla gelmiştir.
- Mekke'de inmeye başlayan vahiy, Medine'de devam etmiş ve Peygamberimizin vefatına kadar 23 yıl sürmüştür.
- Bu süreç içinde Kur'an ayetleri; bir olay, bir soru, Peygamberimizi içine düştüğü zor durumdan çıkarmak veya Müslümanlar için çözülmesi gereken herhangi bir problem üzerine inmiştir.

Mekke'de İnen Ayetler

- Mekke'de inen ayetler genelde kısa ve özlüdür. Bu ayetler, oldukça zengin ve yoğun anlamlar içermektedir.
- Bu ayetlerde, ağırlıklı olarak iman esasları, Allah'ın birliği, yardımlaşma, putlardan ve şirk ahlâkından uzak durma, yeniden diriltirme, insanın yaptıklarının hesabını vermesi, vb. konular işlenmektedir.
- Müşriklerin yanlış inanç ve düşünceleri bu ayetlerde ortaya konulmaktadır.
- Ayrıca önceki peygamberlerin kıssaları, kıyamet, cennet ve cehennem sahneleri de anlatılmaktadır.
- Mekke'de inen ayetler genelde: "Ey insanlar!" hitabıyla başlamaktadır.

Medine'de İnen Ayetler

- Medine döneminde inen ayetler, Mekke'dekilere göre daha uzun ve açıklamalıdır.
- Bu ayetlerde daha çok, Müslümanların yapmaları gereken ibadetler, insanlarla ilişkilerinde uymaları gereken kurallar belirlenmiştir.
- Bu ayetlerdeki çağrı da genelde: "Ey iman edenler!" biçiminde yapılmıştır.

Araştırılmalı - Öğrenelim

Kur'an-ı Kerim'in kaç sahife, kaç ayet ve kaç sureden meydana geldiğini araştırınız!

"O, kuşkusuz yüce bir Kur'an'dır" (Vâkı'a, 56/77).

Kur'an-ı Kerim'in Ayet Ayet İndirilmesi

Peygamberimiz Hz. Muhammed'in bütün hayatına yayılan mesajla toplum bu süreç içinde eğitilmiştir. Bu durum, Kur'an'ın getirdiği ilkelerin anlaşılmasında ve uygulanmasında önemli kolaylıklar sağlamıştır. Kur'an toptan indirilseydi, Müslümanlar bir anda büyük bir sorumluluk ve kaldıramayacakları bir yükün altına gireceklerdi.

"İnkâr edenler: "Kur'an ona bir defada topluca indirilmeli değil miydi?" dediler. Oysa biz onu senin kalbine iyice yerleştirmek için azar azar indirdik ve ağır ağır okuduk" (*Furkân, 25/32*).

Sıra Sizde

Kur'an'ın parça parça indirilmesinin yararlarını açıklayınız.

Kur'an'ın indiriliş sürecini bilmek, ayetlerin doğru anlaşılmasına büyük katkılar sağlar. Bazı ayet veya sureler, bir olay veya soru üzerine inmiştir. Bu yüzden ayetlerin hangi ortam, olay, davranış ve kişiler için indiğini bilmek, çok önemlidir.

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed ve Vahiy Süreci

- Peygamberimiz (s.a.s.) kendisine gelen vahiylerin ezberlenmesine ve yazılmasına büyük özen göstermiştir.
- O, vahiy geldiğinde okuma - yazma bilen sahabelerden birini hemen çağırır, bunları yazdırırdı.
- Kur'an'ı yazıya geçiren bu kimselere vahiy kâtipleri denir.
- Peygamberimiz, Kur'an-ı Kerim'i ezberlemekle yetinmemiş ve inişi süresince yazdırırdı. Bütün vahiy parçalarını yanında bulundurmıştır.
- Vahiy kâtipleri de gelen her ayet ve surenin bir suretini kendileri için yazmışlar, ezberlemişlerdir.
- Kur'an-ı Kerim'in indiriliş sürecinde bölümler hâlinde gelen bu vahiyler, birçok sahabi tarafından hem yazılmış, hem de ezberlenmiştir. Böylece Peygamberimiz henüz hayattayken, Kur'an'ın tamamı ezberlenmiş ve yüzlerce hafız sahabe yetişmiştir. Yazma ve ezber yoluyla kitabımız Kur'an-ı Kerim, çifte koruma altına alınmıştır.

Kur'an-ı Kerim'in Yazılışı

• Hicaz bölgesinde yaşayan o dönemdeki Araplar arasında okuma - yazma pek yaygın olmadığı için, yazı malzemeleri pek fazla gelişmemişti ve oldukça da sınırlıydı.

• Kur'an-ı Kerim, o günün imkânları içinde kâğıt yerine kullanılan üzerine yazı yazmaya elverişli işlenmiş ince deri, kabuğu soyulmuş hurma dalları, beyaz ve yassı taşlar, kürek kemikleri, tahta levhalara yazılıyordu.

• Kur'an-ı Kerim'in tamamı Peygamber Efendimiz hayattayken yazılmış, ayet ve surelerin yerleri, onun gösterdiği biçimde düzenlenmiştir. Vahyin gelişi neredeyse onun hayatının sonlarına kadar sürdüğü için Kur'an, onun sağlığında mushaf hâlinde bir araya getirilip kitap biçimine sokulamamıştır.

Kur'an-ı Kerim'in Birleştirilmesi

- Hz. Peygamber'in vefatından sonra, farklı yazı malzemeleri üzerinde yazılı bulunan Kur'an parçaları birleştirilerek, birinci halife Hz. Ebu Bekir zamanında mushaf hâline getirilmiş ve tek bir yazı malzemesi üzerine yazılıp bir metin olarak koruma altına alınmıştır.

Kur'an-ı Kerim'in Kitap Hâline Gelişi

- Vahiy kâtiplerinden Zeyd b. Sâbit'in başkanlığı altında büyük bir titizlikle kitap hâline dönüştürülen Kur'an nüshası, Hz. Ebu Bekir'den sonra ikinci halife Hz. Ömer'e ve ondan sonra da Peygamber Efendimizin eşi Hz. Hafsa'ya teslim edilmiştir.

Kur'an-ı Kerim'in Çoğaltılması

- Kur'an nüshalarının çoğaltılma işlemi üçüncü halife Hz. Osman zamanında gerçekleşmiştir. Bu dönemde Arap yazısının farklı okumalara elverişli durumu, İslâm coğrafyasının genişlemesi ve Müslümanların sayısal artışının da bir sonucu olarak, farklı okunuş biçimleri ortaya çıkmıştır. Bu ve benzeri nedenlerle Müslümanların tek bir nüsha üzerinde birleşmeleri, toplumsal huzurun sağlanması açısından da bir zorunluluk hâline gelmiştir.

Kur'an-ı Kerim'in Yazdırılması

- Hz. Osman, Müslümanlar arasında okuyuş birliğini sağlamak için Hz. Hafsa'daki Kur'an nüshasını asıl alarak, Zeyd b. Sâbit'in de içinde bulunduğu seçkin bir komisyona yazdırma işini yaptırmıştır. Bunların sayısının yedi olduğu söylenmektedir. Nüshalardan bir tanesi Hz. Osman'ın yanında, Medine şehrinde bırakılmıştır.

Kur'an-ı Kerim'in Dağıtılması

- Diğerleri de dönemin belli başlı yerleşim merkezleri olan Mekke, Basra, Kûfe, Şam, Yemen ve Bahreyn'e gönderilmiştir. Bunlardan yapılan çoğaltmalarla mushafın sayısı kısa sürede artmıştır. Bugün dünyanın her yerinde Müslümanların ellerinde bulunan Kur'an, Hz. Osman'ın yazdırıp çoğalttırdığı nüshaların aynısıdır ve hiçbir değişikliğe uğramadan da günümüze kadar gelmiştir.

Allah, insanı evrende birlikte yaşadığı diğer varlıklarda bulunmayan başta akıl olmak üzere birtakım yeteneklerle donatmıştır. Kur'an-ı Kerim'de insanın üstün ve değerli sayılmasının asıl nedeni, düşünme, anlama, kavrama ve bilgi edinme yeteneğine bağlanmaktadır.

İnsanı seçkin yapan bilgi sayesinde insan, çevresindeki canlı ve cansız varlıkları kendisine hizmet ettirmiş, onları yararları doğrultusunda çekip çevirmiştir. Bilgi, bilinen varlık veya nesne ile bilen insan arasındaki ilişkiden ortaya çıkar. Bilgi hakikati bulmak, insanın hayatını kolaylaştırmak, onu her yönden kemale erdirmek için üretilir. Bunun sonucunda hem birey, hem de toplum erdemli hâle gelir.

Bilginin Hikmetleri

- İnsanı bilgeliğe taşıyan bilgi, insanın kendini ve Rabbini bilmesine engel olan bağları çözer,
- Onu mahlûkattan ve nefsani arzulardan özgürleştirerek, mutlak hakikate yöneltir,
- İnsan bilgilendikçe, varlığı ve varolmayı doğru biçimde değerlendirme imkânını elde eder,
- Bilgi bireysel, toplumsal ve varoluşsal sorunların çözüme kavuşturulmasını sağlar,
- Bilgi, insanı basiretsizlikten kurtarır,
- Kur'an-ı Kerim, sağduyunun onayladığı bilgiye kulak vermeye çağırır, bilgisiz inanç, düşünce ve eylemle şirke düşen taklitçi toplumlara dikkat çeker (bkz. Bakara, 2/170).

Kur'an'ın Bilgilenmeyi Teşviki

Kur'an-ı Kerim, insanı hakikate götüren, onun ahlâkî olgunluğuna katkı yapan bilgiyi teşvik eder ve bilgi sahiplerinin sorumluluğuna dikkat çeker:

“De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir/eşit olur mu? Ancak akıl sahipleri öğüt alır” (Zümer, 39/9).

Bilginin ahlâkî yönüne özel bir önem veren Kur'an, özellikle bilginin hangi amaç için elde edilmesi gerektiği konusunda ilgilenir.

“Onlar, sana indirilene ve senden önce indirilene inanırlar...” (Bakara, 2/4).

Kur'an'da bilgiye övgü; cahilliğe yergi vardır. Kur'an-ı Kerim bilgiyi, bilen kimseyi övmektedir. İlk inen ayetler bilgiyi ve bilmeyi, okumayı ve öğrenmeyi emreder, bilgiyi ve bil-

gilenmeyi temsil eden kaleme özel vurgu yapar (Alak, 96/3-4). Kur'an-ı Kerim, insanlar arasındaki üstünlük ölçülerinden en önde gelenin bilgi ve bilgiye dayalı takva olduğuna işaret eder, bilgisizliği yerer.

Kur'an-ı Kerim cahillikten sakındırır. Cahil kalmaktan/bilgisiz kalmaktan Allah'a sığınılması, cahiller grubunda yer alınmaması ve onlardan yüz çevrilmesi gerektiğini bizzat Kur'an ifade eder (bkz. Bakara, 2/67; Hûd, 11/46; En'âm, 6/35; A'râf, 7/199). Cahillik, bilgisizlik ve ahlâki gerçeklerden habersizlik olduğu gibi, aynı zamanda gerçekleri inatla görmezlikten ve duymazlıktan gelmektir. Hakikate götüren bilgiye kendini kapatmak da cehalettir.

Kur'an-ı Kerim'de Bilgi ile Davranış Bütünlüğü

Kitabımız Kur'an-ı Kerim, bilgi ile davranış arasında tam bir uyum olması gerektiğini vurgular. Bilen insan, bildiğine uygun davranan insan demektir. Kur'an'ın bilgi açısından model gösterdiği insan, bilgisini özümseyen insandır. Bilgisinin gösterdiği yola giremeyenler, bilginin yüklediği sorumluluğu taşıyamadıkları ve bildiklerine aykırı davrandıkları için Kur'an'da eleştirilir (Tevbe, 9/34).

Kur'an-ı Kerim, Allah'ı hakkıyla bilenlerin ancak bilge insanlar olduğunu söyler. Bu sayede insanın Allah'a olan inancı güçlenir ve O'na daha yakın olur: "...Kulları arasından ancak âlim olanlar Allah'a derin saygı duyarlar..." (Fâtır, 35/28).

Kur'an-ı Kerim'de Bilgi ve İman İlişkisi

Bilgi ile iman arasındaki yakın ilişkiye ve bilginin imanı gerektirdiği konusuna da yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim özel bir vurgu yapar: "Fakat onlardan ilimde derinleşmiş olanlar ve müminler, sana indirilene ve senden önce indirilene iman ederler" (Nisâ, 4/162; Âl-i İmrân, 3/7).

Allah'a (c.c.) karşı sorumluluğunu bilenlere rehber olan Kur'an'ın öğütlerini, derslerini de gerçek anlamda bilgi sahipleri anlayabilir.

"İşte bu temsilleri biz insanlar için getiriyoruz. Onları ancak bilginler düşünüp anlarlar" (Ankebût, 29/43);

"Göklerin ve yerin yaratılması, dillerinizin ve renklerinizin farklı olması da O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda bilenler için elbette ibretler vardır" (Rûm, 30/22).

"Kulları arasından ancak âlim olanlar Allah'a derin saygı (haşyet) duyarlar" (Fâtır, 35/28).

6

Kur'an-ı Kerim'in İman Açısından Hedeflediği İnsan Modeli

Kur'an'ın Uyarıları

- Kur'an-ı Kerim, insanların hidayete ve felaha ermeleri için doğru inancı benimsemeleri, her türlü batıl ve bozuk inançtan uzak durmaları gerektiğini birçok ayetinde belirtmiştir.
- İnsanlık tarihinde bütün peygamberlerin yaptıkları çağrının amacı da insanları hak olan inanca ulaştırmak olmuştur.
- Sağlam, doğru ve güvenilir bilgi temeline dayanan iman, insanı doğru davranışa götürür.

Sağlam Bilgi ve İman

- Doğru düşünen, sağlam bilgi ve imana sahip olanlar hak ve hakikati görebileceklerdir. Böyle bir yetkinliğe de ancak bilgi-iman birlikteliğiyle ulaşılabilir.
- Önce iman edilecek şeyler bilinecek ki, sonra iman söz konusu olsun. Kur'an, bu yüzden insanları varlıklar ve olaylar hakkında düşünmeye, araştırmaya ve bilgi sahibi olmaya çağırmaktadır (bkz. Câsiye, 45/3-4). Öte yandan bilginin, imanın oluşmasında gerekli olsa da tek başına yeterli olmadığı açıktır.

İman ve Özgür Seçim

- İman için bilginin yanı sıra özgür bir seçim de gereklidir. Çünkü Allah ile insan arasında özel bir bağ olan iman, bütünüyle kişinin seçimi, kabulü ve bağlılığıyla ilgilidir.

İnançlar ve Sorumluluklar

- İncancımızın yüklediği görev ve sorumlulukların bilincinde olmak ve gereklerini yerine getirmek durumundayız. Eğer böyle yapmazsak, incancımız yalnızca sözde kalır ve ahlâkımıza yansmaz. Bu noktada incancın kalbe girip tam olarak yerleşmiş olmasının önemi ortaya çıkmaktadır (bkz. Hucurât, 49/14).
- Gerçek iman sahibi olabilmek, imanın söz ve davranışlarla bütünleşmesiyle mümkündür. Bu bakımdan Kur'an, iman ve salih amel arasındaki sıkı ilişkiyi vurgular (bkz. Bürûc, 85/11; Fussilet, 41/33; Asr, 103/3).

Düşünelim

Yukarıda numaraları verilen ayet ve sureleri okuyunuz!

Kur'an-ı Kerim, iman bakımından hedeflediği mümin insan modelini açık ve anlaşılır biçimde tavsif etmiştir. İlim - iman - amel çizgisini koruyabilen ve bunu hayat tarzı haline getirebilen insan, örnek insandır. Kur'an'da gerçek müminlerin temel bazı özelliklerini dile getiren ayetlere, aşağıdaki ayetler örnek verilebilir:

Kur'an-ı Kerim'in Hedeflediği İnsan Modeli

"Onlar, Allah'a ve ahiret gününe inanırlar. İyiliği emrederler, kötülükten alıkoysalar ve hayır işlerinde birbiriyle yarışır. İşte onlar dürüst ve erdemli kimselerdendir" (Âl-i İmrân, 3/114).

"Müminler ancak o kimselerdir ki; Allah anıldığı zaman kalpleri ürperir. O'nun âyetleri kendilerine okunduğu zaman (bu) onların imanını artırır. Onlar sadece Rablerine tevekkül ederler" (Enfâl, 8/2).

"Müminler gerçekten kurtuluşa ermişlerdir. Onlar, namazlarında derin saygı içindedirler. Onlar, faydasız işlerden, boş ve anlamsız sözlerden yüz çevirirler. Onlar, zekâtı öderler. Onlar, iffetlerini korurlar" (Mü'minûn, 23/1-5).

7

Kur'an-ı Kerim'in Davranış Açısından Hedeflediği İnsan Modeli

Kur'an-ı Kerim Doğruluk ve İyilikleri Öğütler

Kur'an-ı Kerim, düşüncelerimizi, duygularımızı ve davranışlarımızı doğru, güzel ve yararlı kılacak, emir ve öğütler verir.

Onun açıklamaları, uyarı ve talimatları doğrultusunda davranışlarını şekillendiren insan ancak Allah'ın hoşnutluğunu kazanır ve gerçek mutluluğa erer.

Dinimiz, özü, sözü ve davranışı doğru olan, hakikat ve erdemin temsilcisi ve kendisiyle çelişmeyen insanı hedefler. Çünkü inançlarıyla davranışları arasında uyumsuzluk bulunan kimse, iç dünyasında gerçek huzura eremez ve insanlar karşısında saygınlık ve güvenilirliğini yitirir.

Düşünelim

İnanç ve davranışı uyumsuz olan kişi niçin huzursuz olur?

Davranış açısından model gösterilen insan, Kur'an-ı Kerim'in ifadesiyle salih amel sahibi olan, salih insandır ve birçok ayette övülmektedir:

"Allah'a çağıran, salih amel işleyen ve 'Gerçekten ben Müslümanlardanım' diyenden daha güzel sözlü kimdir?" (*Fussilet, 41/33*).

Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde iman ve salih amel birlikte anılmıştır. Çünkü inanç doğrultusunda sergilenen davranış, kişinin inancına bağlılığını ve içtenliğini gösterir. Böyle kimseleri Allah sevgiyle kuşatacak, onların gönüllerine sevgi koyacaktır (bkz. Meryem, 19/96). Onlar, Allah'ın ödüllendirmesini hak eden kimselerdir:

"İman edenler ve amel-i salih işleyenler için, iyi bir hayat ve güzel bir gelecek vardır" (*Ra'd, 13/29*).

"İman edip salih amel işleyenlere gelince; onlara içinden ırmaklar akan cennetler vardır. İşte büyük kurtuluş budur" (*Bürûc, 85/11*).

Münafıklar

Allah, Kur'an'da münafıkları da inançlarıyla davranışları arasındaki tutarsızlıktan dolayı yermektedir (bkz. Münâfikûn, 63/1-3). Allah, inandığına uygun davranmayan kimseyi uyarmakta, ondan inanç-davranış bütünlüğünü ve söz-davranış uygunluğunu gözetmesini istemektedir.

Kur'an'ın davranış açısından model olarak gösterdiği insanı, sevgili Peygamberimiz şöyle tarif eder:

"Kim kalbine içtenlikle imanı yerleştirir ve içini temizler, dilini doğru sözlü, nefsini huzura ermiş, huyunu, ahlâkını ve davranışlarını dosdoğru duruma getirirse kurtuluşa ermiştir" (*Ahmed, Müsned, V/147*).

İman, Bilgi ve Davranış İlişkisi

İman ile davranış arasında karşılıklı ilişki ve etkileşim vardır. Sağduyulu iyi bir insan, imanı ve davranışları arasındaki denge ve tutarlılığı korur. Davranış, bilgi ve iman doğrultusunda ortaya çıkan bir sonuçtur. Davranışları bilinçli hâle getiren ve ona destek veren, bilgi ve imandır. Mukaddes kitabımız Kur'an, kişinin davranışlarının arka planında doğru bilgi ve imanın bulunmasını istemektedir.

Ünitenin Özeti

Yüce dinimiz İslâm'ın temel iman esaslarından biri de kitaplara inanmaktır. Allah (c.c.), peygamberlerine vahiy yoluyla hitap etmiştir. Allah, insanlara ilâhi bir lütuf ve yardım olarak peygamberleri aracılığıyla vahiy göndermiştir.

İlâhî kitaplar; semavî kitaplar; Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an-ı Kerim'dir. Sayfalar şeklindeki küçük hacimli suhuf adı verilen kitaplar da vardır. Ancak bunlar günümüze kadar gelememiştir. İlâhi kitapların hepsinin de gönderiliş amacı, insanları Allah'ın rızasını kazanarak dünya ve ahiret hayatlarında huzur, güven ve mutluluğa kavuşturabilmektir. İlahi kitaplar insanlara hidayeti, hak ve hakikati gösteren birer kılavuzdur.

Kur'an-ı Kerim, Peygamberimiz Hz. Muhammed'e yaklaşık 23 yıllık bir sürede indirilmiştir. Bu durum, toplumun Kur'an'ın getirdiği emir ve yasakları, temel ilke ve prensipleri anlaması ve uygulamasına büyük kolaylıklar sağlamıştır.

Kur'an-ı Kerim, Peygamberimizin rehberlik ve gözetiminde kayıt altına alınmıştır. Gelen vahiyler hemen yazıya geçirilmiş ve Peygamberimizin vefatından sonra da mushaf halinde bir araya getirilmiştir. Daha sonra aynı mushaftan çoğaltılarak insanlara ulaştırılmıştır. İlk dönemde gerçekleştirilen bu işlemler, Kur'an'ın geldiği şekliyle korunmasını sağlamıştır. Bu, Kur'an'ı diğer semavî kitaplardan ayıran en önemli özelliktir. Zira diğer kitaplar ilk indikleri halleriyle korunamamış, hatta bağluları tarafından tahrif edilmişlerdir.

Kur'an-ı Kerim'de bilgi, iman ve davranış açısından hedeflenen mümin insan modelinin özellikleri belirtilir. Buna göre iman, bilgiye dayanmalı ve davranışla desteklenmelidir. Yüce kitabımız duygu, düşünce ve davranışlarımızı doğru, güzel ve yararlı kılacak öğütler vermektedir. Sevgili Peygamberimizin bütün gayretleri de özü, sözü ve davranışları doğru olan, hak ve hakikatin savunucusu ve kendisiyle çelişmeyen erdemli bir insan modeli oluşturmak yönünde olmuştur. İnançlarıyla davranışları birbirine uymayan kişi, iç dünyasında da gerçek huzura erememekte, Allah nezdinde yerildiği gibi insanlar karşısında da saygınlık ve güvenilirliğini yitirmektedir.

Üniteyi Gözden Geçirelim

1. Vahyin anlamını söyleyiniz.
2. İnsanlar vahye niçin ihtiyaç duymaktadırlar?
3. Suhuflar ne demektir, hangi peygamberlere ne kadar gönderilmiştir?
4. Tevrat, Zebur ve İncil'in benzer ve farklı yönlerini söyleyiniz.
5. Kur'an-ı Kerim ile diğer ilâhî kitaplar arasındaki farkı açıklayınız.
6. Kur'an-ı Kerim, bilgi açısından nasıl bir insan modeli hedeflemektedir?
7. Kur'an-ı Kerim'in iman açısından hedeflediği insan modeliyle ilgili bir ayet meali söyleyiniz.
8. Kur'an-ı Kerim'in davranış açısından hedeflediği insan modelinin özellikleri nelerdir?

Değerlendirme Soruları

1. Aşağıdaki peygamberlerden hangisine kitap gönderilmemiştir?

- A) Hz. Musa B) Hz. İsa C) Hz. Yûnus
D) Hz. Davut E) Hz. Muhammed

2. Aşağıdakilerden hangisi Peygamberimizin en büyük mucizesidir?

- A) Hadisi şerifler B) Miraca yükselişi C) Medine'ye hicreti
D) Kur'an'ı Kerim E) Ayın yarılmaması

3. Suhuf kavramının tanımı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Birkaç sayfadan oluşan vahiylerdir
B) Kur'an'ın her bir sayfasıdır
C) Hz. Musa'ya gönderilen ilâhi kitaptır
D) Hz. Nuh'a verilen kitaptır
E) Kur'an'ı Kerim'in diğer bir adıdır

4. İlâhi kitapların insanlara gönderilişinin en temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Allah hakkında bilgilendirmek
B) Nasıl dua edileceğini öğretmek
C) Evren hakkında bilgi vermek
D) İnsanlara doğru yolu göstermek
E) Yaratılış hakkında bilgi vermek

5. Kur'an-ı Kerim'i diğer semavî kitaplardan ayıran fark aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hz. Peygamber hayatta iken yazılmış olması
B) Nüshalarının çoğaltılmış olması
C) Mushaf haline getirilmiş olması
D) İndiği kavmin diliyle gelmiş olması
E) Vahiy yoluyla gelmiş olması

inancim
inancim

7

ÜNİTE

Peygamberlere İman

1. Peygamberlik ve Peygamberlere Olan İhtiyaç
2. Peygamberlerin Özellikleri
3. Peygamberlerin Görevleri
4. Mucize ve Keramet
5. Bazı Peygamberlerin Hayatlarından Kesitler

ÜNİTE HAKKINDA

Bu ünite;

İslâm'ın inanç esaslarından biri olan peygamberlere iman konusu işlenmektedir.

- Peygamberlere ihtiyaç vardır.
- Allah ile insanlar arasındaki elçilik görevine peygamberlik denilmektedir.
- İnsan, aklı ile Allah'ın varlığını, birliğini ve yüceliğini anlayabilir, ancak onun hakkında peygamberlerin vahiyle bildirdiği bilgileri elde edemez.
- İnsan, Allah'a nasıl ibadet edileceği ve ahiretle ilgili konularda akıl yoluyla doğru bir çıkarımda bulunamaz.
- Peygamberler, doğru ve yararlı olanı bulma ve ayırt etme, ilâhî buyruk ve hakikatleri öğrenme ve ahlâkî erdemlere ulaşma konusunda insanlara yol gösterirler.
- Mucize; peygamberlerin, peygamberliklerini ispat etmek için Allah'ın inayetiyle gösterdikleri olağanüstü olaya mucize denir.
- Peygamber olmayanların gerçekleştirdiği olağanüstü olaylara mucize denilmez.
- Keramet; peygambere içtenlikle bağlı olan ve onun sünnetine harfiyyen uyan, Allah'ın seçkin kullarının gösterdiği olağanüstü hâllere kerâmet denir.
- Kur'an-ı Kerim bazı peygamberlerin hayatından örnek kesitler sunmuş ve onların özelliklerinden birini öne çıkartmıştır.
- Bu ünite örnek olarak, Hz. İbrahim'in Allah'ı arayışı,
- Hz. Musa'nın yol arkadaşı ve hikmetli olayları,
- Hz. Eyyûb'un hastalık karşısındaki sabrı,
- Yusuf kıssasındaki sevgi örnekleri,
- Yunus peygamberin görev ve sorumluluk bilinci ve
- Hz. İsa'nın kişiliği ile son peygamber Hz. Muhammed (s.a.s.)'in geleceğini müjdelemesi üzerinde durulmaktadır.

ÖĞRENME HEDEFLERİ

Bu ünitenin sonunda aşağıdaki hedef davranışlara ulaşmanız beklenmektedir:

1. Peygamberlik görevinin ne olduğunu açıklama.
2. İnsanların peygamberlere olan ihtiyaçlarını kavrama.
3. Peygamberlerin özelliklerini açıklama.
4. Peygamberlerin görevlerini söyleme.
5. Mucize ve kerametın tanımlarını söyleme.
6. Kur'an'da geçen peygamberlerin hangi özellikleriyle tanındığını açıklama.

ÜNİTEYİ ÇALIŞIRKEN

Bu üniteyi çalışırken;

1. Ünitenin başında verilen öğrenme hedeflerine ulaşip - ulaşmadığınızı düşününüz. Ulaşamadığınızı düşündüğünüz hedeflerle ilgili konuları yeniden okuyunuz.
2. Üniteyle ilgili araştırma ve inceleme etkinliklerini gerçekleştiriniz.
3. Üniteyi öğrenmek için sadece ders kitabıyla yetinmeyiniz. Kitabın sonundaki kaynakçadan ulaşabildiklerinizi inceleyiniz.

1

Peygamberlik ve Peygamberlere Olan İhtiyaç

Peygamberlere İman

- Mukaddes dinimiz İslâm'daki temel iman esaslarından biri de peygamberlere imandır.
- Bu iman esası, Allah'ın insanlar arasından peygamber olarak seçtiği kimseleri tasdiki ve onların Allah'tan aldığı ve aktardığı bütün bilgilerin doğru ve gerçek olduğunu onaylamayı gerektirir.
- Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de, aralarında hiçbir ayırım yapmadan bütün peygamberlere inanılması gerektiğini belirtmiştir.
- Peygamberlerin bir kısmına inanıp, bir kısmına inanmamayı, inkârcılık saymıştır (bkz. Bakara, 2/285; Nisâ, 4/150-151).

Peygambere İman ve Anlamı

- Peygamber, elçi, haber getiren anlamında Farsça bir sözcüktür. Allah'ın (c.c.) insanlar arasından seçtiği ve vahiy yoluyla emir ve yasaklarını insanlara iletmek üzere görevlendirdiği kimselere denir. Arapçada peygamberin karşılığı olarak, elçi, gönderilmiş anlamında resul ve haber veren anlamında nebi sözcükleri kullanılır.
- Resul: Yeni bir kitap ve yeni bir din ile insanlara gönderilen peygambere denir.
- Risâlet ve nübüvvet: Peygamberlik anlamına gelir.
- Peygamberlik, Allah ile insanlar arasındaki elçilik görevinin adıdır. Peygamberlik, insanın çalışması ve gayretiyle elde edilemez, Allah vergisidir.
- O, insanların arasından kendi istediğini peygamber olarak seçer.
- O, peygamberleri içinde yaşadıkları toplumdan seçer.
- Bu durum, vahyin anlaşılmasında ve kabul görmesinde kolaylık sağlamıştır: "Bu, Allah'ın lütfudur. Onu dilediğine verir" (Cum'â, 62/4).
- İnsanlık tarihi boyunca Allah insanı, desteksiz ve rehbersiz biçimde yalnız bırakmamış ve her topluluğa mutlaka bir peygamber göndermiştir: "Her toplumun bir peygambere ri vardır" (Yûnus, 10/47; Nahl, 16/63).

"...Hiçbir topluluk yoktur ki, içlerinden bir uyarıcı gelip geçmiş olmasın" (*Fâtır*, 35/24). Peygamberlik, Hz. Muhammed (s.a.s.) ile sona ermiştir: "Muhammed ... Allah'ın resülü ve peygamberlerin sonuncusudur" (*Ahzâb*, 33/40).

Düşünelim

Niçin her topluluğa peygamber gönderilmiştir?

İnsan Aklı ve Peygamberler

- İnsan, akli ile Allah'ın varlığını, birliğini ve yüceliğini anlayabilir, ancak onun hakkında peygamberlerin vahiyle getirdiği bilgileri elde edemez.
- Allah Teâlâ, gönderdiği bütün ilâhî kitaplarda insanlara kendi varlığı, sıfatları ve fiilleri konusunda bilgi vermiş, kendini tanıtmıştır.
- Kur'an-ı Kerim'de de bu konuda yeterli bilgiler verilmiş ve Allah'a nasıl iman etmek gerektiği konusunda yol gösterilmiştir.
- Allah'a nasıl ibadet edileceği ve ahiretle ilgili konularda insan akıl yoluyla doğru bir çıkarımda bulunamaz. Özellikle bu kabil konularda insan, peygamberin bilgilendirmesine ve kılavuzluğuna ihtiyaç duyar.

İnsanın Sorumluluğu

- İnsan, iman, düşünce, söz ve davranışlarından sorumludur.
- İnsan, Allah katında bunların hangisinin doğru ve sevap kazandırıcı, hangisinin yanlış ve cezayı gerektirici olduğunu ancak peygamberden öğrenebilir. Helal ve haramın, farz ve vacibin, tevhid ve küfrün ne olduğunu insanlara peygamber öğretir.

116

Peygamberlerin Görevi

- Peygamberler, doğru ve yararlı olanı bulma ve ayırt etme, ahlâkî erdemlere ulaşma konusunda insana yol gösterir. Bu sayede insan, Allah'ın hoşnutluğunu kazanarak dünya ve ahiret kurtuluşuna ve mutluluğuna erer.
- Peygamberler, getirdiği emir, yasak, tavsiye ve açıklamalarla insanların nefsi istek ve arzularına, kötü çevre, fasit kültür ve köhne geleneklerin baskısına yenik düşmelerine; hakikat karşısında duyarsız kalmalarına engel olmaya çalışır.
- Peygamberlerin müjdeleyicilik ve uyarıcılık görevi vardır. Onlar, toplumlarını her konuda uyarırlar, gelebilecek her türlü ilâhî, semavi ve dünyevi tehlikeyi önceden haber verirler:

"Müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak peygamberler gönderdik ki, peygamberlerden sonra, insanların Allah'a karşı bir bahaneleri kalmasın..." (Nisâ, 4/165).

Düşünelim

Peygamberler müjdelemeyi ve uyarılarını hangi konularda yaparlar?

Peygamberler Medeniyet Rehberleridir

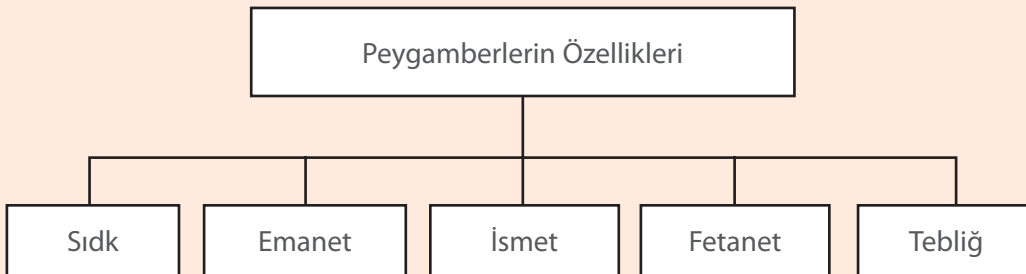
- Peygamberler, aynı zamanda insanlığın medeniyet rehberleridir. Manevî alanda olduğu gibi, maddî alanda da insanlığa önderlik etmişlerdir.
- Yeryüzünde insanın bütün yönlerini hesaba katan medenî adımlar, onların getirdiği kutlu bilgiler sayesinde atılabilmiştir.
- Onlar, getirdikleri ahlâkî ilkelerle medeniyetlere yön vermişler; ziraat, sanat, ticaret gibi mesleklerle uğraşarak hayatın maddî yönüne ilişkin örnekler sunmuşlardır.
- Toplumların sağlıklı ve dengeli bir biçimde kültür, teknik ve medeniyet oluşturmalarında peygamberlerin rolüne tarih defalarca tanıklık etmiştir.

2

Peygamberlerin Özellikleri

- Kur'an-ı Kerim, peygamberlerin beşer olduklarını vurgular. Onların da birer insan olduğunu, insan olma bakımından diğer insanlarla eşit olduklarını belirtir.
- Onlar da oturur, kalkar, gezer, çalışır, yer, içer, evlenir, çocuk sahibi olur, hastalanır ve ölürler.
- Allah karşısında her insan gibi yükümlülük ve sorumlulukları vardır. Onlar, Allah'ın insanlar içinden seçtiği, vahyine muhatap kıldığı müstesna insanlardır.
- Bu yönden diğer insanlardan farklı bir konuma yükseltilmişler, özel niteliklerle donatılarak seçkin ve örnek olmuşlardır. Bu konum, onlarda birtakım ayırıcı özelliklerin bulunmasını zorunlu kılmıştır.

Peygamberlerin sıfatları olarak değerlendirilen bu özellikler şunlardır:

Sıdk

- Sıdk, doğru olmak demektir. Peygamberlerin en önemli özelliklerinden biridir.
- Peygamberlerin her biri doğru sözlü insanlardır. Onlar, özü sözü doğru olan dürüst insanlardır (bkz. Meryem, 19/41, 54–58).
- Onlar peygamber olmadan önce de sonra da asla yalan söylememişler ve kendi toplumlarında doğru sözlü oluşlarıyla tanınmışlardır. Çevresindeki insanlar, hiçbir peygambere: “Sen daha önce yalan söyledin” diyememiştir.
- Peygamberler, Allah’ın bildirdiği emir ve yasakları doğru olarak, olduğu gibi insanlara haber vermişlerdir.
- Peygamberler, getirdikleri ahlâkî ilkeleri kendi hayatlarında somutlaştırarak örnek olmuşlardır.
- Söz ve davranış, insanlarla ilişkiler, komşuluk, dostluk, arkadaşlık, alış-veriş vb. her konuda doğruluktan ayrılmamışlar ve güven kazanmışlardır.

Düşünelim

“Özü sözü doğru olmak” ne demektir?

118

Emanet

- Güvenilir olmak demektir. Peygamberler, emin ve güvenilir kişilerdir.
- Onlar emanete hiyanet etmezler (bkz. Âl-i İmrân, 3/161). Onlar, güvenilir insanlardan seçilir, peygamberler de çağrılarında güvenilir bir kişi olma özelliklerini öne çıkarırlardı (bkz. Şu’arâ, 26/107, 125, 143, 162, 178).
- Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.) peygamber olmadan önce de toplumun en güvenilir kişisi olduğu için çevresindekiler ona Emin (Güvenilir) adını vermişlerdi.

Tartışalım

Peygamberlerin güvenilir olma özelliğinin vahyin kabul edilmesine sağladığı katkı üzerinde tartışınız.

İsmet

- İsmet, günah işlememek, günahattan korunmuş olmak demektir.
- Peygamberler, hayatlarının hiçbir döneminde şirk ve küfür sayılan bir günaha düşmedikleri gibi, gizli ve açık olarak kasten hiçbir günah işlememişlerdir.
- Onların bazen zelle denilen tutumları olmuştur.
- Günah kapsamında olmayıp, zelle adı verilen bu küçük hatalar, Allah’ın uyarısıyla derhal düzeltilmiştir.

- Onlar, her yönden örnek alınan kimseler oldukları için, bu konumlarını sarsacak davranışlardan uzak durmuşlardır.
- Onlar, aldıkları vahiy emanetini insalara ulaştırma konusunda Allah tarafından korunmuşlardır.

Fetânet

- Fetânet, akıllı ve zeki olmak demektir.
- Peygamberler, akıllı, zeki, algısı ve sezgisi güçlü, sağduyulu insanlardır.
- Onlar bu özellikleriyle insanları ikna edip kendilerine inandırmışlar ve toplumlarını karanlıktan aydınlığa çıkarmışlardır.
- Üstün, değerli ve oldukça zor ve ağır sorumluluğu olan peygamberlik görevini ancak bu yeteneğe sahip insanlar hakkıyla yerine getirebilir.
- Kur'an'da, bütün peygamberlerin akıllı ve zeki olduğuna işaret eden ayetler vardır (bkz. Enbiyâ, 21/51).

Tebliğ

- Tebliğ, bildirmek, iletmek demektir.
- Tebliğ, peygamberlerin temel görevidir.
- Onlar, Allah'tan aldıkları emir ve yasakları, helal ve haramları eksiksiz olarak toplumlarına iletmışlerdir: "Ey Peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan O'nun verdiği peygamberlik görevini yerine getirmemiş olursun" (Mâide, 5/67). Kur'an-ı Kerim, bütün peygamberleri tebliğci olarak nitelendirmektedir (bkz. Nahl, 16/82; Nûr, 24/54).

3

Peygamberlerin Görevleri

Peygamberlerin görevi, Allah'tan aldıkları vahyi olduğu gibi insanlara ulaştırmaktır (Tebliğ). Bunu yaparken, ilahi vahyi sadece sözle açıklamakla kalmazlar, uygulamalarıyla da örnek olurlar. İnsanları uyarma (inzar) ve müjdeleme de tebliğ görevinin içindedir.

Allah Teâlâ, insanlara rahmet, lütuf ve ihsanının bir gereği olarak kendi içlerinden birilerini peygamber olarak görevlendirmiştir. Onların görevleri, insanı Allah'a davet etmek, kötülüklerden sakındırmak, iyi ve güzel olan şeylere çağırmaktır. Peygamberler, insanın gerek bireysel gerekse toplumsal boyutta, tökezlemeden, buhran ve bunalımlara düşmeden yaşamasını sağlayan hidayet ilkelerini göstermişlerdir.

Peygamberlerin başlıca görev ve sorumlulukları şöyle özetlenebilir:

- **Davet:** Onların temel görevi insanları tevhit inancına, her türlü şirkten arınarak bir tek Allah'a inanmaya ve sadece O'na kulluk etmeye çağırmaktır. Bunu, ahirete iman çağrısı izlemektedir. Çünkü bu iki temel esasa inanmak, toplumdaki ahlâki çöküşün de önünü alacaktır. Diğer iman esaslarına çağırmak da davetin özünde yer almaktadır.
- **İnzar:** İnsanlık tarihinde hiçbir toplum Allah tarafından uyarısız bırakılmamış ve bu uyarı görevi peygamberler tarafından yerine getirilmiştir. Bütün peygamberler, toplumlarını öncelikle ebedi hayatta karşılaşacakları tehlikeler konusunda uyarma görevini yerine getirmişlerdir. Peygamberler, durumlarını düzeltmedikleri takdirde karşılaşılabilecekleri dünyevi ve uhrevi tehlikeleri haber vererek toplumlarını ikaz etmişlerdir. Kur'an-ı Kerim'de Peygamberimize seslenilerek: "Kalk ve uyar" (Müddessir, 74/2) denilmiştir. Kur'an-ı Kerim, peygamberlerin uyarıcılık görevini, onların nezîr, uyarıcı, korkutucu, dikkat çekici oluşlarıyla belirtir (A'râf, 7/184; Hûd, 11/12). Peygamberimizle ilgili olarak bir ayette şöyle denir: "...O, şiddetli bir azap karşısında sizin için ancak bir uyarıcıdır" (Sebe', 34/46).

"Ben size Rabbimin vahyettiklerini tebliğ ediyorum ve size öğüt veriyorum. Sizin bilmediğiniz şeyleri de Allah tarafından gelen vahiy ile biliyorum" (A'râf, 7/62).

- **Beyan:** Peygamberler, getirdikleri dinin esaslarını açıklamışlardır. Onlar, vahyi taşıyan sözlerdeki kapalı yönleri ve dinî hükümleri beyan etmiş ve uygulanış biçimini göstermişlerdir. Örneğin Kur'an'da geçen Salât, Zekât, Hac gibi kavramlardaki kapalı yönler sevgili Peygamberimizin söz ve uygulamalarıyla açıklığa kavuşturulmuştur. Böylece Kur'an'ı hayata geçirebilmenin somut modeli Sünnet vücut bulmuştur.

“(O peygamberleri) apaçık belgeler ve kitaplarla gönderdik. İnsanlara kendilerine indirilene açıklaman ve onların da düşünmeleri için sana bu Kur’an’ı indirdik” (Nahl, 16/44).

- Müjdeler verme: Peygamberler, çağrısına uyan, inanıp güzel işler yapan, uyarılarını dikkate alıp kendine çeki-düzen veren kimseleri, Allah’ın rızası, dünya ve ahiret mutluluğuyla müjdelemişlerdir. İnsanları doğru, iyi ve yararlı olana teşvik etme, benimsetme, sevdirmeye, sahiplendirme ve özgüven kazandırma konusunda bu müjdelemenin önemli katkısı olmuştur.
- Onlar görevlerini başarılı bir biçimde yerine getirerek insanların gönüllerini kazanmışlar ve onları kendi saflarına çekebilmişlerdir. Kur’an-ı Kerim, onların her birini beşir, mübeşşir, müjdeleyici olarak nitelendirmiştir. Onların uyarıcılık ve müjdeleyicilik görevlerini birlikte anarak bu konuda dengeli davranmanın gereğini ortaya koymuştur (bkz. A’râf, 7/188; Ahzâb, 33/45).

Düşünelim

- Peygamberler, toplumlarının içinde bulunduğu durumu, onların ihtiyaç ve sorunlarını Allah’tan aldıkları vahiylerle tespit etmişler ve yine vahiyler aracılığıyla çözüm yollarını göstermişlerdir.
- Doğru olanı gösterme çabası içinde olmuşlar, tutum ve davranışlarıyla hayatın her alanında model ve örnek olmuşlardır.

4

Mucize ve Keramet

Peygamberlik ve Delilleri

Peygamberliğin ispat edilmesi, içinde hiçbir şüpheye yer bırakmayan kesin bir delil gösterilmesiyle mümkündür. Bu kesin delil de iki şekilde olabilir:

- Birincisi duyu organlarıyla gözlenebilen Mucize’dir. Bu, peygamberin döneminde yaşayan insanlar için söz konusudur.
- Diğer, kesin bilgi ifade eden mütevâtir haber yoluyla ortaya konulan Mucize’dir. Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed’in en büyük Mucizesi Kur’an-ı Kerim mütevâtir haberle bize ulaşmıştır.

Mucize

- Mucize, olağanüstü şey, âciz bırakan, karşı konulmaz gibi anlamlara gelir.
- Peygamberin peygamberliğini ispat etmek için Allah'ın lütfuyla ortaya koyduğu, insanların bir benzerini yapmaya güç yetiremediği olağanüstü olaya Mucize denir.
- Peygamberler, insanlara peygamber olduğunu kanıtlamak için Allah'ın yardımıyla gösterdiği mucizeleri, birer peygamberlik belgesi olarak sunmuşlardır.
- Bunun için insanlar içinden yalnızca peygamberler mucize gösterebilirler.
- Mucize, Allah'ın yaratmasıyla gerçekleşir. Peygamber aracılığıyla gösterildiği için buna 'peygamberin mucizesi' adı verilmiştir. Kur'an'da Hz. İbrahim, Hz. Salih, Hz. Yakup, Hz. Musa, Hz. Süleyman ve Hz. İsa'nın mucizeleri anlatılır.

Düşünelim

Hz. Süleyman'ın Kur'an'da belirtilen mucizesi nedir?

Keramet

Peygambere harfiyyen bağlı olan ve onun sünetine titizlikle uyan, böylece Allah'ın dostları arasına girebilen kimselerin Allah'ın yardımıyla gösterdikleri olağanüstü hâllere Keramet adı verilmektedir. Bu nitelikleri taşımayan insanların ortaya koydukları olağanüstü görünümlü olaylara Keramet denmez.

122

5

Bazı Peygamberlerin Hayatlarından Kesitler

Hz. İbrahim: Allah'ı Arayış

İbrahim peygamber çocukluk yaşında bile, babasının ve etrafındaki insanların kendi yaptıkları taştan putlara niçin taptıklarına anlam veremiyordu. Gördüğü her defasında, 'Bu taşın bize üstünlüğü ne olabilir?' diye içinden geçiriyor ve çocuk aklıyla putlara tapıran bu koca insanların hâlini tuhaf buluyordu.

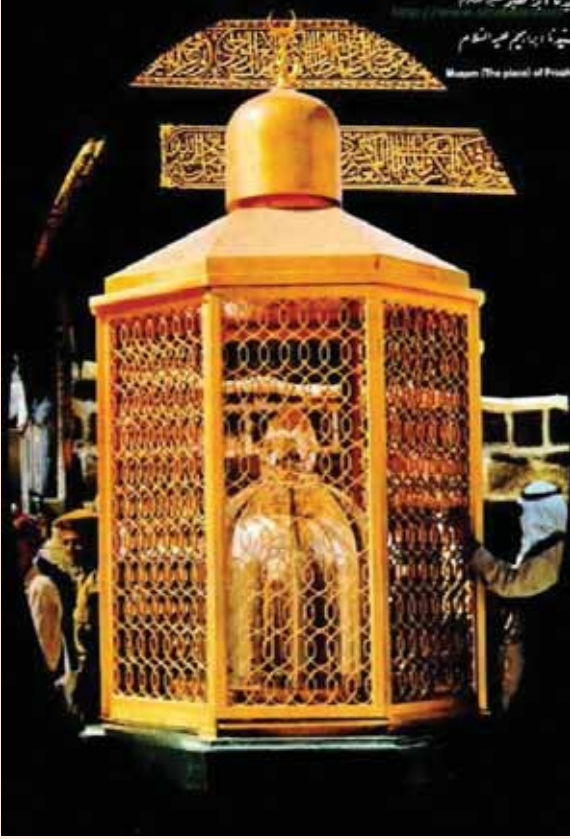
Yaşı büyüdükçe onların tanrılığı konusundaki kuşkuvarı da çiğ gibi büyüyordu. Gençlik çağının sonlarına doğru, kafasındaki sorular daha da artmaya başlamıştı: 'Taş bunlar, adı üstünde taş. Cansız, dilsiz, sağır, kör ve katı. Nasıl bir iş bu? Yontuyorsun, tanrılaşıyor.

İlâh! Bu, İlâh olamaz, o, başka biri olmalı. Taşa toprağa, ağaca, bize ve evrendeki hiçbir varlığa benzemeyen biri.'

İbrahim'in (a.s.), tanrı konusundaki sorularının gerçek cevabını bulmasının artık zamanı gelmişti. Hatta cevabını bulmuş ve meseleyi şöyle bir misalle toplumuna anlatma yolunu seçmişti. Gecenin karanlığı bastırdığı bir sırada başını kaldırıp gökyüzüne baktı, sonu bir türlü bulunamayan âdeta karanlık bir deniz ve karanlığı delercesine yanıp sönen yıldızlar. Onların arasından parlak irice bir yıldız dikkatini çekti. 'İşte onu buldum' diye bağırdı.

Göğün derinliklerinde parlıyor. Üstelik taşlar gibi ışısız ve donuk bir şey değil. Işıl ışıl! Sonunda buldum onu.' Sevinçle, bakıyordu yıldıza. Gözlerini ondan ayıramıyordu.

Ama ne çare, gün ışıırken yıldız kaybolmuş ve yüreğine bir sıkıntı çökmüştü.

İbrahim, 'Öyleyse yıldız benim tanrım olamaz.

Beni bırakıp giden, kaybolan bir yıldız, asla benim tanrım olamaz.'

Hz. İbrahim, gerçek ilâhı arayıp bulma konusunda kararlıydı. Ona kavuşacağına bütün kalbiyle inanıyordu. Dağlarda, denizlerde, göklerde hep onu arıyordu. Yine bir gün akşamüzeri umutsuz ve kederli bir şekilde düşüncelere dalmışken, dolunay hâlindeyken ayı görmüştü. Hem gördüğü yıldızdan daha büyük, hem de daha parlak, ışıltı... 'İşte buldum onu! Daha önce nasıl da görememişim. İşte geceyi aydınlatan bir kandil, erişilmez güzelliğe sahip bir varlık...' Sevinci yine kısa sürmüştü.

Ay kaybolmaya yüz tutarken, İbrahim için yeni bir arayış süreci başlamıştı.

tı bile. İbrahim, onun da ilah olamayacağını anlamıştı. Bu şekilde Allah'ın kendine yol gösterdiği için çok sevinçliydi, yanlış bir düşünceye takılıp kalmadığı için O'na sonsuz şükürler ediyordu.

Bu arayış sürerken bir gün de güneş dikkatini çekmişti. 'Işığın ve ısının sahibi. 'Bana, yüzüne ve üzerindeki her şeye can veren, ekinleri, sebzeleri, meyveleri bitiren, dünyayı aydınlatan tanrım bu olabilir mi?' diye düşündü. Bozkıra, dağlara, ovalara baktı.

Gözünü çevirdiği her yerde onun ışığını gördü, ısını hissetti. Ne yazık ki, güneş de gün-

lük görevini yerine getirdi ve ufukta kaybolup gitti. Yine arayışı devam edecekti. 'Yüce Rabbim, güneş de değil. Peki, sen kimsin? Neredesin? Asla kaybolan ve batan olamazsın sen. Sen hiç batmayan, yitmeyensin. Beni, ailemi, dünyayı ve her şeyi yaratansın sen. Her şeye gücü yetensin sen. Seni göremiyorum, ama her yerde sen varsın... Varlığın bütün benliğimi sarıyor.'

Hz. İbrahim (a.s.) karmakarışık durumdaki düşüncelerini netleştirmiş, tüm soruların gerçek cevabını bulmuştu. Onun varlığını yüreğinin derinliklerinde duyarak, bunun için ona sonsuz şükürlerde bulunmuştu. Gözyaşları içinde ona yakarmış, âlemlerin Rabbinin huzurunda doyumsuz mutluluğa erişmişti.

Toplumunun yanlış bir ilâh inancına sahip olduğu konusundaki kaygı ve kuşkularında haklı çıkmıştı. Gönül huzuru içinde evine döndü ve bu mutluluğu herkesle paylaşmanın planlarını yapmaya başladı (bkz. En'âm, 6/74-78). İbrahim, bu arayışını halkına seslendiği şu sözleriyle sonuçlandırdı:

"Ben hakka yönelen birisi olarak yüzümü, gökleri ve yeri yaratana döndürdüm. Ben Allah'a ortak koşanlardan değilim" (En'âm, 6/79).

Düşünelim

Hz. İbrahim, Allah'ı bulmayı nasıl örneklendiriyor?

Hiz. Musa ve Yol Arkadaşı: Hikmet

İsrailoğullarının Hz. Musa'ya karşı bitmez tükenmez isyan hareketleri artık onu iyice bunaltmaya başlamıştı. Bir gün yanındaki genç arkadaşına seyahat etmek istediğini söyledi:

–Ben iki denizin birleştiği yere varıncaya kadar durmayacağım, ya da uzun zaman gideceğim.

Böyle bir seyahat düşüncesi amaçsız değildi, tabii ki. Önemli gördüğü bir nedeni ve hikmeti vardı. O, birtakım olayların arkasındaki hikmet perdelerini aralamak istiyordu. Musa, bunu Rabbinden dilemiş ve O da bu geziye izin vermişti. Onlar, yiyecek olarak yanlarına bir balık alarak yola koyuldular. İki denizin birleştiği yere, vardıkları zaman balıklarını burada unuttular ve yollarına devam ettiler. Musa, genç arkadaşına:

–Azığımızı çıkar. Bu yolculuğumuz bizi yorgun düşürdü, dedi. O da:

–Gördün mü işi! Kayalığa vardığımızda balığı orada unutmuşum. Doğrusu onu sana söylemeyi bana şeytan unutturdu, dedi.

Arkadaşı aslında balığın denize doğru akıp gittiğini görmüştü. Ancak oldukça ilginç bulunduğu bu durumu Musa'ya haber vermeyi unutmuştu. Oysa Musa'nın aradığı tam böyle

garip bir olaydı. Çünkü kendisini hikmet denizinde yüzdürecek kişiyi bulmaya böyle bir olay yardımcı olacaktı. Bunun için o, arkadaşına kızmak yerine sevincini ifade ederek:

–İstediğimiz de zaten bu idi.

Olanca yorgunluklarına rağmen dinlenmeden izlerini takip ederek geldikleri yere geri döndüler. Bu sefer kayalıkta, kendisine rahmet verilmiş ve ilim öğretilmiş olan Allah'ın sevgili kullarından birini buldular. Bu kimsenin Hızır olduğu söylenir. Musa, sonunda aradığını bulmuş ve hemen sorusunu sormuştu:

–Sana öğretilen bilgilerden bana, doğruya iletici bir bilgi öğretmen için peşinden gelebilir miyim? Adam şöyle dedi:

–Sen, doğrusu benimle birlikte olmaya, yaptıklarına dayanamazsın. İç yüzünü kavrayamadığın bir şeye nasıl sabredebilirsin? Musa:

–İnşaaallah sabırlı olduğumu göreceksin. Yaptığın hiçbir işte sana karşı gelmeyeceğim. Adam:

–Eğer bana uyacaksan, sana anlatmadıkça yaptığım hiçbir şey hakkında bana soru sormayacaksın.

Musa ile adam/Hızır arasındaki anlaşma tamamı. Birlikte yola koyuldular ve sonunda bir gemiye bindiler. Adam, bindikleri gemiyi deliverdi. Musa:

–Sen gemiyi, içindekileri boğmak için mi deldin? Şaşılacak bir iş yaptın doğrusu! Adam:

–Benim yaptığım işlere dayanamazsın demedim mi sana? Musa:

–Unuttuğum için bana çıkışma, gücümün yetmediği şeyden beni sorumlu tutma! Yine yola koyuldular. Giderken yolda bir erkek çocukla karşılaştılar. Adam çocuğu hemen öldürüverdi. Musa:

–Bir cana karşılık olmadan suçsuz birini mi öldürdün? Andolsun çok kötü bir iş yaptın! Adam:

–Ben sana yaptığım işlere dayanamazsın, demedim mi? Musa:

–Eğer bundan sonra sana yaptıkların hakkında bir şey sorarsam, artık benimle arkadaşlık etme. Bu son özür dileyişim.

Yine yola koyuldular. Yolculuğun sonunda bir kasabaya vardılar, onlardan yiyecek istediler. Halk onları misafir etmek istemedi. Derken orada yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar gördüler. Adam hemen bu duvarı doğrultup sağlamlaştırdı. Musa:

–İsteseydin yaptığın bu iş için bir ücret alabilirdin, dedi. Adam:

–İşte bu, birbirimizden ayrılmamızı gerektiren bir durumdur, şimdi sana sabredemediğin şeylerin içyüzünü anlatacağım, dedi:

–O gemi, denizci birtakım yoksul kimselere aitti. Onu arızalı hâle getirmek istedim. Çünkü peşlerinde her sağlam gemiyi zorla ele geçiren bir kral vardı.

–Çocuğa gelince, anası babası inanmış kimselerdi. Çocuğun onları azgınlığa ve inançsız-

lığa sürüklemesinden korkmuştuk. Rablerinin onlara, ondan daha hayırlı ve merhametli bir çocuk vermesini diledik.

–Duvar ise, şehirdeki iki yetim çocuğa aitti. Altında onların bir hazinesi vardı. Babaları da iyi bir insandı. Rabbin onların erginlik çağına ulaşmalarını ve Rabbinden bir rahmet olarak hazinelerini çıkarmalarını istedi.

Ben bunları kendiliğimden yapmadım. İşte senin sabredemediğin işlerin içyüzü budur (bkz. Kehf, 18/60–82).

Hz. Musa hikmetler deryasındaki bu kısa yolculuğunda, her olayın ilâhî takdire dayalı birer gerçek yönünün bulunduğu tecrübeyle öğrenmiş olarak halkına dönmüştü.

Araştırılmalı - Öğrenelim

Hz. Musa ve Yol Arkadaşının arasında geçen olayları değerlendiriniz.

H. Eyyûb: Sabır Örneği

Allah, Kur'an'da Eyyûb peygamberi sabırlı bir kul olarak tanıtır ve bu yönüyle de onu insanlara örnek gösterir: "... Gerçekten Eyyûb'u sabırlı bir kimse olarak bulduk. O ne güzel bir kuldu! O Allah'a çok yönelen bir kişiydi" (Sâd, 38/44).

O, her türlü sıkıntıya katlanır, başına gelen her şeye sabreder, hiçbir zaman şikâyetle bulunmazdı.

Eyyûb anılınca ilk akla gelen onun hastalığı ve sabıydı. Bütün sıkıntılarını peygamberlik yıllarında yaşamıştı. Kur'an, onun hastalığa tutuluşunu ve gösterdiği sabrı şöyle anlatır: "Eyyûb'u da hatırla. Hani o Rabbine: 'Ben gerçekten hastalığa uğradım. Sen ise, merhametlilerin en merhametlisinin' diye niyazda bulunmuştu" (Enbiyâ, 21/83).

O, yakalandığı hastalığı çok ağır bir biçimde çekiyordu. Kur'an'da anlatılmak istenen Eyyûb'un hangi hastalığa nasıl tutulduğu değildi. Onun gösterdiği sabıydı öne çıkarılan. Onun hastalığına ilişkin çirkin ve abartılı anlatılanların da gerçek dışı olduğunu burada belirtmek gerek.

Eyyûb, hastalığından kurtulmak için Allah'a yönelmiş, kurtuluşu yalnızca O'ndan dilemiş, O da onun duasını kabul etmişti: "Biz de onun duasını kabul etmiş, kendisinde dert namına ne varsa gidermiştik" (Enbiyâ, 21/84).

Kur'an'da Eyyûb'un hastalıktan nasıl kurtulduğu şöyle anlatılır: "Biz de ona 'ayağını yere vur! İşte yıkanacak ve içilecek soğuk bir su' dedik. Eyyûb yıkandı ve soğuk suyu içti ve iyileşti. O, sağlığıyla birlikte, ailesine ve büyük bir servete de kavuşmuştu: "Biz ona tarafımızdan bir rahmet ve akıl sahiplerine bir öğüt olsun diye ailesini ve sahip olduğu şeylerin bir o kadarını daha verdik" (Sâd, 38/42-43).

Eyyûb, iman ve sabrının karşılığını görmüş ve kurtuluşa ermişti. O, sınavını kazanmış ve müjdesini almıştı; Allah sabredenlerle beraberdi (bkz. Bakara, 2/153–154).

Düşünelim

- Sabır, niçin en etkili duadır?
- Eyyûb'un hastalığıyla ilgili halk arasında anlatılanlar nelerdir, bunların doğru olamayacağını değerlendiriniz.

Hz. Yusuf: Sevgi Örnekleri

Kur'an'da müstakil bir surede Yusuf Peygamberin hayat öyküsü çok yönlü olarak anlatılır ve bunu kıssaların en güzeli olarak nitelendirilir (bkz. Yûsuf, 12/3). Bunlar arasında, evlat sevgisi ve kardeş sevgisine ilişkin sevgi örnekleri dikkatimizi çeker. Evlat sevgisi denilince, ilk anda Yusuf'un babası Yakup akla gelir. Onun sevgili oğlu Yusuf'a olan düşkünlüğü dillere destandır. Yakup Peygamberin on iki oğlu vardı. Bunlardan son ikisi, Yusuf ve öz kardeşi Bünyamin idi.

Onun sınavı, evlat acısı ve evlat ihaneti konularında yapılmıştı. Yusuf'unun hasretiyle tutuşmuş, ağlamaktan gözlerine ak inmişti. Hüznünü gizleyip içine gömmüş, kimseye 'derdim şudur' dememiş, yakınmasını sadece Allah'a iletmış, yakarışını tek O'na yapmıştı. O, evladına kavuşacağına olan ümidini bir an bile kaybetmemiş, sabırla, ümitle beklemişti. Ve sonunda sevgili oğluna kavuşmuştu.

Araştıralım - Öğrenelim

Hz. Yusuf rüyasında ne görmüştü, babasının yorumu ve tavsiyesi neydi? Kur'an'dan bulup okuyunuz.

Hz. Yakup'un Yusuf'a olan sevgisi, kardeşlerini aşırı bir kıskançlığa itmişti. Hem de ona öldürme planları yapacak kadar. O, ölünce babalarının bütün sevgisinin kendilerine kalacağını düşünüyordular.

Araştıralım - Öğrenelim

Kardeşleri, Yusuf'a hangi tuzağı kurdular ve babalarına ne dediler? Değerlendiriniz. Bu olayları anlatan ayetleri okuyunuz.

Yakup, oğullarının söylediklerine kanmamıştı, bununla birlikte onlara karşı ağır tepki ve suçlamalarda bulunmamış ve şöyle demişti: "Hayır! Nefisleriniz sizi aldatıp böyle bir işe sürükledi. Artık bana düşen, güzel bir sabırdır. Anlattıklarınıza karşı yardımı istenilecek de ancak Allah'tır" (Yûsuf, 12/18). Çünkü onlar da çocuklarıydı, aslında onları da çok seviyordu. Onların da elbette baba sevgisine ihtiyaçları vardı. Babalarının Yusuf'un üzerine titremesinin ayrı bir nedeni vardı, o ilerde peygamber olacaktı, fakat onlar bunu bilmiyordu. Görünüşe bakarak onlar babalarının kendilerini yeterince sevmediği duygusuna kapılmışlardı.

Mısır ve civarında yedi yıl sürecek kıtlık dönemleri gelmişti. Her yerden kervanlar zahire almak için Mısır'a yönelmişti. Yusuf, Mısır'ın hazinelerinden sorumlu bir vezir olmuştu. Yusuf'un ağabeyleri de bu kervanlardan biriyle buraya gelmişler ve Yusuf'la görüşmüşlerdi.

Yusuf, kardeşlerine: -'Şu gömleğimi alıp babama götürün ve yüzüne sürün. Gözleri açılsın, bütün ailenizi alıp bana getirin', dedi. Kervan Mısır'dan ülkelere dönmek üzere yola çıkmıştı. Yakup, önsezisiyle oğullarına: 'İnanın ben Yusuf'un kokusunu alıyorum. Ne olur bana bunak demeyin', dedi (bkz. Yûsuf, 12/93-95).

Müjdeci gelip gömleği

Yakup'un yüzüne sürünce, hemen gözleri açılıverdi. Oğulları babalarından, Allah'tan suçlarını bağışlaması için dua etmesini istediler. O da: 'Rabbimden bağışlanmanızı dileyeceğim. Kuşkusuz O, çok bağışlayıcı ve merhamet sahibidir (Yûsuf, 12/96-98).

Yakup ailesiyle birlikte Mısır'a gidip oğlunun yanına girdi. Yusuf, ana babasını bağrına bastı, onları tahtın üzerine çıkardı, onlar da onun huzurunda saygıyla eğildiler. Yusuf: 'Babacığım! İşte bu, vaktiyle gördüğüm rüyanın çıkışıdır. Rabbim onu gerçekleştirdi...' dedi (Yûsuf, 12/99-100).

Hz. Yusuf'un kıssasında en önemli hususlardan biri de babanın evladına karşı sevgisidir. Bazen birbirlerine kusurlu davransalar da kardeşlerin birbirine karşı sevgisine de vurgu yapılır. Onlar, bunca kıskançlıklarına rağmen kardeşlerinin hayatına kıyamamışlar ve sonunda büyük bir pişmanlık duyarak özür dilemişlerdir. Evladın babasına karşı sevgisi, onun sevgisine olan ihtiyacı da satır aralarından süzölmektedir.

Özetle söylemek gerekirse Yusuf örneğinde aile sevgisi, aile bireylerinin birbirine karşı sevgisi özlü biçimde anlatılmaktadır. Sevgilerin en yücesi olan Allah sevgisinde bütün sevgilere yer vardır, yeter ki, diğer sevgiler onun sevgisinin yerine geçmeye kalkışmasın.

Hız. Yunus: Görev ve Sorumluluk Bilinci

Yunus kâfir, zalim ve puta tapan Ninova şehri halkına peygamber olarak gönderilmişti. Her peygamber gibi üstün ve örnek bir kişiliğe sahipti. Kur'an'da onun adını taşıyan bir sure vardır. O, milletini Allah'a inanmaya davet etmiş ve 33 senede halkından kendisine sadece iki kişi iman etmişti.

Bu durum onun çok gücüne gitmiş, büyük bir üzüntü ve kızgınlık içinde Ninova'yı terk etmişti. Bu davranışı, ne görev ve sorumluluktan kaçış, ne de başkaldırı amacını taşıyordu. Bütün çabalarına rağmen yaptığı çağrıya bir türlü kulak asmayan bu duyarsız insanlardan bir an önce uzaklaşmak istemişti.

Yunus, kendini yalanlamaları yüzünden halkına, size üç gün sonra Allah'ın azabı gelecek demiş ve üçüncü günün tamamlanmasını beklemeden gece yarısı şehri terk etmişti. Halk, gerçekten azabın başlarına geleceğini anlayınca kaygıya kapılmış ve Yunus'u aramaya başlamışlardı.

Onu bulamayınca, yanlarına çoluk çocuklarını ve hayvanlarını alarak şehri terk etmiş ve çöle çıkmışlardı. Onlar pişman olmuşlar ve tövbe etmişlerdi. Böyle bir durum karşısında Allah, onlara acımış ve azap etmemişti.

Fakat bu aceleci davranışının yanlışlığını da çok geçmeden anlamıştı. O, Allah'tan izin gelmeden böyle bir iş yaptığı için kendini haksız görüyor ve sürekli kendini suçluyordu. Onun içten duası ve Allah'ın kabulü Kur'an'da şöyle ifade edilir: "...Senden başka ilah yoktur. Seni eksikliklerden uzak tutarım. Ben gerçekten haksızlık edenlerden oldum. Biz de onun duasını kabul ettik ve onu üzüntüden kurtardık. İşte biz müminleri böyle kurtarırız" (Enbiyâ, 21/87-88).

Düşünelim

Hız. Yunus'a niçin Zü'n-nûn denilmiştir?

Görev ve sorumluluk bilinci Yunus'u yeniden Ninova'ya döndürmüştü. O, bundan sonraki hayatını daha önce kendi hâllerine bıraktığı halkını imana davet etmekle geçirmişti. Peygamberlik görev ve sorumluluğu da zaten bunu gerektiriyordu. Çünkü o, görevini henüz tamamlayamamış ve sorumluluğunu da olması gereken biçimde yerine getirememişti. Bu defa görevine daha bilinçli bir şekilde sarılmıştı. Artık onun yılmaz, kararlı ve sabırlı çabaları meyvesini vermeye başlamıştı.

Sonunda halkı küfür ve zulmü terk etmişler ve imanın sağlam ve güvenli yolunu seçerek kurtuluşa ermişlerdi (bkz. Saffât, 37/148).

Düşünelim

Yunus Peygamberin her iki davranışını da görev ve sorumluluk bilinci açısından değerlendiriniz.

Hız. İsa: Kişiliğı ve Hız. Muhammed'i (s.a.s.) Müjdelemesi

Allah, Kur'an'da Hız. İsa'nın hayatı ve peygamberlik görevini yürütürken karşılaştığı güçlüklerden bir bölümünü anlatmış ve onu övmüştür. Bütün peygamberler gibi Hız. İsa da insanların kurtuluşu ve mutluluğı için büyük sıkıntı ve eziyetlere katlanmıştır. Ona dayanma gücü ve mücadele azmi veren yüreğindeki engin sevgiydi. Sevgi, seviyenler için karşılıksız özveride bulunmayı ve sevginin yüklediğı sorumluluğı taşımayı gerektirir.

Meryem oğlu İsa, insanların gerçekleri bir gün göreceğıne olan inancını asla yitirmemiş ve hep onların iyiliğı ve kurtuluşu için Rabbine dua etmiştir.

İsa, peygamber olunca kendisine kutsal kitap olarak İncil verilmiştir. O, insanları doğru yola çağırılmış, onlara güzel öğütler vermiş ve büyük mucizeler göstermiştir. Buna karşın insanlar, onu yalanlamış ve öldürme girişiminde bulunmuşlar, ama Allah onların bu çirkin planlarını boşa çıkarmıştır (bkz. (Âl-i İmrân, 3/54–55).

Bütün çabalarına rağmen ona çok az insan inanmıştır. Kur'an'ın anlatımıyla: "İsa, onların inkârlarını sezincede: 'Allah yolunda yardımcılarım kim?' dedi. Havariler: 'Biziz Allah yolunun yardımcıları. Allah'a iman ettik, Şahit ol, biz Müslümanlarız' dediler" (Âl-i İmrân, 3/52). Havarilerin sayısının on iki kişi olduğu belirtilmiştir.

Allah'ın kıyamet günü İsa ile konuşmasını anlatan ayetlerde, ona inananların kendisinden sonra içine düştükleri yanlış inançlar sorgulanmaktadır (bkz. Mâide, 5/116–117).

Bu sorgulamada Hız. İsa'nın verdiği cevap, onun sevgisinin derecesini göstermesi bakımından oldukça dikkat çekicidir: "Eğer onlara azap edersen, şüphe yok ki onlar senin kullarıdır. Eğer onları bağışlarsan, yine şüphe yok ki, sen mutlak güç sahibisin, hüküm ve hikmet sahibisin" (Mâide, 5/118).

Düşünelim

Aşağıdaki ayette, Hız. İsa'nın insanlığa neyi müjdelediğini değerlendiriniz.

Hız. İsa, geçmişte Tevrat'ı doğruladığı gibi gelecekte de insanlığa en büyük müjdeyi haber vermiştir: "Hani Meryem oğlu İsa: 'Ey İsrailoğulları! Kuşkusuz ben, Allah'ın size gönderilmiş, benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayan ve benden sonra gelecek Ahmed adındaki peygamberi müjdeleyen, peygamberiyim' demişti" (Saff, 61/6).

Sevgili Peygamberimiz Hız. İsa hakkında şunları söyler: "Ben, insanların dünya ve ahirette Meryem oğlu İsa'ya en yakın olanıyım" (Buhari, Enbiyâ, 48, IV/142). "Benimle İsa arasında başka bir peygamber yoktur." (Buhari, Enbiyâ, 48, IV/142).

Ünitenin Özeti

Allah ile insanlar arasındaki elçilik görevine peygamberlik adı verilir. Peygamberlere iman, Allah'ın insanlar arasından seçtiği kimselere ve onlara aktardığı bütün bilgilerin doğru ve gerçek olduğuna inanmayı gerektirir. İnsan, aklıyla Allah'ın varlığını, birliğini ve yüceliğini bilebilir, ancak O'nun hakkında peygamberlerin vahiyle bildirdiği bilgileri elde edemez. İnsan, Allah'a nasıl ibadet edileceği ve ahiretle ilgili konularda akıl yoluyla doğru bir çıkarımda bulunamaz.

Peygamberler, doğru ve yararlı olanı bulma ve ayırt etme, ahlâkî erdemlere ulaşma konusunda insanlara yol gösterirler. Onlar, toplumlarının içinde bulunduğu durumu, onların ihtiyaç ve sorunlarını tespit etmişler ve çözüm yollarını göstermişlerdir. Doğru olanı gösterme çabası içinde olmuşlardır. Tutum ve davranışlarıyla hayatın her alanında örnek oluşturmuşlardır.

Peygamberliğin ispat edilmesi için de hiçbir kuşkuyla yer bırakmayan kesin bir delilin gösterilmesiyle mümkündür. Bu kesin delil de iki şekilde sunulabilir: Birincisi, duyu organlarıyla gözlenebilir durumda olan Mucize'dir; bu, peygamberin döneminde yaşayan insanlar için geçerli bir durumdur. Diğeri de, hakkında kesin bilgi ortaya koyabilen mütevâtir haberle sabit olan Mucize'dir; Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.s.) en büyük mucizesi olan Kur'an-ı Kerim mütevâtir haberle bize ulaşmıştır.

Peygamberine harfiyyen bağlı olan ve onun yoluna titizlikle uyduğu için Allah'ın dostları arasına girebilen kimselerin Allah'ın yardımıyla gösterdikleri olağanüstü hâllere keramet adı verilmektedir. Bu nitelikleri taşımayan insanların ortaya koydukları olağanüstü görünümlü hadiseler keramet denmez.

Kur'an bazı peygamberlerin hayatından örnek kesitler sunmuş ve onların özelliklerinden birini öne çıkartmıştır. İbrahim: Allah'ı arayışıyla, Musa yol arkadaşı ve onun hikmetli davranışlarını anlama girişimiyle tanınmıştır. Hz. Eyyub, sabrın sembolü olarak gösterilmiştir. Onun tutulduğu hastalık karşısındaki sabrı, örnek bir davranıştır. Hz. Yusuf'un kıssası baştan sona sevgi örnekleriyle öne çıkmıştır. Hz. Yunus peygamberin görev ve sorumluluk bilinci onu görevinde başarıya ulaştırmıştır. Hz. İsa kişiliğiyle örnek olmuş; sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.s.) son peygamber olarak insanlığa gönderileceğini müjdelemiştir.

Üniteyi Gözden Geçirelim

1. Peygamberlik görevinin ne olduğunu açıklayınız.
2. İnsanlar peygamberlere niçin ihtiyaç duyar? Açıklayınız.
3. Peygamberlerde bulunan özellikleri sayınız ve açıklayınız.
4. Mucize ne demektir? Kimler mucize gösterebilir?
5. Kerametın tanımını yapınız ve mucizeyle arasındaki farkı belirtiniz.
6. Kur'an-ı Kerim'de geçen peygamberlerin hangi özellikleriyle tanındığını söyleyiniz.

Değerlendirme Soruları

1. Nübüvvet kavramının anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İmamet B) Kahinlik C) Bilgelik
D) Peygamberlik E) Aracılık

2. Mucize kavramı aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Peygamberler B) Siddıklar C) Veliler
D) Sahabiler E) Şehitler

3. "Sabır" aşağıdaki peygamberlerden hangisiyle özdeşleşmiştir?

- A) Hz. Musa B) Hz. Eyyûb C) Hz. İsa
D) Hz. Yunus E) Hz. Nuh

4. Aşağıdakilerden hangisi peygamberlerin özelliklerinden biri değildir?

- A) Doğruluk B) Güvenilirlik C) Sanatkârlık
D) Akıllılık E) Tebliğ

5. Peygamberlerle ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Peygamberler, Allah'ın seçerek görevlendirdiği kimselerdir.
B) Peygamber davranışlarıyla insanlara örnek olan kimselerdir.
C) Peygamberler kendi toplumlarının diliyle vahiy getiren kimselerdir.
D) Peygamberler melekler arasından seçilen kimselerdir.
E) Peygamber Allah'tan aldığı vahyi olduğu gibi tebliğ eden kimselerdir.

inancım
inancım

8.

ÜNİTE

Ahirete İman

1. Ahiret Gününe İman ve Önemi
2. Ölüm ve Ölümden Sonra Dirilme
3. İnsanların Yaptıklarından Sorgulanması
4. Cennet ve Cehennem
5. Ölüm ve Ötesiyle İlgili Yanlış İnanışlar

ÜNİTE HAKKINDA

Bu ünite;

- Mukaddes dinimiz İslâm'daki temel iman esaslarından birisi olan ahiret iman konusu ele alınmaktadır. Her canlı mutlaka ölümü tadacaktır. Ölümden sonra özellikle insan için nasıl bir hayat olacağı ayet ve hadislerle açıklanmaktadır.
- Bu ünite ahiretin varlığını ortaya koyan ayet ve hadislere yer verilmekte ve böyle bir hayata inanmanın insanda meydana getirebileceği değişiklikler üzerinde durulmaktadır.
- Ahiret hayatı süresince yaşanacak olan kabir, haşır, mahşer, ruh, sual, cennet, cehennem hakkında bilgiler verilmekte, bazı din ve felsefelerde inanılan ancak İslâm dini açısından doğru olmayan reenkarnasyon (ruh göçü) konusu ele alınmaktadır.

ÖĞRENME HEDEFLERİ

Bu ünitenin sonunda aşağıdaki hedef davranışlara ulaşmanız beklenmektedir:

1. Öldükten sonra yeni bir hayatın başlayacağını fark etme.
2. Ahiret gününe imanın önemini açıklama.
3. Öldükten sonra neler olacağını açıklama.
4. İnsanların bu dünyada yaptıklarının ahirette karşılığını göreceklerini söyleme.
5. Ölümle ilgili yanlış inanışların neler olduğunu söyleme.

ÜNİTEYİ ÇALIŞIRKEN

Bu üniteyi çalışırken;

1. Ünite başında verilen amaçları okuyup bu amaçlara ulaşip - ulaşamadığınızı sürekli düşününüz. Ulaşamadığınızı düşündüğünüz hedeflerle ilgili konuları tekrar okuyunuz.
2. Ünite içinde verilen araştırma, inceleme etkinliklerini mutlaka gerçekleştiriniz.
3. Kitabın sonundaki kaynakçadan ulaşabildiklerinizi inceleyiniz.

“Ey iman edenler! Allah’a, peygamberine, peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin.

Kim Allah’ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse, derin bir sapıklığa düşmüş olur...” (Nisâ, 4/136).

1

Ahiret Gününe İman ve Önemi

Ahiret

İnsanların yeniden diriltilmeleriyle başlayıp sonsuza kadar devam edecek olan zamana Ahiret denilmektedir.

Biz gökleri, yeri ve her ikisi arasında bulunanları ancak hakka ve hikmete uygun olarak yarattık. Kıyamet günü mutlaka gelecektir. Sen şimdi güzel bir şekilde hoşgörü ile muamele et” (Hicr, 15/85).

Ahiretin mevcudiyetine inanmak, inanılması farz olan iman esaslarındandır. Kur’an ayetlerinden anlaşılmaktadır ki, ahirete iman insanı, iyi ve doğru olmaya yönlendirmektedir. Ahirete inananlar inançlarının gereği, yanlış yaptıklarında cezalandırılacaklarını, doğru yaptıklarında ise bunun karşılığını mutlaka göreceklerini bildikleri için iyi insan olma yolunda daha çok gayret sarf ederler.

“Onlar, Allah’a ve ahiret gününe inanırlar. İyiliği emrederler. Kötülükten menederler, hayır işlerinde birbirleriyle yarışırlar. İşte onlar salihlerdendir” (Âl-i İmrân, 3/114).

Ahirete iman, bu dünya hayatının anlamlı hale gelmesini sağlamaktadır. Bu inanç, insana, iyi kötü her ne yaparsa bunun bir anlamı ve sonucu olacağı bilinciyle hareket etme şuuru kazandırmaktadır. Özellikle bu dünyada mutlu olamamış, birtakım haksızlıklara uğramışların haklarının verileceği bir gün olması nedeniyle, böyle kişileri ebedi bir haksızlıkla karşı karşıya kalmış olma durumundan ve bunun doğuracağı ruhsal gerilim ve bunalımlardan da korumuş olmaktadır.

Ahirete iman, bu dünyada ekonomik durumu iyi olanların da yaşamlarını disiplin altına almalarına ve sahip olduklarından sorumlu olduklarına ve onlara niçin, nasıl tasarrufta bulunmaları gerektiği hususunda yardımcı olmaktadır.

Ahirete iman, insanlarda yaptığı iyi ve kötü her şeyden sorgulanacakları anlayışını geliştirerek, daha çok, iyi olanı yapmaya ve kötü olandan da kaçınmaya yönlendirmektedir.

“O gün insanlar amellerinin kendilerine gösterilmesi için bölük bölük kabirlerinden çıkacaklardır. Artık kim zerre ağırlığınca bir hayır işlerse onun mükâfatını görecektir. Kim de zerre ağırlığınca bir kötülük işlerse onun cezasını görecektir” (Zilzal, 99/6-8).

2

Ölüm ve Ölümden Sonra Dirilme

Ölüm Yeni Bir Başlangıç

İslâm dinine göre ölüm bir yok oluş değil, bilakis yeni ve ebedi bir hayatın başlangıcıdır.

Bu dünyada yaşayan bütün yaratıklar, bir gün öleceklerdir. Bu hususu Yüce Allah; “Her canlı ölümü tadacaktır...” (Âl-i İmrân, 3/185); “Yer üzerinde bulunan her canlı yok olacaktır...” (Rahmân, 55/26) ayetleriyle bildirmektedir.

Ölümden kaçış yok! “Ölüm korkusu” insanları en çok rahatsız eden olaylardan birisidir. İnsanlar ölmekten ve ölüm korkusundan kurtulmanın çarelerini aramaktadırlar. Ancak ölüm, alınan birtakım tedbirlerle geciktirilemez ve bundan kaçmak da mümkün değildir.

Bunun yanında ölümsüzlük arzusu da evrensel psikolojik bir gerçeklik olarak bizi etkisi altına almaktadır. Çünkü yaşama isteği insanın en derin ve en güçlü arzularından biridir. İnsandaki ölüm korkusu özellikle; bilinmezlik, yalnızlık, yakınlarını yitirme, kişisel kimliği kaybetme, ölüm sonrası günahlar için cezalandırılma, geride kalanlar için endişelenme, yok olma ve değer verilen insanları kaybetmekten kaynaklanmaktadır.

Ölüm ve İbret

- Ölüm, Müslüman için ibret alınması gerekli bir olaydır. Çünkü ölüm, insana niçin yaşadığını, ne yapması, nasıl yapması ve davranması gerektiğini öğütler.
- İslâm dini yaşam ve ölümün ne olduğunu, ölümden sonra nelerin olacağını ve ölümün niçin yaratıldığını, niçin insanların her gün öldüğünü açık bir şekilde açıklamakta, bizlerin endişe ve kaygılarını giderici bilgiler vermektedir.
- İslâm’a göre ölüm bir yok oluş değil, bu dünyada yapılanların bir hesaba çekilişinin ve yeni bir yaşam biçiminin başlangıcıdır.
- Ölüm, bir yaşam boyutu değişikliğidir. Ölüm, geçici dünyadan ayrılış, ebedi olan ahiret hayatına geçiş kapısıdır.

- Bu dünyada iyi işler yapanlar, ömrünü verimli harcayanlar, kendisi, toplumu ve insanlık için güzel ve kalıcı hayırlar yapanlar için ölüm, korkulacak bir şey olmayıp, yaptıklarının karşılığını görecekleri, mükâfatlandırılacakları yeni ve sonsuz hayata bir göçtür.

Ölüm her canlıya er geç gelecektir. Bundan kaçmak mümkün değildir. Çünkü Allah: “De ki: “Sizin kendisinden kaçıp durduğunuz ölüm var ya, o mutlaka size ulaşacaktır. Sonra gaybı da, görünen âlemi de bilen Allah’a döndürüleceksiniz de O size yapmakta olduklarınızı haber verecektir” (Cum’â, 62/8) diye haber vermektedir.

İslâm’a göre Allah’a ve ahiret gününe inananların ölümden korkmamaları gerekir. Ancak Allah’a ve ahiret gününe inanmayanlar ölümden korkarlar. Çünkü onlar için ölüm, bir yok oluşturdur. Ancak, bir Müslüman için nasıl olsa bir süre sonra öleceğim düşüncesiyle dünyayı bırakıp tamamen ahirete yönelmesi de doğru değildir. Nitekim Kur’an-ı Kerim’de şöyle denilmektedir:

“Allah’ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu ara. Dünyadan da nasibini unutma. Allah’ın sana iyilik yaptığı gibi sen de iyilik yap ve yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah, bozguncuları sevmez.” (Kasas, 28/77).

Dünya için çalışırken, ölümü hatırd tutmak, onu unutmamak, insanın daha bilinçle hareket etmesine, bu dünyada daha güzel ve yararlı işler yapmasına yardımcı olur.

Ruh

İslâm’a göre ruh, insana bedensel yaratılışından sonra verilmektedir. Mahiyeti insanlar tarafından pek fazla bilinmeyen ruhun ilâhî bir emir olduğu kabul edilmektedir.

“Ve sana Ruh hakkında soru soruyorlar. De ki: Ruh, Rabbimin bileceği bir şeydir. Size pek az ilim verilmiştir” (İsrâ, 17/85).

“Sonra onu şekillendirip ona Ruhundan üfledi. Sizin için iştirme, görme ve idrak duygularını yarattı. Ne kadar az şükrediyorsunuz!” (Secde, 32/9).

Kabir

İnsanların öldükten sonra gömüldükleri yere Kabir denilmektedir. Dilimizde, mezar, makber kelimeleri de kullanılmaktadır. İnsanlar öldükten sonra, kıyamete kadar burada kalacaklardır. Ahiret hayatının başlamasıyla birlikte kabirlerinde yatan insanlar sorgulanmak için tekrar diriltileceklerdir.

“O gün insanlar amellerinin kendilerine gösterilmesi için bölük bölük kabirlerinden çıkacaklardır” (Zilzâl, 99/6).

“..Şüphesiz Allah kabirdeki kimseleri diriltecektir” (Hac, 22/7).

Kabrim üzerine dilerler taşı
Kimin gölgesine saklarsın başı
Baba oğul görmez kardaş kardaşı
Gider geri dönmez yol yavaş yavaş

Kıyamet

Kur’an-ı Kerim, bu âlemin yok oluşunun adına Kıyamet demektedir. Kıyametin ne zaman olacağını Allah’tan başka kimsenin bilemeyeceği, şu ayetlerde haber verilmektedir:

“Göklerin, yerin ve ikisi arasındaki her şeyin hükümrânlığı kendisine ait olan Allah yücedir! Kıyametin bilgisi de yalnız O’nun katındadır ve yalnızca O’na döndürüleceksiniz” (Zuhruf, 43/85).

140

Haşr

Kıyamet gününde ölülerin diriltilip mahşere çıkarılması olayına Haşr denmektedir. Kur’an-ı Kerim, insanların ölümden sonra diriltileceklerini ve bu dünyada yaptıklarından hesaba çekileceklerini, asıl hesabın da bu olduğunu haber vermekte ve bu olaya Haşr demektedir.

“Her kim de benim zikrimden (Kur’an’dan) yüz çevirirse mutlaka ona dar bir geçim vardır. Bir de onu kıyamet gününde kör olarak haşrederiz” (Tâ-hâ, 20/124).

Mahşer

Kıyametten sonra Allah’ın izni ve takdiriyle belirli bir süre sonra bütün insanlar yeniden diriltilecekler ve hepsi birlikte bir yerde toplanacaklardır. Böylelikle yeni bir hayat başlayacaktır. “Birdenbire kendilerini mahşerde buluverirler” (Nâzi’ât, 79/14).

İşte insanların hep birlikte öldükten sonra toplandıkları bu yere Mahşer, bu güne de Mahşer Günü denmektedir.

Kur’an-ı Kerim’de mahşer gününün çok sıkıntılı olduğu bildirilmekte, herkesin kendi derdine düşmesi nedeniyle en yakını bile olsa bir başkasıyla ilgilenme imkânının olma-

dığı bir yer olarak tanımlanmaktadır. “Kulakları sağır edencesine şiddetli ses geldiği vakit, kişinin kardeşinden, annesinden, babasından, eşinden ve çocuklarından kaçacağı gün, işte o gün onlardan herkesin kendini meşgul edecek bir işi vardır” (Abese, 80/33-37).

Allah’a inanıp iyi işler yapanlar ise mutlu olacaklardır. Bu husus Kur’an-ı Kerim’de şöyle anlatılır:

“O gün birtakım yüzler vardır ki pırıl pırıl parlarlar. Gülerler, sevinirler” (Abese, 80/38-42).

3

İnsanların Yaptıklarından Sorgulanması

Sual

Bu dünyanın akıl ve irade sahibi tek varlığı insandır. Akıl ve iradeyle donatılmış olması ona birtakım sorumluluklar yüklemektedir. Diğer canlılar böyle özelliklere sahip olmadıkları için onlara herhangi bir sorumluluk da yüklenmemiştir. Onlar yaptıklarından gerek bu dünyada, gerekse ahirette sorguya çekilmezler. Ancak insan dünya hayatındaki bütün davranışlarından ahiret gününde sorguya çekilecektir.

Çocuklar ile ruh sağlığı yerinde olmayan deliler, davranışlarından dolayı sorumlu tutulmayacaklardır. “Allah meleklerle şöyle emreder: “Zulmedenleri, eşlerini ve Allah’ı bırakıp da tapmakta olduklarını toplayın, onları cehennemin yoluna koyun ve onları tutuklayın. Çünkü onlar sorguya çekileceklerdir” (Saffât, 37/22-24).

Ayrıca insana bu dünyada verilen bütün nimetler de ona bir sorumluluk yüklemektedir. İnsan kendine verilen bedeni nasıl kullandığından, doğal nimetlere karşı sorumluluklarını yerine getirip getirmediğinden, diğer insanlara karşı sorumluluklarından sorgulanacaktır.

“Sonra o gün, nimetlerden mutlaka hesaba çekileceksiniz?” (Tekâsür, 102/1).

Hesap

Mahşerde keyfiyetini kavrayamadığımız büyük bir adalet mahkemesi kurulacak, bu dünyada sorumluluk çağına geldikten sonra ölen herkes çok ince bir hesaptan geçirilecektir. Dünyada yaptıklarından sorgulanacaklar, yaptıklarının karşılığını orada göreceklerdir.

Yüce Allah bu hesabın yapılacağını “Sonra şüphesiz siz kıyamet günü Rabbinizin huzurunda muhakeme edileceksiniz” (Zümer, 39/31) ayetiyle ve bu hesap neticesinde her kim en küçük iyilik etmişse onun mükâfatını, her kim de en küçük kötülük etmişse onun cezasını çekeceğini de şu ayetlerde bildirmektedir:

“Artık kim zerre ağırlığınca bir hayır işlerse onun mükâfatını görecektir. Kim de zerre ağırlığınca bir kötülük işlerse onun cezasını görecektir” (Zilzâl, 80/7-8).

Bir ayette “Hepsi saf saf Rabbinin huzuruna çıkarılırlar. Onlara, “Andolsun, sizi ilk önce yarattığımız gibi bize geldiniz. Oysa siz, sizin için hesaba çekileceğiniz bir zaman belirlemediğimizi sanmıştınız” denir” (Kehf, 18/48).

Peygamberimiz, hesap günü olacakları şöyle anlatmaktadır:

“Kişi ömrünü ne yolda tükettiğinden, vücudunu nerede yıprattığından, malını nerede kazanıp nereye harcadığından, bildiği ile ne amel ettiğinden sorguya çekilmedikçe yerinden ayrılamayacaktır” (Tirmizi, Kıyame, 1, (2416), IV/612).

142

Mizan

Mahşerde herkesin amellerinin tartıldığı bir terazi olarak bilinmektedir. Bu ölçü sayesinde iyi kötü her şey en ince ayrıntısına kadar incelenecek, haklı haksız belli olacak, kimin kimde hakkı kalmışsa bunlar tespit edildikten sonra bu dünyada haksızlığa uğrayanlar hakkını alacaklardır. Haksızlık yapmış olanlar da yaptıklarının cezasını çekeceklerdir.

“Kıyamet günü için adalet terazileri kuracağız. Öyle ki hiçbir kimseye zerre kadar zulmedilmeyecek. (Yapılan iş) bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa, onu getirip ortaya koyacağız. Hesap görücü olarak biz yeteriz” (Enbiyâ, 21/47). “Kıyamet günü için adalet terazileri kuracağız. Öyle ki hiçbir kimseye zerre kadar zulmedilmeyecek. (Yapılan iş) bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa, onu getirip ortaya koyacağız. Hesap görücü olarak biz yeteriz” (Enbiyâ, 21/47).

Hesap neticesinde herkesin sevap ve günahları tartılır. İyilikleri kötülüklerinden fazla olanlar, mutlu olurlarken, kötülükleri fazla olanlar da üzüleceklerdir.

“İşte o vakit, kimin tartıları ağır gelmişse, artık o, hoşnut olacağı bir hayat içinde olacaktır. Ama kimin de tartıları hafif gelirse, işte onun anası (varacağı yer) Hâviye’dir. Sen Hâviye’nin ne olduğunu ne bileceksin? O, kızgın bir ateştir” (Kâri’a, 101/6-11).

Yüksek uçan gönül yorulur bir gün
Mizan terazisi kurulur bir gün
Herkesin ettiği sorulur bir gün
Döner mi yarabbi dil yavaş yavaş

4

Cennet ve Cehennem

İslâm’a göre, insanların bu dünyada yaptıkları iyi veya kötü hiçbir şey karşılıksız kalmayacaktır. Herkes yaptığı için karşılığını mükâfat veya ceza olarak ahirette görecektir. İyi amel işleyenler karşılığını cennette mükâfat olarak, kötülük yapanlar da bunun karşılığını ceza olarak cehennemde görecektir.

Dünyada iyilik yapanlar, Allah’ın rızasına uygun iyi amel işleyenler, günahsızlar, dünyada mutlu olacakları gibi öldükten sonra da cennete gidecekler ve orada sonsuz bir mutluluğa kavuşacaklardır. İyi kullar cennette Allah’ın bütün lütuf ve nimetlerinden sonsuza dek yararlanacaklardır. En büyük imkânlar, en üstün zevkler cennetliklere sunulacaktır.

“İman edip salih amel işleyenlere, kendileri için; içinden ırmaklar akan cennetler olduğunu müjdele, cennetlerin meyvelerinden kendilerine her rızık verilisinde, “Bu (tıpkı) daha önce (dünyada iken) bize verilen rızık!” diyecekler. Halbuki bu rızık onlara (dünyadakine) benzer olarak verilmiştir. Onlar için orada tertemiz eşler de vardır. Onlar orada ebedi kalacaklardır” (Bakara, 2/25).

Cennette herkes aynı yerde olmayacağı gibi aynı nimetlere de kavuşmayacaktır. Herkesin yeri, bu dünyada Allah’ın rızasını ne kadar kazandığına bağlı olarak tespit edilecektir. “Herkesin amellerine göre dereceleri vardır. Rabbin onların yaptıklarından habersiz değildir” (En’âm, 6/132).

Dünyada Allah’ı inkâr edenler ve Allah’ın buyruklarını yerine getirmeyerek günah işleyenler, öldükten sonra ceza için cehenneme gönderileceklerdir. Allah Kur’an-ı Kerim’de bu hususu şöyle açıklamaktadır: “Evet, kötülük işleyip suçu benliğini kaplamış (ve böylece şirke düşmüş) olan kimseler var ya, işte onlar cehennemliklerdir. Onlar orada ebedi kalacaklardır” (Bakara, 2/81).

143

5

Ölüm ve Ötesi İle İlgili Yanlış İnanışlar (Reenkarnasyon)

İnsanlar, ölümden sonra ne olacağı hususunu merak etmişlerdir. Ölümden sonraki hayat için genelde iki farklı görüş vardır:

- Birinci anlayış: Ölümden sonra yeni bir hayat başlayacaktır.
- İkinci anlayış: İnsanın veya başka bir canlının ölümünden sonra ruhun başka bir canlının bedeninde yeniden bu dünyaya gelmesi inancıdır.

Birinci anlayışa göre, ölümden sonra yeni bir hayat başlayacaktır. Bu hayata biz ahiret hayatı diyoruz.

İnsanlar bu dünyada yaptıklarından sorgulanacaklar, iyi ve güzel işler yapanlar bu davranışlarının karşılığı olarak cennete gideceklerdir.

Kendine ve toplumuna zararlı olanlar, Allah'ın buyruklarına uymayanlar ise cehennemde bunun cezasını çeceklerdir. İslâm dininin görüşü böyledir.

Yahudilik, Hristiyanlık, Zerdüştlük de bu inancı kabul etmektedir. Bu dinlere göre insan, bu dünyaya tek bir beden içerisinde bir kere gelir, yaşar ve ölür. Tekrar bir daha bu dünyaya gelme imkânı yoktur. Artık yeni hayat, ahirette devam edecektir.

İkinci anlayış ise, insanın veya başka bir canlının ölümünden sonra ruhunun başka bir canlının bedeninde bu dünyaya gelmesi inancıdır. Bu batıl inanca Reenkarnasyon denilmektedir. Buna Türkçede "ruh göçü" ve "tenasuh" denilmektedir.

Fransızca olan reenkarnasyon, ölümden sonra ruhun bulunduğu bedenden daha üstün veya daha aşağıda olan bir başka insan, hayvan ya da bitki biçiminde bir ya da daha çok kez yeniden dünyaya gelmesi olarak tanımlanmaktadır.

Bu batıl telakkide önemli olan ruhlardır. Bedenler yalnızca bir giysi görünümündedir. Ruhlar, dünyaya her gelişlerinde değişik yeni bir giysi giymektedir.

Tarihi, binlerce yıl öncesinin Hint felsefesine kadar giden reenkarnasyon, Asya kökenli Hinduizm, Budizm, Jainizm, Sih dinleri ve felsefelerin ayırt edici özelliğidir. Ruh göçü inancı, Hindistan ve Çin'in büyük bir bölümü başta olmak üzere dünyanın bazı bölgelelerinde varlığını sürdürmektedir.

Reenkarnasyon için insan dışındaki her varlığın insan bedenine yükselineye kadar değişik yaşam formundan geçmesi gerektiğine inanılmaktadır.

İslâm inancına göre ruh, ezeli olmayıp sonradan yaratılmıştır. Ölümle bedenden ayrılan ruh, başka bedenlerle tekrar dünyaya gelmeyecek, ahirette beden yeniden yaratılınca ruh tekrar bedenine iade edilecektir.

Ruh göçü diye bir şeyin olmadığı Kur'an-ı Kerim'de şu ayet ile belirtilmektedir:

“Nihayet onlardan birine ölüm gelince; Rabbim! Beni dünyaya geri gönderiniz ki, terk ettiğim dünyada salih bir amel yapayım” der. Hayır! Bu sadece onun söylediği (boş) bir sözden ibarettir. Onların arkasında, tekrar dirilecekleri güne kadar (devam edecek, dönmelerine engel) bir perde (berzah) vardır” (Mü’minûn, 23/99-100).

Ünitenin Özeti

İnsanların yeniden diriltilmeleriyle başlayan ve sonsuza kadar devam edecek olan zamana ahiret günü denmektedir. Bu kâinat sonradan yaratılmış ve bir süre sonra da yok olacaktır. Bu yok oluşun adına da kıyamet denmektedir.

Ahirete iman sayesinde insan öldükten sonra yok olmayacağını bilmekte, ölümün de ne olduğunun bilincine varmaktadır. Özellikle bu dünyada mutlu olamamış, birtakım haksızlıklara uğramışların haklarının verileceği bir gün olması nedeniyle, bu inanç sayesinde haksızlıkla karşı karşıya kalmış kimseler ruhsal gerilim ve bunalımlardan da korunmuş olmaktadır.

İslâm dini ölümle ilgili kaygıların yersiz olduğunu haber vermekte, yaşam ve ölümün ne olduğunu, ölümden sonra nelerin olacağını ve ölümün niçin yaratıldığını, niçin insanların her gün öldüğünü açık bir şekilde açıklamakta, bizlerin endişe ve kaygılarını giderici bilgiler vermektedir.

Ruh; bedenden ayrı olarak insanın manevî yönünü temsil eden bir güçtür. İnsanların öldükten sonra bedenleri kabire defnedilmektedir. İnsanlar öldükten belirli bir süre sonra diriltilecek, mahşerde toplanacak ve burada dünyada iken yaptıklarından dolayı sorguya çekilecektir.

Mahşerde herkesin amellerinin tartıldığı bir adalet ölçüsü vardır ki buna mizan denmektedir. Bu ölçü sayesinde hiç kimsenin hakkı başkasının üzerinde kalmayacaktır. İyi kullar cennette Allah’ın bütün lütuf ve nimetlerinden sonsuza dek yararlanacaklar, dünyada Allah’ı inkâr edenler, Allah’ın buyruklarını yerine getirmeyerek günah işleyenler ise öldükten sonra ceza görecekları cehenneme gidecek ve orada yanacaklardır. İman ettikleri halde Allah’a isyan edenler, tövbe etmeden ölür ve ilâhî bağışlanmaya da mazhar olamazlarsa cezalarını çektikten sonra imanlarının karşılığı olarak cennete girebileceklerdir.

Reenkarnasyon; insanın veya başka bir canlının ölümünden sonra ruhunun yeniden başka bir canlının bedeninde tekrar dünyaya geleceği şeklindeki batıl inançtır.

Üniteyi Gözden Geçirelim

1. Ahiret Günü ne demektir? Söyleyiniz.
2. Ahiret Gününe inanmanın yararlarını anlatınız.
3. Öldükten sonra neler olacağını kısaca anlatınız?
4. Reenkarnasyon ne demektir? İslâm inancındaki yerini anlatınız.

Değerlendirme Soruları

1. Aşağıdakilerden hangisi ahirete imanın yararları arasında yer almaz?

- A) Ahirete inanan ölüm korkusundan emin olur.
- B) Ahirete inanan davranışlarına dikkat eder.
- C) Ahirete inanan niçin yaratıldığını bilir.
- D) Ahirete inanan ölümden daha çok korkar.
- E) Ahirete inanan Allah'la iletişimine önem verir.

2. Aşağıdakilerden hangisi ölüm açısından yanlıştır?

- A) Her canlı ölümü tadacaktır.
- B) Her canlı ölümden sonra yok olacaktır.
- C) Ölüm ibret alınması gerekli bir olaydır.
- D) Ölüm sonsuz hayatın başlangıcıdır.
- E) Ölüm yok olma değildir.

3. Aşağıdaki terimlerden hangisi ölüm ve sonrası hayatla ilgili değildir?

- A) Cehennem
- B) Mahşer
- C) Mizan
- D) Mukabele
- E) Cennet

4. Ölümden sonra insanların sorgulanmaları için tekrar dirildiklerinde toplanmalarına verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mizan
- B) Mahşer
- C) Haşr
- D) Cennet
- E) Cehennem

5. Aşağıdaki dinlerden hangisinde Reenkarnasyon inancı vardır?

- A) İslâm
- B) Yahudilik
- C) Hinduizm
- D) Zerdüştlük
- E) Hristiyanlık

inancim
inancim

9

ÜNİTE

Kader ve Kazaya İman

1. Kader ve Kaza Kavramları
2. İnsanın Kaderle İlgili Bazı Özellikleri
3. Kur'an-ı Kerim'de Kaderle İlgili Bazı Kavramlar

ÜNİTE HAKKINDA

Bu ünite;

- Bu ünite Kader ve Kaza kavramları tanımlanmakta, ikisi arasındaki ilişki açıklanmaktadır.
- İnsanın kaderle ilişkisini akıl sahibi, özgür ve sorumlu bir varlık olarak kurması gerekmektedir. Kur'an-ı Kerim'de ortaya konulan Kader anlayışı, insanı bu özellikleri nedeniyle sorumlu tutmaktadır.
- Tevekkül, rızık, başarı, afet ve hastalık Kur'an'ın kaderle ilgili gördüğü ve insan-kader ilişkisi çerçevesinde değerlendirdiği kavramlardır.
- İnsan, özgürlük ve sorumluluk sahibi olarak davranışlarını gerçekleştirmektedir. İnsanın kaderle ilişkisinde insandan sorumluluğu bütünüyle kaldıran bir durum söz konusu değildir. Bunun için Kur'an, davranışları konusunda insanın sorumlu tutulduğunu ön plana çıkarmakta ve ondan sorumluluğunu yerine getirmesini istemektedir.

ÖĞRENME HEDEFLERİ

Bu ünitenin sonunda aşağıdaki hedef davranışlara ulaşmanız beklenmektedir:

1. Kader ve kazanın ne anlama geldiğini farketme.
2. Kader ve kazaya niçin inanmamız gerektiğini açıklama.
3. Allah'ın her şeyi bir ölçü ve düzen içinde yarattığını açıklama.
4. İnsanın kaderi ile özgürlüğü ve sorumluluğu arasındaki ilişkiyi kavrama.
5. Kader ve kazanın evrensel yasalarla ilişkisini açıklama.
6. Kader ve kaza konusuyla ilgili ayet mealleri söyleme.
7. Kaderin rızık ve tevekkül ile ilişkisini açıklama.
8. Kader ile başarı, afet ve hastalık arasındaki ilişkiyi açıklama.
9. Kaderle insanın sorumluluğu arasındaki ilişkiyi açıkla.

ÜNİTEYİ ÇALIŞIRKEN

Bu üniteyi çalışırken;

1. Ünitenin başında verilen öğrenme hedeflerine ulaşip - ulaşmadığınızı düşününüz. Ulaşmadığınızı düşündüğünüz hedeflerle ilgili konuları yeniden okuyunuz.
2. Ünite içinde verilen araştırma ve inceleme etkinliklerini mutlaka gerçekleştiriniz.
3. Üniteyi öğrenmek için sadece ders kitabıyla yetinmeyiniz. Kitabın sonunda verilen kaynak listesinden ulaşılabildiklerinizi inceleyiniz.

“Allah’ın emri, takdir olunmuş bir kaderdir” (Ahzâb, 33/38).

“Allah’ın katında her şey bir ölçüye göredir” (Ra’d, 13/8).

1

Kader ve Kaza Kavramları

- Mukaddes dinimiz İslâm’ın iman esaslarından biri de kader ve kazaya imandır.
- İnsanın kaderi, kader ve kazanın sınırları içinde değerlendirilir: “Allah’ın emri mutlaka yerine gelecek, yazılmış bir kaderdir” (Ahzâb, 33/38).
- Kader ve kaza ile ilgili ayetler, Allah’ın evrendeki her şeyi, belirlediği yasalar örgüsüne (sünnetullah) göre düzenlediğini belirtir.
- Allah, âlemde bulunan her şeyi bir ölçüye göre yaratmıştır. Bu ölçü, onları kendi içinde tutarlı ve uyumlu bir bütün yapmıştır: “Allah’ın katında her şey bir ölçüye göredir” (Ra’d, 13/8).

Sıra Sizde

“Alın yazısı”, “yazgı” deyimlerinin anlamlarını açıklayınız.

- Âlemde gelişigüzel hiçbir şey yoktur.
- Her varlık bir plan, program ve ölçü içinde yaratılmıştır.
- Yeraltında ve yerüstünde insanın yararına sunulan her türlü yiyecek, içecek ve insana gerekli olan her şey, bir ölçü içinde; belli bir büyüklük, ağırlık ve yoğunlukta yaratılmıştır.
- Ayrıca bunların oluşumunu sağlayan, toprak, su, hava, sıcaklık, soğukluk vb. gibi şeyler de bir ölçüye göre belirlenmiştir (bkz. Müminûn, 23/18; Hicr, 15/19).
- Her şeyi bir ölçüye göre yaratan Allah, evrendeki her varlığa yapacağı işe uygun yapı, şekil, özellik ve yetenek de vermiştir (bkz. A’lâ, 87/3).

Kader: Ölçmek, biçmek, belirlemek anlamına gelir. Allah’ın başlangıçtan sonsuza kadar olacak her şeyin zamanı, yeri ve özelliklerini sonsuz bilgisiyle bilmesi ve takdir etmesi/belirlemesidir. Allah, evrendeki tüm varlık ve olayların işleyişini belli bir ölçü, düzen ve yasaya bağlamıştır (Kamer, 54/49).

“Her şeyi yaratan ve bir ölçüye göre düzenleyen Allah’tır” (Furkân, 25/2).

Kaza: Emir, hüküm, yargı, yerine getirmek, ölçerek yapma ve yaratma anlamlarına gelir. Allah’ın önceden takdir ettiği şeyleri, zamanı gelince yaratmasına kaza denir.

151

Sıra Sizde

“Her şeyin bir kaderi vardır” sözünü açıklayınız.

- Kader ve kazaya inanmak, hayır ve şer, iyi ve kötü, canlı ve cansız ne varsa hepsinin Allah’ın (c.c.) bilmesi, dilemesi, belirlemesi ve yaratması ile meydana geldiğine ve O’ndan başka yaratıcı olmadığına inanmaktır.
- Kader ve kazaya inanmak, genelde hayır ve şerrin Allah Teâlâ’dan geldiğine inanmak diye açıklanır.
- Hayır; iyilik, iyi ve yararlı iş anlamına gelir. Yüce Allah’ın yapmamızı istediği, sevdiği ve hoşnut olduğu davranışlar, hayırdır.
- Şer ise, kötülük, kötü, zararlı ve faydasız iş anlamına gelir. Allah’ın (c.c.) sevmediği, yapmamızı istemediği, hoşnut olmadığı, doğru olmayan davranışlar şerdir.

Allah Teâlâ, kulunun seçimine göre hayrı veya şerri yaratmaktadır. O, insanlara iyi ve kötünün ne olduğunu göstermekte, iyiliği yapmamızı ve kötülükten sakınmamızı istemektedir. Ayrıca Allah (c.c.), iyilik yapanı ödüllendireceğini, kötülük yapanı da cezalandıracağını açıkça belirtmektedir. Burada kötü olan, Allah’ın şerri yaratması değil, her türlü uyarıya rağmen kulun kötülüğü seçmesi ve yapmak istemesidir.

Sıra Sizde

“Allah hayra rıza gösterir, şerre rıza göstermez” sözünü açıklayınız.

Okuma Parçası

Bu Sözü Sen mi Söylüyorsun Ebu Ubeyde?!

Bir gün Hz. Ömer, halifelik döneminde Şam'a gitmek üzere yola çıkar. Onu Şam'daki ordu komutanları karşılar ve ona Şam'da veba hastalığı çıktığını haber verirler.

Hız. Ömer, önlem olarak bu salgın hastalığın çıktığı yere girmemeye karar verir ve yanındakilere geri döneceğini söyler. Onun bu sözü üzerine komutanlarından Ebû Ubeyde:

–Ey Halife! Şimdi sen Allah'ın kaderinden mi kaçırıyorsun? Allah, ölümünü-zü bu hastalıktan takdir etmişse, ölürsünüz, takdir etmemişse size bir şey olmaz, der. Hız. Ömer onun bu sözünü çok yadırgar:

–Ey Ebû Ubeyde! Bu sözü sen mi söylüyorsun, der ve sözlerini şöyle sürdürür:

–Evet... Allah'ın kaderinden, yine Allah'ın kaderine kaçırıyorum. Allah'ın hakkımızdaki takdirini bilmediğim için tedbir alıyorum.

Hız. Ömer, kader konusunun daha iyi anlaşılması için ona bir de şu çarpıcı örneği verir:

–Senin develerin olsa, onlar iki taraflı bir vadiye inseler. Vadilerden biri verimli, diğeri de verimsiz, çorak olsa, sen de verimli yerde develerini otlat-san, Allah'ın takdiri ile otlatmış olurdun. Onları burada değil de çorak yerde otlat-saydın, yine Allah'ın takdiri ile otlatmış olmaz mıydın? (Ahmed, Müs-ned, I/18).

Sıra Sizde

Yukarıdaki metne göre, insanın sorumluluğunu ve kaderle ilişkisini değeri-lendiriniz.

2

İnsanın Kaderle İlgili Bazı Özellikleri

Akıl Sahibi Olmak

- İnsan akıl sahibi bir varlıktır.
- Akıl, iyiyi ve kötüyü, doğruyu ve yanlış ayırt etme yetisi olarak tanımlanır.
- Akıl, insanın yolunu aydınlatan bir araçtır. İnsana düşünme, anlama ve bilgi elde etme yeteneği veren akıldır.

153

- Akıl en önemli işlevi düşündürmektir. İnsan akı ve düşüncesiyle kendini, çevresini ve yaratıcısını tanıyarak hayatın anlamını kavrar. Kim olduğunu, niçin yaratıldığını, evrendeki konumunu, ölümü ve ötesini düşünür, bu soruların cevabını arar. Din, insanı düşünmeye teşvik eder, onun bu çabasına destekler ve sorularına cevap verir.
- İnsan, akı sayesinde sorumluluk kazanır ve yaratıcısına muhatap olma ayrıcalığını elde eder. İnsanı din karşısında sorumlu tutan da onun akıdır.
- İnsan akıyla, insan-Allah, insan-evren ve insan-insan ilişkilerini kavrar. Evrendeki konumuna ve sorumluluğuna uygun biçimde davranır. Allah, düşünen insanlar için varlığını kanıtlayan belgeleri ortaya koyar.
- Akıl, insanın yolunu aydınlatır.
- Akıl insanın kim olduğunu, niçin yaratıldığını, evrendeki konumunu, ölüm ve ötesini düşündürür.

Kur'an-ı Kerim ve Akıl Sahipleri

Kur'an'da akıl sahiplerine seslenilir ve insanın sahip olduğu aklını kullanması istenir. Çünkü insan sorumlu tutulduğu her şeyi akı sayesinde anlar. Onun için Kur'an, akıl ve sağduyu ile hareket edenleri, düşünenleri, ders çıkaranları övmüş, akıl ve düşüncesini rehber edinmeyip karanlıkta yol bulmaya çalışanları yermiştir (bkz. Nahl, 16/12; Bakara, 2/221; Hac, 22/46; Secde, 32/9).

Sıra Sizde

Akıl sahibi olmakla kader ve kaza arasındaki ilişkiyi değerlendiriniz.

Özgür Olmak

- İnsanın var oluşu ile özgürlüğü birbirinden ayrılmaz iki ögedir. Özgürlük, 'bir şey yapma' ve 'bir şey yapmama' arasındaki seçimdir. 'Seçme' ve 'eylem', özgür olmanın zorunlu koşuludur.
- İnsan, özgürlüğü oranında yaptıklarından, ettiklerinden sorumludur. İnsanın sahip olduğu her hakkın karşılığında bir de sorumluluğu vardır.
- Ahiretin varlığına da anlam kazandıran, insanın özgür bir seçimle eylem yapması ve bunun karşılığında da sorumluluk yüklenmesidir.

İnsan için sınırsız bir özgürlük yoktur. İnsan iradesinin bir sınırı, sonu vardır, belli bir zaman ve yerde geçerlidir. İnsan, kendisini doğrudan ilgilendiren alanlarda özgürdür. Sınırsız ve sonsuz bir irade özgürlüğü, ancak Allah için söz konusudur. Kutsal kitaplar, peygamberler de insanları, özgürlüklerinin ve sorumluluklarının bilincinde olmaya çağırmıştır. Çünkü özgürlük, insanı bir şeye körü körüne bağlılıktan kurtaran, hayatı geliştiren ve ona canlılık kazandıran önemli bir etkidir.

İnsanın Seçme Özgürlüğü

Allah, insana seçme ve seçtiğini de yapma gücü vermiştir. Bunun için insan, sorumlu bir varlık kılınmış, Allah'ın emir ve yasaklarına uymakla yükümlü tutulmuştur. Ayrıca Allah, insan neyi seçerse, onu yaratacağını bir yasa olarak ortaya koymuş ve bunu insanlara bildirmiştir. İnsanın görevi, bu yasaı iyi bilmesi ve buna uygun davranmasıdır.

Düşünelim

“Allah böyle yazmış, alın yazım buymuş” diyerek günah işlemek, doğru bir davranış mıdır? Niçin?

Nefes alıp verişimiz, kalbimizin atışı, sindirim sistemimiz ve iç organlarımızın çalışması gibi eylemlerimiz zorunludur. Anne - babamızın seçimi, soyumuzun belirlenmesi gibi durumlar da bizim seçimimizin dışındadır. Bu işleyişte seçme özgürlüğümüz olmadığı için, sorumluluğumuz da yoktur.

İyi ve Kötüyü Seçme

- İnsanın davranışları, zorunlu ve seçimli olmak üzere ikiye ayrılır.
- İnsanın iyi ve kötü davranışlardan birini seçme ve eyleme koyma özgürlüğü vardır.

Seçimli eylemlerimizde herhangi bir baskı ve zorlama altında değiliz. Bu alanda seçme özgürlüğümüz olduğu için sorumluluğumuz vardır.

Her şeyin yaratıcısı Allah olduğu için, iyi veya kötü seçimimize göre her iki eylemimizi de yaratan O'dur (Zümer, 39/62).

Düşünelim

- İnsanın kaderi ve özgürlüğü arasında nasıl bir ilişki vardır?
- Allah'ın her şeyi önceden bilmesi, seçme özgürlüğümüzü engeller mi? Niçin?

Kur'an'da seçme ve seçimi doğrultusunda davranma özgürlüğüne sahip kılınan insanın, ulaşacağı bütün sonuçlardan bizzat kendisinin sorumlu tutulacağı vurgulanır:

“Herkes kendi kazandığının hesabını verecektir” (Tûr, 52/21).

“Herkesin kazandığı iyilik, kendi yararına, kötülük de, kendi zararına olacaktır” (Bakara, 2/286).

155

Allah'ın Nizamı

Allah Teâlâ, âlemdeki her şeyi koyduğu yasalara (sünnetullah) göre düzenlemiştir. İnsanın kaderi de bu yasaların sınırları içinde oluşur. Allah'ın insandan istediği, bu yasaları iyi bilmesi ve bunlara uygun davranmasıdır. Ancak neyi yapıp, neyi yapmaması gerektiğini bilen insan, seçim ve eylemlerinden sorumlu olduğunu bilir. Böylece o, doğru olanı yapmanın, yanlıştan da kaçınmanın hesabı içinde olur.

İnsanın hayrı ve şerri seçmesi: İnsanın hayrı ve şerri seçme ve yapma serbestisi vardır. Hangisini isterse onu yapar, ama yaptığından da sorumlu tutulur. Allah, kulunun seçimine göre hayrı veya şerri yaratır. Çünkü evrende bir tek yaratıcı var, o da mutlak güç sahibi olan Allah'tır.

O, insanlara iyi ve kötünün ne olduğunu göstermiş, iyiliği emrettiğini ve kötülüğü yasakladığını bildirmiştir: İnsana izleyeceği yol gösterilmiştir (Necm, 53/39). Çünkü yolun eğri olanı da vardır (Bakara, 2/286).

Ayrıca Allah, iyilik yapanı ödüllendireceğini, kötülük yapanı da cezalandıracağını açıkça belirtmiştir. Burada kötü olan, Allah'ın şerri yaratması değil, her türlü uyariya rağmen kulun kötülüğü seçmesi ve yapmak istemesidir.

Düşünelim

Allah, insana yalnızca iyilik yapma yahut yalnızca kötülük yapma yeteneği verseydi, insanın sorumlu tutulmasının bir anlamı kalır mıydı? Niçin?

Sorumlu Olmak

- İnsan; iradesi, yapıp etme, seçme, ayırt etme gücü olan sorumlu bir varlıktır.
- Sorumluluk ise, insanın iradesi ve seçmesinin bir ürünüdür. İnsanın, evrende tek özgür ve sorumlu varlık olması da onu evrendeki diğer varlıklardan üstün bir konuma taşımıştır (bkz. Ahzâb, 33/72).
- Kur'an-ı Kerim'de gerek bireysel gerekse toplumsal alanda, insanın sorumluluğuyla ilgili pek çok örneğe yer verilir: İnsana iyilik ve kötülük yapma yeteneği ve sorumluluğu verilmiştir (Şems, 93/8-10). Sorumluluk taşıyan hiç kimseye, başkasının sorumluluğu yüklenmez (En'âm, 6/164). Allah, kimseye gücünün üstünde bir şey yüklememiştir (Bakara, 2/286).

Mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de, insana sunulan tüm konular, ona, sorumluluklarını göstermekte ve hatırlatmaktadır. Çünkü insanın ilgili olduğu her şey, kendisine bir sorumluluk yüklemektedir (Âl-i İmrân, 3/13). Bunun için insanın sahip olduğu her yeteneğin yerli yerince kullanılması gerekmektedir. Bunun gereğini yapmayan; görme, düşünme, değerlendirme ve uygulama mekanizmasını çalıştırmayan, sorumluluklarının bilincinde olmayan insan, Kur'an-ı Kerim'de eleştirilir (Muhammed, 47/23-24).

Kur'an-ı Kerim'de insanın sorumluluğu, onun başına gelen olumsuzlukların belirtildiği ayetlerde öne çıkartılmakta ve şöyle belirtilmektedir:

“...Allah onlara haksızlık etmedi, fakat onlar kendi kendilerine haksızlık ediyorlar” (Âl-i İmrân, 3/117).

İnsanın kendine haksızlık etmesi; onun özgür iradesiyle seçimini yanlıştan yana yapması ve bunun da sorumluluğunun kendine ait olması demektir. Burada, yol gösteren Allah, buna uyup uymamada hür olan ve sonucuna katlanacak olan da insandır.

3

Kur'an-ı Kerim'de Kaderle İlgili Bazı Kavramlar

Tevekkül

- Tevekkül; güvenmek, dayanmak, havale etmek anlamlarına gelir. Bir hedefe ulaşmak için maddî ve manevî bütün sebeplere başvurduktan sonra Allah'a dayanıp güvenmek demektir.
- Tevekkül, kader inancının bir sonucudur.
- Olaylar, bir düzen ve yasa çerçevesinde, sebep - sonuç ilişkisi içinde olup bitmektedir. İnsanlar, akıl ve hür iradeleriyle sebepleri bulabilirler.
- Tohum ekilmeden ürün elde edilmez.
- Çalışmadan başarıya ulaşılmaz.
- Allah'ın emir ve yasaklarına uyulmadan cennete girilmez.
- Tevekkül eden kimse, işinin gereğini yapar ve sonucu Allah'tan bekler: “...Kararını verdiğin zaman, artık Allah'a dayanıp güven. Çünkü Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever” (Âl-i İmrân, 3/159).
- Allah, inananların başka bir varlığa değil, sadece kendisine güvenmesini istemiş (Mâide, 5/11), tevekkül edene kendisinin yeteceğini bildirmiştir (Talâk, 65/3).

Sevgili Peygamberimiz, devesini başıboş bırakıp, tevekkül ettiğini söyleyen bedeviyi şu sözleriyle uyarmıştır: “Önce deveni bağla, sonra Allah'a tevekkül et!” (Tirmizî, Kıyamet, 60, (2517), IV/668).

- Tevekkülün tembellik ve uyuşuklukla hiçbir ilgisi yoktur. Kendine düşeni gereğince yapmadan, “kader ne ise o olur” demek, yanlış bir tevekkül anlayışıdır.

- İnsan evrende geçerli yasaları gözeterek, çalışır, çabalar, sebeplere sarılır, ondan sonra Allah'a güvenir.
- İnsanın çalışmayı bırakıp tembellik ederek, kendisinin yapması gereken işleri Allah'a havale etmesi, tevekkül değildir.

Sıra Sizde

Tevekkülün kader ve insanın sorumluluğu ile ilişkisini açıklayınız.

Allah'a güvenen kişi;

- Huzur ve güven içinde olur,
- Korkularını ve endişelerini güvene çevirir.
- Olaylar karşısında sabır, dayanıklılık ve güç kazanarak, ümitsizliğe düşmez.
- Çünkü o, elinden geleni yapmış ve sonucu da Allah'a bırakmıştır.

Rızık

- Rızık yenilen, içilen, azık, yararlanılan şey anlamına gelir.
- Allah'ın yiyip içmek ve yararlanmak için canlılara verdiği her şeye rızık denir.
- Dünyada insanın yararlandığı maddî ve manevî her şey rızık olduğu gibi, ahirette ona verilecek ve onu mutlu kılacak her şey de rızık kapsamındadır.
- Allah, her canlı gibi insanın da rızıkını takdir etmiştir. Ancak onu arayıp bulmak, elde etmek insana bırakılmıştır.
- Başka bir deyişle, rızıkını kazanmak için gerekli çalışmayı göstermek kula, rızık yaratmak ise Allah'a aittir: "Yeryüzünde yaşayan her canlının rızıkını yalnızca Allah vermektedir..." (Hûd, 11/6).
- Âlemdede tek rızık veren ve yaratan Allah'tır. Bunun için Allah'ın güzel isimlerinden biri olan rezzâk/rızık veren ismi Kur'an'da sadece Allah için kullanılmıştır. Rızık veren Allah, rızık ihtiyacı olanlar ise bütün canlı varlıklardır (bkz.Zâriyat, 51/58; Sebe', 34/39; Mü'minûn, 23/72).
- İnsan helal yolu seçerek rızıkını kazanmalıdır. Çünkü Allah Teâlâ, insanın haram yoldan rızık elde etmesini asla istemez. Haramdan şiddetle sakındırır ve haram yiyenleri mutlaka cezalandıracağını belirtir. Allah, helal rızık yemeyi emretmiş, haram olanı da yasaklamıştır: "Artık Allah'ın size helal ve temiz olarak verdiği rızıktan yiyin..." (Nahl, 16/114).

Sıra Sizde

- "Kimse kimsenin rızıkını yiyemez. Herkes kendi rızıkını yer" sözünü değerlendiriniz.
- "Alın teri" ve "çalıştığının karşılığını almak" deyimlerini açıklayınız.

"Yeryüzünde yaşayan her canlının rızkını yalnızca Allah vermektedir" (*Hûd*, 11/6).

Başarı ve Çalışma

Allah'ın kâinatta koymuş olduğu yasalardan biri de kişinin çalıştığına karşılığını elde etmesidir. Başarı ve çalışma ilişkisinde ön koşul, çalışmadır. Bu nedenle dinimiz çalışmayı öğütlemiş, başarıya ulaşmak için çalışmak gerektiğini bildirmiştir.

"İnsan ancak çalışmasının karşılığını elde eder. Onun çalışması görülecek, sonra da karşılığı eksiksiz verilecektir." (*Necm*, 53/39-41).

Çalışıp başarı kazanmak, onurlu bir hayat için zorunludur. Bunun için yüce dinimiz, dünya hayatının boşa geçirilmemesini ve her anın iyi değerlendirilmesini öğütlemiştir.

- Başarı, insanın yaptığı bir işte beklediği sonucu elde etmesidir.
- Başarıya ulaşabilmenin birtakım kuralları ve yöntemleri vardır.
- Başarı, kişinin yalnızca inanç kimliğiyle değil, sebeplere tutunup işinin gereğini yapmasıyla gerçekleşen bir sonuçtur.
- Hiçbir iş yapmayıp işlerini sürekli Allah'a, başkalarına havale eden bir inanç sahibinin muvaffak olması mümkün değildir.
- Hangi şeyin başarı olduğu konusu ise, kişinin inancı ve dünya görüşüne göre değişmektedir.
- Kur'an, yalnızca maddî anlamda başarılı bir hayatın, kişinin doğru yolda olduğunun göstergesi olamayacağını belirtir (bkz. Sebe', 34/35-37).

İnsan ne için çalışır, çaba gösterirse onu elde eder. İyiyi seçer, iyilik yaparsa iyiyi; kötüyü seçer, kötülük yaparsa kötüyü kazanır. Seçim ve eylemlerinin sorumluluğu da yine insana ait olur (bkz. Fussilet, 41/46). Çalışarak elde edilen bir sonucun başarı sayılabilmesi için iyilik, doğruluk ve yararlılık sınırları içinde olması gerekir. Bunun sınırları da aklın ve dinin ortak ilkeleriyle çizilir. Buna göre gerçek başarı, insanı dünyada ve ahirette yüceltir, mutlu eder ve kurtuluşa erdirir. Başarı veya yenilgiyi kazanan insan olduğu için sonuçlarına katlanacak olan da odur. İnsanı özgür seçim ve eylemlerine uygun olarak başarıya ulaştıran Allah'tır. Bu yönüyle başarı da kaderle ilgili bir kavramdır.

Sıra Sizde

Başarının kader ve kaza ile ilişkisini açıklayınız.

159

Afet

- Afet; insanın ansızın başına gelen ve malına, canına zarar veren büyük felaket ve sıkıntılara afet/musibet denir.
- Musibet; felaket ve belâ sözcükleri de afet anlamında kullanılır. Bu kavram, daha çok hadislerde ve bazı İslâm bilginlerinin eserlerinde geçer.
- Afet sözcüğüyle de genelde insanın müdahalesi olmadan meydana gelen musibetler kastedilir.
- Afetler, doğal ve toplumsal olmak üzere iki grupta ele alınır.
- Afetin ahlâkî kavram olarak kullanıldığı da olmuştur. Kalbin afeti, dilin afeti gibi insanı kötülüğe sevk eden etkenlere afet adı verilmiştir. Bunlar, insanın olgunlaşmasını engellediği ve onu manevî yönden felakete sürüklediği için afet sayılmıştır.
- Allah'ın âlemde fiziksel yasaları vardır ve bunlar "Sünnetullah" diye isimlendirilmektedir.
- Her varlık, bu yasaların sınırları içinde işlevlerini yürütür. Kâinattaki hayat ortamı fiziksel yasalarla oluşur.
- İnsan, bu yasaların işleyişini öğrenmekle yükümlüdür.
- Yaşama koşullarını kolaylaştıran her türlü teknoloji ürünleri de bu yasalara göre oluşur.

Doğal afetler de bu yasaların sınırları dışında değildir. Deprem, kasırga, sel baskını, toprak kayması vb. doğal afetler karşısında insanın sorumluluğu ne olabilir? İnsanlık, tarih boyunca karşılaştığı doğal afetlerden korunmanın birtakım yollarını bulmuştur. İnsan, yaşadığı coğrafyanın yapısı ve özel durumuna göre, yerleşimini yapmak ve yaşama düzenini kurmak zorundadır.

Deprem bölgesinde yaşayan bir insanı düşünelim. Onun görevi, depreme dayanıklı bir yapılaşmayı sağlamak olmalıdır. Bunu yapmadan depremin yaptığı mal ve can kaybını kaderle ilgili görerek, sorumluluğunu göz ardı edemez.

İnsan, Afet ve Sabır

İnsan, karşılaştığı her olaydan bir ders almalı ve kazandığı tecrübeyi değerlendirmelidir. Diğer doğal afetlerde de insanın sorumluluğunu bu çerçevede ele alabiliriz. İnsan, kendisinin yapması gereken her şeyi yaptıktan sonra bir afetten zarar görürse, yapacağı tek şey sabretmek ve ders almaktır. Aldığı her ders ve tedbir insanın doğal afetlere karşı korunmasını sağlayacaktır.

Kur'an'da Musibetlere Bakış

Kur'an'da afet kavramı geçmez, bunun yerine musibet kavramı kullanılır. Musibetlere de insanın kendisinin neden olduğu söylenir: "Başınıza her ne musibet gelirse, kendi yaptıklarınız yüzündendir. O, yine de çoğunu affeder" (Şûrâ, 42/30). "Kendi yaptıkları sebebiyle başlarına musibet gelip de: 'Ey Rabbimiz! Bize bir peygamber gönderseydin de ayetlerine uysaydık ve müminlerden olsaydık' diyecek olmasalardı, seni peygamber olarak göndermezdik" (Kasas, 28/47).

Düşünelim

İnsan, başına musibetin gelmesini önleyebilir mi?

İnsan, gereken tedbirleri aldıktan sonra başına herhangi bir musibet gelirse, buna sabır göstermesi gerektiği de yine Kur'an'da belirtilir (Bakara, 2/155). Bu tür musibetlerin insanlar için bir deneme olduğu ve bunlara karşı sabredenlerin başarılı olacağı vurgulanır:

"Andolsun ki sizi, biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele" (Bakara, 2/155).

Allah, kullarını farklı biçimlerde denemekte, sabrını ve şükrünü ölçmektedir. Sevgili Peygamberimiz de, her türlü önlemi aldıktan sonra gelen musibetlere sabredildiğinde, bunun mükâfatının büyük olacağını söyler (bkz. Müslim, Birr, 14, (45), III/1991).

Toplumsal Afetler

Doğal afetlerde insan tedbir almaya ve korunmaya yönelik bir sorumluluk taşımaktadır. Toplumsal afetlerde ise, afete neden olan bizzat insanın kendisidir. Çünkü insan yaşadığı hayattan, yapıp ettiklerinden sorumlu bir varlıktır. Kur'an'da konuya ilişkin olarak insanlık tarihinden verilen tüm örneklerde; toplumsal çöküş ve batışlarda insan sorumlu tutulmaktadır.

Toplumsal Yasalar

Toplumsal alanda geçerli olan yasalar da vardır. Süreklilik ve değişmezlik özelliği taşıyan bu yasalar, sürekli değişmekte olan dünyamızda kalıcı değer ve ilkelere işaret etmektedir. Kur'an'da bu yasalar, sünnetullah adıyla anılmaktadır (Fâtır, 35/43). Kur'an, toplumsal yasalar üzerinde düşünmeye, bunların nasıl işlediğini bulmaya ve buna uygun davranmaya çağırmaktadır: "Onlar, yeryüzünde gezip kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğuna bakmazlar mı?" (Fâtır, 35/44).

161

Kur'an, afeti de kader inancı çerçevesinde değerlendirir. İnsanın karşılaştığı tüm afetlerde, onun sorumluluk yönüne işarette bulunur. İnsan bir afetle karşılaşmadan önce gerekli bütün önlemleri alacak ve kendi eliyle kendini tehlikeye atmayacaktır.

Sıra Sizde

Fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasalar ile kader arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

İnsan ve Biyolojik Yasalar

İnsan, kâinattaki biyolojik yasalara göre hayatını sürdürür. Onun sağlıklı olması, hastalanması, iyileşmesi ve ölümü de bu yasalar çerçevesinde gerçekleşir. İnsanın yükümlülüklerini tam anlamıyla yerine getirebilmesi sağlıklı olmasına bağlıdır. İnsanın hastalıktan korunabilmesi için bu yasaları bilmesi ve ona uyması gerekir. Dinimiz, insanın hem ruh, hem de beden sağlığının korunmasına büyük önem verir. Bedenimiz ve sağlığımız, Allah'ın bize verdiği değer biçilemez bir emanettir. Bunun için insanın sağlıklı olması ve kendini hastalıklardan koruması dinî bir görev sayılmıştır. Sağlıklı insanlardan oluşan toplum güçlü olur.

162

Hastalık

Kur'an'ın belirttiği kader anlayışında, her konuda insanın sorumluluğu ön planda yer alır. Bu bağlamda her insan, ruh ve beden sağlığının korunmasından sorumludur. Dinimizin getirdiği emir ve yasakların amaçları içinde sağlığın korunması da vardır. Sevgili Peygamberimiz, insanın sağlığını korumasının önemi, hastalandığında tedavi olmasının gerekliliği konusunda uyarılarda bulunmuştur:

“Allah, verdiği her hastalığın şifasını da yaratmıştır ” (Müslim, Selam, 26, (69), II/1729).

İnsan hastalandığı zaman yeniden sağlığına kavuşmak için çareler arar. Hastalığını iyileştirecek tedavi yollarını bulmaya çalışır. Doktora başvurur, ilacını kullanır, gerekiyorsa ameliyatını olur ve sonuçta şifayı Allah'tan bekler. Sahabi Ebû Huzâme, Peygamberimize: “Biz, hastalıklardan korunuyoruz, dua ediyoruz ve tedavi oluyoruz. Bunlar kaderi değiştirir mi?” diye sormuş, O da: “Korunma, dua ve tedavi de kaderdir” cevabını vermiştir (Ahmed b. Hanbel, Müsned, III/421;Tirmizi, Tıb, 21, (2065), IV/400).

Kur'an-ı Kerim, hastalığın da şifasının da Allah'tan geldiğini hatırlatır ve bu konuda Hz. İbrahim'in davranışını örnek gösterir: “Hastalandığım zaman beni iyileştiren O'dur.” (Şu'arâ, 26/80). Şifanın Allah'tan geleceği inancı, hastaya moral verir ve onun hastalığa karşı direncini, sabrını artırır ve iyileşmesine yardımcı olur. Hasta, asla ümitsizliğe düş-

mez, sonucun ölüm olması bile onu korkutmaz, çünkü o, Allah'tan geldiğini ve yine Allah'a döneceğini bilir (bkz. Bakara, 2/156).

Bütün bunlar; insanın sağlıklı olması, hastalanması, iyileşmesi, ölümü, her şey kaderin dışında değildir. İnsan - kader ilişkisinde insanın görevi, yüklendiği sorumluluğun gereklerini yerine getirmektir ve ondan sorulacak olan da budur.

Düşünelim

Hastalığı kader inancı açısından nasıl değerlendirmeliyiz?

"Her can ölümü tadacaktır. Sonunda bize döndürüleceksiniz" (Ankebût, 29/57).

Ünitenin Özeti

Kader ve Kazaya İman, yüce dinimiz İslâm'ın temel iman esaslarından biridir. Kader ve kazaya inanmak, hayır ve şer, iyi ve kötü, canlı ve cansız ne varsa hepsinin Allah'ın bilgisi, dilemesi, belirlemesi ve yaratması ile meydana geldiğine ve ondan başka yaratıcı olmadığına inanmaktır.

Kader, Allah'ın başlangıçtan sonsuza kadar olacak her şeyin zamanı, yeri ve özelliklerini sonsuz bilgisiyle bilmesi ve takdir etmesidir. Allah'ın önceden takdir ettiği şeyleri, zamanı gelince yaratmasına da Kaza denir.

Kur'an-ı Kerim, tevekkül, rızık, başarı, afet ve hastalık kavramlarını Kaderle ilgili görür. Bu kavramları, insanın özgürlüğü ve sorumluluğuyla ilişkilendirerek anlatır ve sürekli olarak insanın sorumluluğunu ön plana çıkarır.

İnsanın sağlıklı olması, hastalanması, iyileşmesi, ölümü, kısaca bütün hayatı kaderin dışında değildir. İnsan-kader ilişkisinde insanın görevi, yüklendiği sorumluluğun gereklerini yerine getirmektir.

Üniteyi Gözden Geçirelim

1. Kader ve kazanın ne anlama geldiğini söyleyiniz.
2. Kader ve kazaya niçin inanmamız gerektiğini açıklayınız.
3. İnsanın kaderiyle özgürlüğü ve sorumluluğu arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız.
4. İnsanın özgürlüğü oranında sorumlu olması ne demektir?.
5. Kader ve kazanın evrensel yasalarla ilişkisini kurunuz.
6. Kader ve kaza konusuyla ilgili birer ayet meâli söyleyiniz.
7. Kaderin rızık ve tevekkül ile ilişkisini açıklayınız.
8. Kader ile başarı, afet ve hastalık arasındaki nasıl bir ilişki vardır?
9. Kaderle ilgili kavramlarla insanın sorumluluğu arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

Değerlendirme Soruları

1. Halk arasında alın yazısı ve yazgı deyimleri hangi anlamda kullanılmaktadır?

- A) İnsanın davranışlarını zorunlu olarak yapan bir varlık olması
- B) İnsanın sorumlu bir varlık olması
- C) İnsanın kaderi olması
- D) İnsanın Allah'a güvenmesi
- E) İnsanın hür iradeye sahip olması

2. Aşağıda "özgürlük" kavramı ile ilgili olarak söylenenlerden hangisi doğru değildir?

- A) İnsanın seçme ve eylem hakkının bulunması özgürlüğün temel şartlarından.
- B) Allah'ın her şeyi bilip takdir etmesi insanın özgürlüğünü sınırlar.
- C) İnsan özgürlüğü oranında davranışlarından sorumludur.
- D) Özgürlüğün temelinde Allah (c.c)'in âlemle ilgili yasaları hakkında bilgi sahibi olmak vardır.
- E) Özgürlük bilinçsizce bağlılığın önündeki en önemli engellerden birisidir.

3. "Kararını verdiğin zaman artık Allah'a dayan ve güven. Çünkü Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever" ayetinde değinilen temel konu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Allah sevgisi B) Dua C) Sorumluluk
- D) Tevekkül E) İnsanın iradesi

4. Kur'an-ı Kerim aşağıdaki kavramlardan hangisini insanın kaderle ilişkisi yönünden değerlendirmez?

- A) Hastalık B) Başarı C) Takva
- D) Afet E) Rızık

5. Aşağıdakilerden hangisinde "kaza"nın tanımı kapsamlı biçimde verilmiştir?

- A) Allah'ın önceden bilip takdir ettiği şeylerin vakti gelince gerçekleşmesidir.
- B) Allah'ın her şeyi bilip takdir etmesidir.
- C) Allah'ın evrendeki her şeyi belli bir düzen ve ölçü içinde yaratmasıdır.
- D) İnsanın aniden başına gelen olaylardır.
- E) İnsanın hür iradesiyle yapacağı işlere karar vermesidir.

Cevap Anahtarı

ÜNİTE 1

1. A, 2. C, 3. B, 4. D, 5. D

ÜNİTE 2

1. E, 2. A, 3. E, 4. A, 5. B

ÜNİTE 3

1. C, 2. C, 3. B, 4. D, 5. E

ÜNİTE 4

1. A, 2. C, 3. D, 4. B, 5. A

ÜNİTE 5

1. A, 2. C, 3. C, 4. E, 5. D

ÜNİTE 6

1. C, 2. D, 3. A, 4. D, 5. A

ÜNİTE 7

1. D, 2. A, 3. B, 4. C, 5. D

ÜNİTE 8

1. D, 2. B, 3. D, 4. B, 5. C

ÜNİTE 9

1. C, 2. B, 3. D, 4. C, 5. A

Kaynakça

- Akseki, A. Hamdi. *Ahlâk İlmi ve İslâm Ahlâkı*. Ankara: Nur Yayınları 1991.
- Akseki, Ahmet Hamdi. *İslâm Dini*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları 1975.
- Ateş, Süleyman. *Kur'an Prensipleri*. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat 1996.
- Aydın, Ali Arslan. *İslâm İnançları ve Felsefesi*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları 1964.
- Aydın, Ali Arslan. *İslâm'da İman ve Esasları*. İstanbul: Hisar Yayınevi 1982.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük İslâm İlmihâli*. Ankara: Bilmen Basım ve Yayınevi 1992.
- Buhari, el-Edebü'l-Müfred. 1/67 Çev. A.Fikri Yavuz. İstanbul: Sönmez Yayınları 1979.
- Çakan, İsmail Lütfi, N. Mehmed Solmaz. *Kur'an-ı Kerim'e Göre Peygamberler ve Tevhid Mücadelesi, I-III*. İstanbul: Ensar Neşriyat 1998.
- Çubukçu, İ. Agah. *İslâm'da Ahlâk ve Vazifeler*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları 1974.
- Demir, Rıza. (1991). *Dini ve Milli Şiirler Antolojisi*. Ankara: TDV Yayınları: Diyanet Dergisi, Kasım 1999.
- Gölcük, Şerafettin. *Kur'an'da İnsanın Değeri*. İstanbul: Zafer Matbaası 1983.
- Güç, Ahmet. *Satanizm: Şeytana Tapınmanın Yeni Adı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları 2004.
- Gündüz, Şinasi. *Din ve İnanç Sözlüğü*, Ankara: Vadi Yayınları 1998.
- Harman, Ömer Faruk. "İncil", XXII, 270-276, *TDV İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul 2000.
- Hökelekli, Hayati. *Din Psikolojisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları 1983.
- <http://tdk.org.tr/tdksozluk/sozara.htm>
- İmam-ı Gazali, *Varlıkların Yaratılış Hikmetleri*. Çev. H. Akarsu - M. Sıradağ. İstanbul 1971.
- İmam-ı Gazali. *Esmâ-i Hüsnâ Şerhi: El-Maksadu'l-Esna Şerhu Esmâ'i'l-Hüsnâ*, Çev. M. Feriât (Cennetlik). İstanbul: Eskin Matbaası 1972.
- Izutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Allah ve İnsan*. Çev. Süleyman Ateş. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat.
- Kandemir, M. Yaşar. *Meleklerle İnanıyorum*. İstanbul: Damla Yayınevi 2000.
- Kırca, Celal. "Kitab", 439, "Kur'an", 448-449, "Vahy", 719-720, *İslâmî Kavramlar*. Ankara: Sema Yazar Gençlik Vakfı Yayınları: 2 1997.
- Kırca, Celal. (1997). "Kader", 410-412, "Kaza", 425-426, "Afet", 15-16, *İslâmî Kavramlar*. Ankara: Sema Yazar Gençlik Vakfı Yayınları: 2.
- Komisyon. *İlmihal, İman ve İbadetler (I), İslâm ve Toplum(II), I-II*. İstanbul:Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları 1999.
- Komisyon. *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretmen Kılavuzu 5*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi 2002.
- Komisyon. *Dini Kavramlar Sözlüğü*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları 2006.
- Kur'an Kursları Öğretim Programı: Yüzünden Okuyanlar İçin. Ankara 2004.
- Malik, el-Muvatta. İstanbul: Çağrı Yayınları 1982.
- Özcan, Mehmet Tevfik. *Ruhi Bunalımlar ve İslâm Ruhiyatı*. Ankara: Santral Yayınevi 1985.
- Pazarbaşı, Erdoğan. *Kur'an ve Medeniyet, Doğuşu-Gelişimi-Çöküşü*. İstanbul: Pinar Yayınları 1996.

Peker, Hüseyin. *Din Psikolojisi*. Samsun 2000.

Polat, Selahattin. "Hastalık", 297-299, *İslâmî Kavramlar*. Ankara: Sema Yazar Gençlik Vakfı Yayınları: 2 1997.

Sabunî, Nureddin. *Mâturîdiyye Akaidi*. Çev: Bekir Topaloğlu. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları 1979.

Sofuoğlu, Mehmet (Çev). *Sahih-i Müslim ve Tercemesi*, İstanbul: İrfan Yayınevi 1966.

Şentürk, Lütfi ve Yazıcı, Seyfettin. *İslâm İlmihâli*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları 2004.

Şimşek, M. Sait, *Yaratılış Olayı*. İstanbul: Beyan Yayınları 1998.

Toksarı, Ali. "Tevekkül", 699, *İslâmî Kavramlar*. Ankara: Sema Yazar Gençlik Vakfı Yayınları: 2 1997.

Tunç, Cihat. *Sistematik Kelâm*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları 1994.

Tunçalp, Enver. *İnandım İman Ettim*. Ankara: Şark Matbaası 1974.

Ulutürk, Veli. *Kur'an-ı Kerim'de Yaratma Kavramı*. İstanbul: İnsan Yayınları 1995.

Vergote, Antoine. *Din, İnanç ve İnançsızlık: Psikolojik İnceleme*. Çev: Veysel Uysal. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları 1999.

Yavuz, Kerim. *Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişmesi: 7-12 Yaş*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları 1987.

Yavuz, Yusuf Şevki. "Kader", *TDV İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: XXIV, 58-63 2001.

Yazıcı, Seyfettin. *Temel Dini Bilgiler: İtikat, İbadet, Ahlâk, Siyer*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları 1995.

Yurdagür, Metin. *Allah'ın Sıfatları: Esma'ül Hüсна*. İstanbul: Marifet Yayınları 1984.